

KAKO IN KOGA BOMO VOLILI?

Poznavalci italijanskih notranjopolitičnih razmer soglasno menijo, da bo tudi na bližnjih državnozborskih volitvah zmagal, kdor bo znal in mogel pridobiti na svojo stran politično sredino. Vanjo sodijo predvsem volivci nekdanje kršćansko demokratske stranke in njenih zaveznikov. Res je, da je del tega volilnega zbora že preseljen na Berlusconijsko navedbo, a vse kaže, da je večina še neodločena in tu je glavni razlog, da

jo posamezno veljaki skušajo politično organizirati. V tej zvezi bi najprej omenili rojstvo "Marjetice", ki jo sestavljajo pristaši ljudske (predsednik Castagnetti) in demokratske (predsednik Parisi) stranke, italijanske prenovne (minister Dini) in stranka ministra Mastelle (t.i. Udeur). Zanimivo je, da bo na čelu "Marjetice" Francesco Rutelli, ki je kandidat celotne leve sredine za novega ministrskega predsednika. V zelo razširjenem italijanskem tedniku te dni beremo, da je Rutelli sprejel predsedstvo "Marjetice", ker noče ponoviti napake, ki jo je naredil Romano Prodi l. 1996. Ta je tedaj sicer zmagal na volitvah, a je dejansko ostal "general brez vojske". Rutelli baje meni, da njegova "Marjetica" lahko računa na podporo 20% volilnih upravičencev.

Na isti njeni pa bi rada "žela" še dva veljaka, in sicer bivši sindikalist D'Antoni ter "prosti strelec" Antonio Di Pietro. Prvem se je posrečilo dobiti na svojo stran dosmrtnega senatorja Giulia Andreottija in bivšega ministra sedanje vlade Orsena Zecchina. Pred dnevi je bil v Rimu ustanovni občni zbor nove stranke z imenom "Evropska demokracija", katere glavni politični tajnik je seveda D'Antoni, medtem ko je Andre-

otti njen častni predsednik. D'Antoni je izjavil, da stopa njegova stranka v italijansko politično areno kot avtonomna sila, ki bo predstavljala "trajen izziv za italijansko lažno bipolarnost; gre namreč za dve zavezništvi, v katerih nenaravno sobivajo sile, ki se med seboj tako globoko razlikujejo, da nastajajo trajni spori in da se slabo upravlja, medtem ko se puščajo v nemar pomembna načela in vrednote". Evropska demokracija namerava nastopiti na volitvah samostojno, kar napoveduje tudi senator Di Pietro.

Slovenski volivci v Italiji seveda s svojimi glasovi ne bomo odločilno prispevali k takšni ali drugačni usmeritvi nadaljnje italijanske politike, a moremo gotovo vplivati na lastno nadaljnjo usodo. Mislimo, da je treba tudi v tem smislu tolmačiti sklep deželnega vodstva Slovenske skupnosti, da kot enakovreden partner pristopi k "Marjetici" in s tem v naši deželi postane njen peti zaveznik. Glede na dejstvo, da je že mnogo Slovencev organiziranih v mnogih levih političnih skupinah, bi lahko upravičeno sklepali, da bo velika večina naših ljudi tudi na prihodnjih volitvah glasovala za kandidate in liste leve sredine.

pozabiti na obdobje, ko se je nekaterim vidnim slovenskim predstavnikom levih italijanskih strank zdelo posredovanje matične države nepotrebno in politično neprimerno!)

Vsekakor se moramo zavedati, da bo konkretno uresničevanje zaščitnega zakona težavno, zapleteno in verjetno konfliktno.

Kljub vsemu doslej povedanemu in pomanjkljivostim zakona pa lahko iznesemo misel, da je slovenska manjšina v tem neenakem boju nekako le "izsilila" sprejetje zakonodajnega ukrepa v svojo korist, vendar ne v smislu svoje skromne dejanske politične moči kot takšne, temveč s svojo življenjsko prisotnostjo, aktivno organiziranostjo na vseh področjih in uveljavljanjem kot političnega subjekta v odnosih z oblastmi ter v solidarnostni povezanosti z drugimi manjšinami v Italiji in Evropi.

SE BODO POGAJANJA NADALJEVALA?

BREDA SUSIČ

"Sharonova plebiscitarna zmaga na izraelskih volitvah 6. februarja je slučaj zgodovine. Bila je mogoča samo potem, ko se je iz tekme umaknil politik mlajše generacije, bivši prvi minister Benjamin Netanjahu. Dejstvo, da so Izraelci tako odločno podprli Sharona (na sliki) po štirih mesecih, med katerimi so se izraelsko-palestinski odnosi sprevrgli v primordiale etnične spopade, kakršni so označevali obdobje pred ustanovitvijo izraelske države, pa ima tudi določeno zgodovinsko logiko." Tako ugotavlja dopisnica *New York Timesa*, Deborah Sontag, ki v podporo svoje teze navaja izjavo Raanana Gissina, enega najožjih Sharonovih sodelavcev: "V tem trenutku ljudje potrebujejo človeka, ki bi branil njihovo državo z isto strastjo, s katero so jo branili njeni očetje-ustanovitelji!"

Vzrokov za Sharonovo zmago oz. za Barakov poraz je pravzaprav veliko: od neživljenjskosti in nepričljivosti zmernih levčarskih intelektualcev in mirovnikov, ki so ves čas zagovarjali dialog s Palestinci, do utrujenosti in jeze judovskega naroda, ki je že desetletja na robu živčnega zloma zaradi stalne napetosti med upi in razočaranji - kot ugotavlja Gad Lerner v *Corriere della Sera*; od neuspehov in pomanjkanja avtokritičnega čuta Ekhuda Baraka pri mirovniških pogajanjih (ta je še štiri dni pred volitvami, da volivci ne vidijo nikakršnega mirovnega načrta, ki bi ga Barak znal zagovarjati, zagotavljal, da se bodo Izraelci na volitvah opredelili zanj, ker bi to predstavljalo podporo miru) do trme in pomanjkanja

poguma Yasserja Arafata, ki je zavrnil kompromisen mirovni načrt in ni znal pomiriti strasti pouličnih demonstrantov in teroristov - kot je zapisal Amos Oz.

Kljub temu da je ves islamski svet obsodil Sharonovo izvolitev, so bili voditelji glavnih sosedskih držav previdni in diplomatski: tako predsednik Egipta Mubarak kot predsednik Sirije Assad in jordanski kralj Hussein, pa tudi sam Arafat so izjavili, da Sharonu ne zapirajo vrat, pač pa da so pripravljene se pogajati z njim, če bo nova vlada pokazala voljo do iskanja rešitev za bližnjevzhodno krizo.

Nova vlada pa bo po vsej verjetnosti razširjena, to je t.i. "vlada narodne enotnosti". Sharonovi pogajalci si v teh dneh prizadevajo, da bi vanjo vključili poleg zmagovite stranke Likud tudi drugo največjo, t.j. laburistično stranko, in vse manjše stranke do skrajno desničarskih. Čas tokrat ni Sharonov zaveznik, saj mora premier čimprej sestaviti vlado, da bo Kneset lahko sprejel državni proračun že do 31. marca. Če mu to ne bi uspelo, bi prišlo do obveznega razpusta parlamenta in Izraelci bi morali spet na volišča.

Pri sestavljanju nove vlade mora novi premier računati z notranjimi nesoglasji v laburistični stranki, v kateri so se po Barakovem odstopu razvnele strasti in tekmovanje za prevzem vodstva. Sharon pa je že ponudil obrambno in zunanje ministrstvo dvema politikoma, ki ju očitno smatra za zelo vplivna: Baraku in Peresu. Ponudil pa je tudi mesto predstavniku izraelskih Arabcev (in s tem presenetil svetovno javnost), ki naj bi vodil ministrstvo za odnose s Palestinci.

Glavna tema pogajanj za vstop v koalicio pa se seveda vrti okrog mirovniških pogajanj. Sharon je že med volilno kampanjo izjavil - po izvolitvi pa je to potrdil, - da ne bo sprejemal kompromisov glede Jeruzalema, ki mora ostati eno samo in nedeljivo mesto. Pri obnovitvi pogajanj tudi ne namerava upoštevati tega, kar so se diplomati sprtni strani zmenili na zadnjih pogovorih v egiptovskem mestu Taba, oziroma se ne bo naslonil na Clintonov mirovni načrt. Poleg tega je Sharon večkrat dal razumeti, da se glede kolonskih naselij zavzema za to, da bi jih Izrael ohranil v celoti in da bi sosedom vrnil le 40% zasedenih ozemelj.

Laburistični stranki se predvsem zadnje stališče zdi nesprejemljivo, zato bo verjetno vlada narodne enotnosti pod vprašajem, vse dokler ne bodo razčistili, do katere mere je Sharon pripravljen popustiti.

Medtem ko se v imenitnih palačah bijejo diplomatske bitke, na ulicah ljudje še vedno umirajo zaradi t.i. intifade Al-Aqsa in odgovorov izraelske vojske. Število žrtev se je od konca septembra povzpelo že na štiristo.

2

ČETRTEK
15. FEBRUARJA
2001

POZIV K PODPISU PETICIJE ZA ZAŠČITO MANJŠIN V EU
Slovenska kulturno-gospodarska zveza in Svet slovenskih organizacij pozivata vse Slovence, naj podpisajo peticijo, s katero manjšine v Evropi zahtevajo, naj EU pripravi večletni akcijski program v podporo manjšinskim jezikom. Podpise bomo izročili predsedniku Evropskega parlamenta, predsedniku Evropske komisije ter predsedstvu sveta ministrov EU ob sklepi slovenski Evropskega leta jezikov. Podpise bomo zbirali tudi ob drugih priložnostih ter na sedežih osrednjih ustanov Slovencev v Italiji. Podpise zbiramo tudi na našem uradništvu.

S 1. STRANI

PREŠEREN V PALAČI

Debata o slovenski zaščiti v senatu je sovpadala s slovenskim kulturnim praznikom in še prav 8. tega meseca je tekla debata, ki se je medtem zaključila. Za nas Slovence, prisotne v teh dneh v palači Madama, je gotovo bolj ali manj zavestno zavel v teh resnobnih prostorih Prešernov duh. V tem smislu nas je lahko kot latinski numen spremljal in varoval. Duh sožitja in prijateljstva med narodi - žive naj vsi narodi... - strpnosti in sprave, ki jih mora tudi ta zakon za nas Slovence predvsem uresničiti, ta duh naj torej med nas ponese poslanico miru in sodelovanja med narodi, vrednih Evrope in sodobnega kulturnega sveta.

ZAŠČITNI ZAKON

NEKAJ SKLEPNIH MISLI

Iz celotnega poteka prizadevanj slovenske manjšine v po vojnem času do danes za dosego pravičnega zaščitnega zakona nam izhajajo naslednja razmišljanja.

Država ni sprejela zakona iz trdnega notranjega prepričanja ali čuta državniške dolžnosti, temveč pod silo razmer, v katerih se je znašla, ko ga ni mogla več odlašati tako z vidika odnosov s Slovenijo in z njimi povezanih interesov kot z evropskimi institucijami. Država si zato ne more lastiti kake posebne zasluge, manjšina pa ne more izkazovati kake hvaležnosti. Treba je tudi priznati, da je Slovenija v končnem obdobju naredila vse možne korake in pritiske na italijansko stran, tako da je bil njen nastop odločujočega pomena (čeprav ne moremo

POVEJMO NA GLAS JANEZ POVŠE

KADAR MANIFESTIRA MANJŠINA

Kadar manifestira manjšina, to pomeni, da verjetno ni bilo drugega izhoda. Posebno to velja prav za nas, za slovensko manjšino, ki ji bo vsak moral priznati zares veliko miroljubnost, neskončno potrpežljivost in zajetno mero globokega upanja, da se bodo vse pomembne stvari uredile tako, kot bi bilo treba. Ne more biti nobenega dvoma, o naslednji trditvi smo lahko do kraja prepričani: še vedno, kadar smo se kot skupnost odločili za manifestacijo, so za takšen poseg v javnost govorili nesporno utemeljeni in podkrepjeni razlogi, zato tudi ni čudno, da je bilo tovrstnih posegov razmeroma malo in da so prav vsi prišli v našo zgodovino. Spomnimo se le shoda na Travniku leta 1984, ki smo se ga vsaj v manjšinskem krogu živo spominjali leta in leta.

Naše trenutne težave so torej zares velike in jih očitno ni bilo mogoče pravočasno odstraniti z utečenimi načini dogovarjanja oziroma diplomatskih nastopov. In kadar je temu tako in so težave prevelike ter njihova rešitev ni odvisna zgolj od nas, je prav, da se poslužimo tudi tistega zakonitega sredstva, ki se mu pravi manifestacija. In v našem primeru, v primeru naše dokazane potrpežljivosti, je takšna odločitev toliko bolj utemeljena. Utemeljena zato, ker bi bili v nasprotnem primeru, v kolikor v javnost ne bi odgovarjajoče posegli, dodatno prizadeti in pravzaprav poškodovani. Nerešena težka situacija bi se namreč obrnila zoper nas same, v

našo zasebnost, v neuradne pogovore in pritoževanja. Posledično bi se tako povečal občutek nemoči in zakaj ne tudi zahrbtnega obupa, ki zna delovati na brezštevilne uničujoče načine. Vse to zato, ker nismo dvignili svojega glasu in uradno opozorili na svoje stanje, kar je oboje skupaj že poraz. Ostalo bi nam le dostojanstvo tistih, ki se jim je zgodila krivica, tovrstna tolažba pa je slej ko prej precej grenka in zanesljivo slabi nepotrebni življenjski zanos. Določena skupnost torej mora opozoriti in opozarjati javnost na svoj položaj, samo tako lahko uspešno deluje kot skupnost, le na ta način je njeno notranje življenje prostrano in razprto, sicer se žoži v občutek dobesedne utesjenosti. Kot manjšina izhodov v široko večinsko javnost seveda ne premoremo v pritirani meri, zanje se moramo pogostoma boriti in to nam jemlje ogromno energij, zato pa tudi ne moremo obmolčati, kadar je naš položaj zares kritičen. Še posebej se je nujno razvidno oglašati v družbi, kjer marsikdaj ni mogoče premakniti stvari drugače kot z opozorilnimi manifestacijami oziroma v drugačnih primerih s stavkami. Naš odločni in istočasno obvladani nastop v javnosti je bil torej v interesu naše in večinske stvarnosti in je med drugim prav gotovo izdatno prispeval k ustvarjanju tvornega vzdušja ob sprejemanju zaščitnega zakona in njegovega uresničevanja v bližnji prihodnosti.

NOVI
GLASUREDNIŠTVO
IN UPRAVA

34170 GORICA, RIVA PIAZZUTTA 18

TEL. 0481 533 177

FAX 0481 536 978

E-MAIL noviglas@tmedia.it

34133 TRST, ULICA DONIZETTI 3

TEL. 040 365 473

FAX 040 775 419

E-MAIL nglasts@tin.it

GLAVNI UREDNIK ANDREJ BRATUŽ

ODGOVORNI UREDNIK DRAGO LEGIŠA

IZDAJATEL ZADRUGA GORIŠKA MOHORJEVA; PREDSEDNIK DR. DAMJAN PAULIN

REGISTRIRAN NA SODIŠČU V GORICI 28.1.1949 POD ZAPOREDNO ŠTEVILKO 5

TISK TISKARNA BUDIN / GORICA

NOVI GLAS JE ČLAN ZDRUŽENJA PERIODIČNEGA TISKA V ITALIJI - USPI

IN ZVEZE KATOLIŠKIH TEDNIKOV V ITALIJI - FISC

LETNA NAROČNINA ITALIJA IN SLOVENIJA 80.000 LIR.

INOZEMSTVO 120.000 LIR, ZRAČNA POŠTA 150.000 LIR

POŠTNI TEKOČI RAČUN 10647493

CENA OGLASOV PO DOGOVORU

POGOVOR / DR. BORIS MLAKAR

IZDAJSTVA V CERKNEM NI BILO!

DRAGO LEGIŠA

S tem delom ste dokazali, da na smrt obsojena petnajsterica ni izdala partijske šole Nemcem in torej ni odgovorna za pobjo 47 tečajnikov. Še kdo vztraja pri stari in do zdaj žal še nepreklicani verziji?

Glede na svoje izkušnje pri izbira- nju gradiva za knjigo – to sem sicer različno intenzivnostjo delal predvsem v zadnjih desetih letih – bi dejal, da je takih že zelo malo. T.i. uradna verzija dogodkov iz januarja 1944 se je pač v skladu s partizansko oblastjo utrdila že med vojno in po letu 1945 je šlo samo še za vztrajanje na teh brezprizivnih stališčih. Zanimivo je, da niti ni šlo za kakšno posebno poudarjanje krivde t.i. bele garde v Cerknem, temveč je šlo za nekakšno samoumevno dejstvo, ki se je npr. ob proslavah mehanično obnavljalo, ni se pa ob tem zahajalo v podrobnosti ali ponovna utemeljevanja te trditve. Nekaj bolj so se o beli gardi in še posebej kaplanu Ladu Piščancu razpisali razni avtorji v svojih spominih na tiste dogodke, med katerimi je izstopal prav nekdanji vodja partijske šole Ivan Bratko.

Z leti je poudarjanje krivde domačinov za strahoviti pokol stopilo v ozadje, predvsem po zaslugi dejstva, da se je konec 50. let pojavila teorija o izdajstvu šole s strani Milka Hojana, častnika v štabu 31. partijske divizije. To so upoštevali nekateri partizanski pisci in zgodovinarji, vendar pa je npr. pisatelj Tone Svetina obe teoriji nekako združil, ob tem pa v svoji znani *Ukani* kaplana Piščanca še dodatno umazal. Kakorkoli že, mislim, da danes stoji na starih stališčih še nekaj nekdanjih vosovcev in domačih aktivistov, pri čemer pa seveda ni jasno, ali je to tudi izraz njihovega trdnega notranjega prepričanja ali pa gre le še za neko zunanje vztrajanje v vlogi "obrambe pridobitev NOB in revolucije", pač iz bojzani, da bi priznanje zadevne zmotne okrnilo ugled in zmanjšalo pomen vojnim prizadevanjem, pri katerih so sami sodelovali. Vsekakor pa je dejstvo, da v preteklosti ni bilo nobenega izrecnega in jasno izražene izziva, ki bi jih sploh prisilil k jasni besedi in odločitvi. S častnimi izjemami pač vsi molčijo. Ali bo ta izziv sedaj prav moja knjiga, sam težko sodim. Je pa ob njeni predstavitvi v Cerknem eden izmed domačinov ponovil, da je zanj kaplan Piščanc kriv, ostali Cerkljani pa zavedeni. Ni pa razložil, česa je bil po njegovem kaplan kriv pozimi 1944 in k čemu so bili obsojeni domačini zavedeni.

Tragedija v Cerknem se je začela, kot se sicer čudno sliši, s prihodom britanske vojaške misije sredi avgusta leta 1943, ki jo je vodil britanski major Neville Darewski. Nekaj časa je slednji bival v samem Cerknem in očitno imel stike tudi z domačini. Kot sami ugotovljate, je britanski major odkrito odklanjal komunistem in dejansko bil na strani četniškega osvobodilnega gibanja generala Draže Mihajlovića (tedaj še vojnega ministra jugoslovanske begunske vlade v Londonu). Ali se vam ne zdi, da je izredno vojaško sodišče 4. novembra 1943 s svojo razsodbo (dve smrtni kazni, kaplan Piščanc obsojen na internacijo v Cerknem) dejansko prvič na Primorskem uveljavilo načelo, da ima le komunistična partija pravico, da organizira in vodi boj proti okupatorju?

V zbirki Naše korenine, ki jo skupno s koledarjem in z vsakoletno knjižno bero izdaja Goriška Mohorjeva družba, je zadnja, in sicer 11. zapovrstjo, knjiga zgodovinarja dr. Borisa Mlakarja z naslovom *Tragedija v Cerknem pozimi 1944. leta*. Knjiga je vzbudila izredno pozornost po vsej Primorski na obeh straneh meje. Že ob površnem pregledu te knjige imaš jasen občutek, da se je avtor tega dela lotil s posebno pozornostjo in za vsa svoja izvajanja ter trditve navedel natančne in neovržne dokaze. Obravnava snov mu je očitno zelo pri srcu, ker je sam cerkljanski domačin in mu gotovo ni vseeno, če v široki slovenski javnosti 15 njegovih ožjih rojakov žal še vedno velja za izdajalce lastnega naroda. Še namreč stoji v Cerknem spomenik s takšnim napisom! Avtorja knjige dr. Borisa Mlakarja smo naprosili za pogovor, na katerega je rad pristal.

Omenjeni major Darewski je na svojevrsten način v lokalne cerkljanske razmere vnesel tudi mednarodne in vsejugoslovanske razsežnosti tedanjih vojnih napetosti. V glavnem velja, da je nekatere domačine vzpodbujal k bolj "optimističnemu" nasprotovanju nakazujoči se komunistični oblasti, pač ob prepostavki, da bodo v Slovenijo prišli zahodni zavezniki, ki ne bodo dopustili komunističnega prevzema oblasti. Tako mnenje, ali bolje rečeno, upanje, je bilo na Slovenskem zelo razširjeno med vsemi tistimi, ki si niso želeli komunizma. Toda takrat še nihče ni vedel, kako se bodo stvari razvijale, tako da je upanje ostajalo in v neki meri je prihajalo tudi do določenih aktivnosti. Na Cerkljanskem pa je bilo teh aktivnosti dejansko izredno malo. Vse, kar velja omeniti, je pravzaprav dejstvo, da je rudniški inženir Hugo Ranzinger iz Ljubljane prinesel nekaj izvodov četniškega časopisa ter jih raztresel po cesti nad vasjo, poleg tega pa je nekaj kritičnih zadevnih besed spregovoril tudi z domačini. Za to je plačal z življenjem, kajti partizanski in partijski organi so bili obsedeni z vsem, kar je dišalo po Draži Mihajloviću in stikih z zavezniki, kajti zavedali so se, da, če sploh od kod prihaja še kakšna nevarnost za njihov popolni prevzem oblasti, je bilo to samo še v tej povezavi. Ko so k omenjenemu procesu dodali še obravnavo t.i. gestapovske zarote, je bila njegova usoda zapečatenjena. Njegova odstranitev pa je bila le še daljni odmev odločitve za monopol nad protiokupatorskim bojevanjem, ki pa je bila praktično sprejeta že jeseni 1941.

Ali ni že samo dejstvo, da se je v že tako silno težavnih razmerah čutila potreba po "partijskih" šolah zgovoren dokaz, da je KP hotela imeti za vsako ceno monopol nad osvobodilnim gibanjem?

Partija je hotela imeti monopol na prav vseh področjih, po domače rečeno, vse je hotela imeti v svojih rokah. Da bi to lahko uspešno izvedla, pa je morala imeti v svojih vrstah čim več sposobnih in poučenih ljudi. Zato je že od vsega začetka dajala velik poudarek na t.i. vprašanje kadrov. Ko se je med vojno njen članstvo z vabljenjem sposobnih "zaveznikov" iz vrst krščanskih socialistov in sokolov ter z vključevanjem novih mladih ljudi, ki jim je bilo vstopanje v partijo predloženo kot napredovanje in priznanje za njihove napore, zelo povečalo, se je njeno vodstvo znašlo pred problemom, da je novo številno članstvo vse težje sledilo teoretičnim in ideološkim smotrom samega vodstva. Za odpravo te pomanjkljivosti je bil seveda potreben nov usposobljen kader, ki bi potem ideologijo prenašal navzdol in jo tako rekoč napravil za samoumevno. Tako so centralni komiteje KPS in kasneje tudi nekateri pokrajinski komiteji organizirali omenjene partijske šole, kamor so pošiljali mlade aktiviste ter nižje funkcionarje iz partizanskih vrst. Dejansko je šlo za poučevanje v marksistični doktrini v povezavi s konkretnim slovenskim po'ozajem in z nakazovanjem, kakšna je nadaljnja "pravilna" smer dogodkov. V bistvu je šlo za izobraževanje bodočih politikomisarjev v partizanski vojski

FOTO BUMBACA

oziroma nižjih partijskih sekretarjev v civilni sferi.

Na Primorskem je bilo takšno stališče silno težko zagovarjati že glede na dejstvo, da je slovenska primorska duhovščina tako rekoč edina ostala na okopih v boju proti fašizmu, ki je bil ostalo slovensko inteligenco dejansko razgnal na vse vetrove. Organizacija TIGR je bila, kot vemo, elitna in ni mogla biti v vsakodnevem stiku z množicami, kot so bili duhovniki. Nekateri partijski veljaki so se primorske stvarnosti gotovo zavedali. Kako si razlagate, da so kljub temu na začetku leta 1944 tako kruto udarili po skupini vernih Slovencev, med njimi po dveh primorskih duhovnikih?

Na Primorskem je bil zaradi predhodne italijanske zasedbe dejansko precej drugačen položaj kot drugod po Sloveniji. Vendar pa je to dejstvo v določeni meri vplivalo samo na partijsko taktiko, strateški prijem oziroma cilji so bili seveda tudi tu isti. Med taktiko je spadalo tudi sprejemanje vernih ljudi v partijske vrste, kar pa je bilo takoj po vojni "popravljen". Vaša trditev glede slovenske primorske duhovščine je seveda točna, tudi do same partizanske prakse so bili primorski duhovniki na splošno bolj tolerantni in partija je morala velik ugled duhovščine in njeno aktualno ravnanje do neke mere upoštevati. Ob tem pa je bil seveda njen končni cilj omenjeni ugled zmanjšati na minimum, tako da bi duhovščina tudi v moralnem smislu ne mogla v ničemer ogroziti partijskega monopola. V skrajnem primeru je duhovnike zaradi njihove kritičnosti še vedno bilo možno "razkrinkati" kot belogardiste... Nekateri pa so seveda s svojim ravnanjem v tem pogledu partiji kar sami delali uslugo.

Nekatere odmevne likvidacije vernih ljudi so partizanski organi izvajali že pred kapitulacijo Italije, zelo so se pomnožili v mesecih po njej. Do likvidacije v Cerknem je prišlo predvsem zato, ker je bilo po vsej sili potrebno najti krivce za veliko tragedijo po nemškem napadu in že prej označena skupina Cerkljanov je prišla za to kot naročena. Partijska zagnanost, propaganda ter velik šok po o-

menjeni tragediji so teorijo o belogardistični izdaji napravili verjetno, čeprav so se že tedaj slišali tudi pomisleki, predvsem pa represivni organi po izvedenih likvidacijah nikakor niso mogli javnosti predstaviti pravih dokazov o njihovi krivdi. Tu se je šlo prek duhovnikov in prek priljubljenosti kaplana Piščanca in, kot je omenjeno v sami knjigi, je imel npr. Joža Vilfan, ki je skušal navezati stike s t.i. goriško sredino, prav zaradi Piščanca nove težave.

V knjigi na dveh mestih pišete, da politični voditelj "partijske šole" v Cerknem Ivan Bratko ni bil zadovoljen z njenim vojaškim poveljnikom Dušanom Furlanom. Ker sem sam Furlana zelo dobro poznal in z njim tudi zelo tesno sodeloval, ko je bil župan v občini Devin Nabrežina (1956-1962), me Bratko mnenje zelo preseneča, Furlan je bil med napadom hudo ranjen, tako da so mu takoj po vojni amputirali nogo in je bil torej težak vojni invalid. O napadu na partijsko šolo mi je večkrat zelo podrobno govoril, ponavljal sicer uradno verzijo o izdajstvu, a brez ihite, tako da sklepam, da ni bil o tem trdno prepričan. Bil je in ostal komunist do smrti, a hkrati tudi idealist in velik poštenjak ter zaveden Slovenec. Zakaj Bratko takega človeka ni maral in celo zahteval njegovo odstranitev z odgovornega mesta, ki ga je zasedal?

Kar se tiče Dušana Furlana, moram reči, da je iz dokumentov in tudi iz raznih spominskih sestavkov razvidno, da je bil Ivan Bratko pravzaprav edini, ki se je pritoževal nad njim. Če ne bom po nepotrebnem škodoval njegovemu ugledu, naj preprosto citiram zadevni odlomek iz poročila, ki ga je 12.1.1944 Bratko poslal pokrajinskemu komiteju KPS: "V zvezi z vse bolj in bolj rastočimi potrebami šole moramo ugotoviti, da komandant Dušan vse manj odgovarja temu poslu. Prišli smo do prepričanja, da se kljub neprestanim celičnim sestankom in dnevnim raportom v bistvu ni popravil oziroma se noče popraviti ter s svojo malomarnostjo in neinicativnostjo vpliva škodljivo na vse moštvo. Predlagamo, da se PK pozanima, ali

ima korpus kakega rekonvalescenta, ki bi prišel v poštev za to mesto". Težko rečem, ali so bile omenjene Bratkove označbe upravičene, saj nimam nobenega drugega kontrolnega podatka o tem. Po napadu na Cerkno, ko je bil Furlan hudo ranjen, je isti Bratko poročal, da so v bolnico (Franjo!) odpeljali tudi Furlana, "ki so ga zadele tri krogle, dve v nogo in mu zlomile kost, ena je šla skozi desno stran pljuč". V zvezi z vašimi prijetnimi spomini na pokojnega Furlana naj dodam, da se ga, v kolikor se ne motim, podobno spominja tudi Alojz Rebuta v svojih dnevnikih.

V Cerknem sem bil večkrat in vsakokrat zbrano postal pred spomenikom na hribočku Brdce, kjer je ugasnilo toliko mladih slovenskih življenj. Vsakokrat pa me je globoko v srce zbedel napis na visokem steburu... "bili so žrtve belogardističnega izdajstva". Kako je po vašem mogoče, da te lažnivih in žaljivih besed pristojna oblast še ni odstranila?

Prejšnja "pristojna" oblast seveda na to ni pomislila. V letih po osamosvojitvi Slovenije pa se za tovrstna vprašanja mora najti neka rešitev, ki pa seveda nikdar ne bo vsem po volji, vendar je nujno najprej spoštovati najosnovnejša civilizacijska merila. Postavlja se vprašanje, katera je pristojna oblast za problem napisa na omenjenem spomeniku. Zelo verjetno sta to občinska uprava in župan v Cerknem, posebej še, če pomislim na primer spominskega stebra pred nadškofijskim dvorcem v Ljubljani. Takrat pred leti je tedanja občina Ljubljana Center ustanovila strokovno komisijo iz zgodovinarjev in predstavnikov zainteresiranih ustanov, ki je po nekaj sejah ugotovila, da pač napis na steburu, ki je obtoževal škofa Rožmana, ne ustreza resnici... Ob tem naj dodam, da je po mojem vedenju lastnik in skrbnik spomenika v Cerknem lokalna zveza borcev. Torej bi se po logiki morali s tem ukvarjati bivši borci ter po nekem moralnih merilih tudi stranka, ki je naslednica nekdanje komunistične partije. Postavlja pa se seveda vprašanje, ali bo moja knjiga zanje dovolj prepričljiva, da bodo nekaj storili. Sicer pa velja še nekoliko počakati, sam imam informacije, da se nekaj dogaja na osrednjem odboru zveze borcev v Ljubljani; predvsem imajo nekateri pripombe k moji knjigi, po drugi strani pa so prišle nekatere pobude iz Nove Gorice prav v smislu vašega vprašanja. Naj se torej to na tak ali drugačen način razčisti.

O slovenski "beli gardi" ima lahko vsakdo svoje politično mnenje, a v cerkljanskem primeru gre za preverjeno in dokazano laž, ki dela sramoto vsemu našemu narodu. Mislite, da bo po vaši temeljiti, dokumentirani študiji ta sramota končno odstranjena? Nekdo bi moral za to dati pobudo. Kaj mislite na primer cerkljanski župan in njegova občinska uprava?

To je povezano s predhodnim vprašanjem oziroma mojim odgovorom. Povem lahko samo to, da se je to vprašanje sprožilo tudi po predstavitvi knjige v Cerknem sredi decembra. Eden od zainteresiranih domačinov je namreč vprašal prisotnega župana, kaj bo v tem pogledu storila njegova uprava. Le-ta je odgovoril, da o tem niso dobili še nobene pobude. Ko jo bodo dobili, bodo o njej razpravljali in ukrepali. Člani zveze borcev, ki so bili prisotni na omenjeni predstavitvi, se o tem niso izjasnili.

3

ČETRTEK,
15. FEBRUARJA
2001

SVETOPISEMSKA RAZMIŠLJANJA
OB BOGOSLUŽNIH BERILIH
V LITURGIČNEM LETU CŽLAHTEN IZBOR BOŽJE BESEDE,
NEDELJO ZA NEDELJO

VILJEM ŽERJAL

7. NAVADNA NEDELJA

"Nikar ga ne ubij!" (1 Sam 26, 9)
"On iz jame rešuje tvoje življenje. Krona te z dobroto in usmiljenjem." (Ps 103, 4)
"Prvi človek je iz prsti, zemeljski, drugi človek pa je iz nebes." (1 Kor 15, 47)
"Ljubite svoje sovražnike, delajte dobro tistim, ki vas sovražijo." (Lk 6, 27)

Že v začetku človeške zgodovine Bog opominja Kajna: "Zakaj se jeziš in zakaj ti je upadel obraz?... (grešno) poželenje se obrača proti tebi, a ti mu gospoduj! Tedaj je Kajn rekel Abelu: 'Pojdiva ven!' Ko pa sta bila na polju, se je Kajn vzdignil proti bratu Abelu in ga ubil" (1 Mz 4,7,8).

V današnjem prvem berilu pa govori David svojemu hrbremu vojskovodji Abnerju, s katerim se je bil ponoči neopazno priplazil v Savlov tabor in ga prosil, da bi smel pobiti tam spečega kralja Savla, ker je bolešno in divje stregel Davidu po življenju: "Nikar ga ne ubij!" (1 Sam 26, 9).

Tudi Sinajska zapoved varuje človeško življenje, saj na drugi Mojzesovi tabli odločno govori: "Ne ubijaj!" (2 Mz 20,13).

Jezus zdravi človeško hudobijo že pri korenini, t.j. v srcu ter v besedi, ker je že jeza nad bratom obsodbe vredna: "Vsak, kdor se jezi na svojega brata, bo kriv pred sodbo. Kdor pa reče bratu 'raká', bo kriv pred velikim zborom; in kdor mu reče 'no-rec', bo kriv in obsodjen na pekleno dolino ognja!" (Mt 5, 22). Podobno varuje zakonsko čistost ljubezni pred poželjivostjo v srcu in pogledu (Mt 5,28).

Tudi Cerkev brani človeško življenje od prvega trenutka, t.j. od spočetja v materinem telesu dalje. Drugače niti ne more, saj bi človeku žagala vejo, na kateri sedi. Zlasti splav se da primerjati izruvanju žitne bilke, ki že nosi v sebi polni klas pšeničnih zrn.

Jezus nas počasi usmerja v občudovanje skrivnosti življenja. Življenje ni od človeka, je dar, je zaupano v varstvo in nego ter vzgojo ljudem. Jezus vodi človeka preko zapovedi in prepovedi in ljubezen, strmenje nad čudežem življenja. Sv. Pavel poudarja: "Saj je prvi človek iz prsti, zemeljski" (1 Kor 15,47). Ta, zemeljski človek, je zemljak, ker je iz zemlje, prah, ki se je dvignil proti Bogu. Dejansko pa je zato umrl. Jezus govori predstojniku-angelu Cerkev: "Vem za tvoja dela, imaš ime, da si živ, pa si mrtev. Zbudi se in okrepi... Ne zavedaš se, da si siromak in bednež, ubog, slep in nag" (Raz 3,2,7).

Zaradi tega naj se človek obrača, spreobrača k drugemu Adamu-človeku, ki je iz nebes (1 Kor 15,47). To je Jezus Kristus. Njega slavimo, "ki odpušča vso (tvojo) krivdo, ki ozdravlja vse (tvoje) bolezní, ki iz jame rešuje (tvoje) življenje, ki (te) krona z dobroto in usmiljenjem, ki (tvoja) pota nasičuje z dobrinami" (Ps 103, 3-5).

Mlad družinski oče je na Bavarskem odklonil služenje vojaškega roka pod Hitlerjem. Opomnili so ga, da je za tak primer predvidena smrtna kazen. Odgovoril je, da raje umre, kot da bi sodeloval v krivični vojni. Ker je pri tem vztrajal, ne oziraje se na svoje življenje ne na svoje najdražje, so mu odsekali glavo na tnalu.

Makabejski bratje so z materjo vred prezrli strahote muk, v veri v svetost življenja. Mati je opogumljala vseh sedem sinov, še posebej najmlajšega: "Ne vem, kako ste nastali v mojem telesu. Tudi vam nisem jaz dala duha in življenja. Prav tako nisem jaz sestavila prvin, iz katerih je vsak izmed vas... Sin, bodi usmiljen do mene! Devet mesecev sem te nosila v svojem telesu, tri leta sem te dojila, hranila in vzgajala... Vsem sem skrbela zate. Prosim te, otrok, ozri se po nebu in po zemlji, oglej si vse, kar je na njiju, in spoznaj, da Bog teh stvari ni ustvaril iz bivajočih stvari in da tako nastaja tudi človeški rod" (2 Mkb 7,22-27-28).

Preteklo stoletje je bilo, tako se zdi, najbolj krvavo od vseh. In to po skoraj dvatisoč letih po Kristusovi daritvi na križu. Kot da bi ne bilo Boga in njegove ljubezni.

A za kristjana ni druge poti do življenja kot po ljubezni do sovražnikov, saj Jezus uči in daje zgled: "Ljubite svoje sovražnike, delajte dobro tistim, ki vas sovražijo. ... Vi pa ljubite svoje sovražnike" (Lk 6,27,35).

Božje kraljestvo je zahtevno: "Od dni Janeza Krstnika do zdaj si nebeško kraljestvo s silo utira pot in močni ga osvajajo" (Mt 11,12). Četudi je dar, nas vendar sili k sodelovanju, k hoji za Kristusom, ubogim in preganjanim. Zaobjema križ. A vse bridkosti niso nič v primeri s slavo, ki se bo razodela v nas" (Rim 8,18).

Tako nam je dana pot iz niča v ljubezen Boga in ljubezen do človeka po ljubezni Jezusa Kristusa, našega Gospoda (Rim 8,39).

STALIŠČE IN POZIV KOMISIJE PRAVIČNOST IN MIR TER SLOVENSKE KARITAS

PREBEŽNIKI SO LJUDJE

Objavljamo pomenljivo izjavo Komisije Pravičnost in mir pri Slovenski škofovski konferenci in Slovenske karitas, ki sta nam jo poslala predsednik prve dr. Anton Stres in generalni tajnik druge Imre Jerebic. Izjava izraža jasno stališče glede tega tudi pri nas zelo aktualnega vprašanja.

Ob povečanem številu prebežnikov in azilantov v Sloveniji ter ob vse pogostejšem pojavljanju nestrpnosti in strahu pred tuji Komisija Pravičnost in mir in Slovenska karitas poudarjata, da so v duhu obče človeških moralnih vrednot in evangelija vsi ljudje brez razlike naši bratje in sestre ter imajo zato pravico do temeljnega spoštovanja in ohranitve svojega dostojanstva. Jasno je, da naša država ne more sprejeti vseh, ki prosijo za zatočišče. Toda tiste, ki so prišli, mora obravnavati v skladu s človeškim dostojanstvom in spoštovanjem, ki ga dolgujemo vsaki človeški osebi. To ve-

FOTO BUMBAGA

lja za vladne organe in nevladne ustanove, ki se z njimi ukvarjajo, in za vse druge državljanke, ki prihajajo z njimi v stik.

Komisija Pravičnost in mir in Karitas poudarjata, da minimalni standardi za sprejem prebežnikov in prisilcev za azil zajemajo šest osnovnih potreb. To so: primerna nastanitev, prva socialna pomoč, osnovna me-

dicinska oskrba, možnost za delo (dejavnosti v času trajanja postopka), možnost izobraževanja (tudi srednjega) in možnost komunikacije z lokalnim okoljem. Slovenska karitas z vsemi svojimi strukturami se že vrsto let zelo intenzivno posveča lajšanju stisk vseh vrst presejlenega prebivalstva (Hrvaška, Bosna, Kosovo in sedaj prebež-

niki in azilanti pri nas). Pogovori z državnimi organi o reševanju perečih vprašanj, ki so se pojavila v zadnjem času, so prav tako stekli že pred tedni. Pripravljenost za sodelovanje ostaja. Dolžnost državnih organov je, da poleg varnosti tujcev poskrbijo tudi za varnost domačih prebivalcev in njihova premoženja. Pojavu nestrpnosti so botrovale neurejene sistemske razmere, za katere so odgovorne vse veje oblasti.

Odgovorni na področju javnih glasil pa naj s profesionalnim poročanjem o okoliščinah, ki so te ljudi prisilile, da so odšli iz domačega okolja, in o njihovi kruti usodi prispevajo k razumevanju, strpnosti, sočutju in solidarnosti.

Komisija Pravičnost in mir in Slovenska karitas pozivata državo in državljanke, da vsi skupaj izpolnimo svojo dolžnost in pomagamo vsakemu človeku v stiski.

OB PRAZNIKU SV. FRANČIŠKA SALEŠKEGA 2001

PODOBA SLOVENSКИH
MEDIJEV (3)

VINKO OŠLAK

Kako razločevati duhove tiska, govora in slike, kako vedeti, kdo tiska, govori in slika za Gospoda in kdo za kneza laži in teme? Kako vedeti, kdaj govori Svet in kdaj Kraljestvo, ki ima priti?

Ko agencije Sveta razkrinkavajo, kdo ali kaj je pri kaki stvari v ozadju: kdo je zadaj za to ali ono človeško pobudo, kdo je zadaj za to ali ono politično izbiro, kdo je v ozadju za Cerkvijo in njenimi službami - razkrije agencija Kraljestva, kdo je pred vsemi temi stvarmi. Kadar Svet misli, da je v ozadju vsega denar, Kraljestvo ve, da je pred vsem obstoječim Božja ljubezen; kadar Svet razkrinkava, kako je v ozadju vsega oblast, Kraljestvo ve, da je pred vsem, kar ostaja in kar se spreminja, Božja milost; kadar Svet razkriva, kako je v ozadju vsega zarota, Kraljestvo ve, da je pred vsem, kar se dogaja Božji načrt; kadar Svet predpostavlja, da je za vsem zgolj boj interesov, Kraljestvo ve in razglašča, da je pred vsem človeškim prizadevanjem Božje učlovečenje in odrešenje. Kadar Svet v ozadju vsega vidi zgolj moč, manipulacijo, zaslužnje, prevaro, cinizem, vidi Kraljestvo v ospredju vsega ljubezen, svobodo, resnico, pravico in lepoto, smisel in večno srečo odrešenih.

Oba imata v svojem razglašanju prav. V ozadju vsega je res vse to, kar našteva Svet, s čimer šokira in s čimer dela dobre posle Svet. In v ospredju vsega je res vse to, kar našteva Kraljestvo, s čimer tolaži, spodbuja in vabi Kraljestvo. Človekova svoboda je, da se odloči, koga bo poslušal, kam se bo obrnil, katero od obeh poti bo izbral, široko in gladko, kakor jo je trasiral Svet, ali ozko in strmo, kakor jo je v trpljenju odrešenjske zgodovine izklesalo Kraljestvo.

žavnih in žalostnih primerih človekove spozabe in izgube.

Kljubovati svetovni in domači paniki in preplašenosti o usodi sveta z naslonitvijo na Božje obljube in prerokbe njegovih prerokov in učiteljev. Naj se zdi Svet v svojem vedenju in zabavanju še tako prešerno sproščen in podjeten, pa ga v resnici razjeda strah pred prihodnostjo, kajti njegove prerokbe so očitno odpovedale, njihovi profeti so postali bodisi delničarji ali pa propadle eksistence.

Sprejeti in opravljati vlogo branitelja pred svetnim in Božjim sodiščem. Branitelja slehernega človeka, posebej pa še nasprotnika in sovražnika. Iz Jobove knjige je razvidno, da je druga glavna vloga kneza teme poleg zapeljevanja denunciacija človeka pred Bogom. Iz tega izvira spoznanje, da je vloga kristjana prav nasprotna: obramba človeka pred Bogom. V tem je naša askeza, naša duhovna vaja. Številne izzive današnjega časa bi lahko veliko boljše prestregli, če bi se ovedli te krščanske specifikke: da se vživimo v vlogo profesionalnega odvjetnika v prid svojega nasprotnika. Kako drugače, z manj škoda za Cerkev in z veliko več zadrege pri storilcih, bi se iztekla zadeva z žaljenjem tega, kar je kristjanom sveto, ko bi se poskušali živeti v obrambo teh ljudi. Obtoževanje namreč vest storilca zagrinja in ugaša, obramba pa njegovo vest prebija in razvema.

Imeti pred očmi cilj krščanskega občestva in njegove Cerkev: pridobivati ljudi za Kristusa. Temu mora biti podrejeno vse drugo. Vse zamere, vsa zgodovinska teža, vsi pridržki, vse to se mora umakniti pred tem ciljem. Pred vsako izgovorjeno in zapisano besedo se moramo vprašati: ali bo moj dosedanji nasprotnik to že lahko razumel kot vabilo, da se soočim s Kristusom?

Biti drugačen od Sveta, izražati in kazati to drugačnost z dejanji, vedenjem in beseda-

mi. Kakor v državnem parlamentu pogrešamo očitno drugačnost poslancev, ki se prištevajo h Kristusom, tako to velikokrat pogrešamo tudi tam, kjer se oglašamo z govorenim in pisano besedo. A tam bi bilo to še posebej pomembno. Ta drugačnost pa se mora kazati v neki gosposki mirnosti in dvignjenosti nad dogajanje sveta, ki ne izvira iz samozaverovanosti ali domišljivosti, temveč iz zanašanja na Božje obljube. Svet, celo nekrščanski svet, je že davno sprejel prisposodbo Cerkev kot ladje. To pa bi vsaj za nas, ki se ukvarjamo z besedo, moralo pomeniti dopolnjevanje te prisposodbe s tem, da v sebi vidimo preplašene učence, ki jih vznemirja Jezusovo spanje, in ne verjamejo njegovemu miru spriči viharnosti voda. Taka gentlemanska drža bi morala pogojevati tudi odnos do naših nasprotnikov in sovražnikov. Drugače kakor oni, mi že vnaprej vemo, da je njihova stvar izgubljena. Iz tega pa ne sme slediti aroganca, temveč zaskrbljenost, usmiljenje in oproščanje.

Vera, ki vidi začetek sveta v Besedi, v kateri je Beseda celo eno izmed Božjih imen, mora drugače kakor Svet ravnati tudi z vsem, kar k Besedi vodi: znanjem in znanostjo, kulturo in umetnostjo, vsekakor pa tudi razlago stavkov vere in Svetega pisma. Kristjanu je učenje del verskih dolžnosti - ostajanje v nevednosti, neznanju, nekulturnosti in amuzičnosti pa je greh. Ne kakršen koli greh, temveč greh zoper Svetega duha.

Izročeno nam je najmočnejše orodje, zaupan nam je najhitrejši in najzmogljivejši vehikel Duha: beseda. Za vsako izmed njih bomo dajali odgovor, ne samo za njeno vsebinsko in razpoložensko ustreznost, temveč tudi za ustreznost njene slovnične in pravopisne oblike, vsega njenega kulturnega, znanstvenega in umetniškega ozadja.

KONEC

ZBORNİK ZA EDINOST MED KRISTJANI

EKUMENSKA PRIZADEVANJA: DA BI BILI VSI ENO!

V edinosti je naslov ekumenskega zbornika za leto 2000, ki je bilo jubilejno, sv. leto in je v njem Cerkev naredila velike korake v smeri večje edinosti in enotnosti, razumevanja med kristjani.

Urednik zbornika *V edinosti* je kot že dolga leta duhovnik, pesnik in urednik Stanko Janežič, knjiga pa je izšla pri Slomškovi založbi v Mariboru; izdajo je podprl Urad za verske skupnosti Republike Slovenije. Stanko Janežič je zborniku *V edinosti* napisal uvodno besedo pod naslovom *V jubilejnem letu*. V uvodu zveemo, da je pričujoči zbornik, ki ga na platnicah krasijo barvne fotografije detajlov iz vatikanske papeževe kapele Redemptoris Mater-mozaična umetniška dela patra Marka Rupnika, že trideseti po vrsti, saj ekumenski zbornik neprekinjeno izhaja že vse od leta 1970. Urednik tudi pove, zakaj je ekumenski zbornik razdeljen na dva dela.

V prvem delu, ki ima naslov *V luči velikega jubileja in obletnic*, je zbrana vrsta člankov in razprav, ki osvetljujejo dogajanje jubilejnega-svetega leta in opozarjajo na nekatere druge obletnice kristjanov, velikih mož in ekumenskih prizadevanj Kristusove Cerkve.

Drugi del zbornika *V edinosti* pa nosi naslov *Teološki dialog* in se dotika sodobnega medkrščanskega in medverskega dialoga, ki je zaživel zlasti po Drugem vatikanskem vesoljnem cerkvenem zboru in kar kliče po nadaljevanju. Bil naj bi mnogostranski in naj bi pomagal utrditi skupne temelje krščanskega verovanja.

Na poti edinosti pa je naslov tretjega dela zbornika duhovnih razmišljanj, saj kristjani ohranjamo bistveno edinost v mnogih stvareh in to edinost zvečine tudi vsi živimo. V vseh krščanskih Cerkvah in obcestvih pa obstaja težnja k še večji edinosti, edinosti v različnosti. Prav ta misel pride do izraza v tretjem delu ekumenskega zbornika, ki ga zaključuje poglavje z naslovom *Ekumenska kronika* s kratkimi poročili o razgibani ekumenski dejavnosti med kristjani na Slovenskem in drugod po svetu.

V jubilejnem ekumenskem zborniku sodelujejo predstavniki katoliške, evangeličanske, pravoslavne, binkošne in adventistične Cerkve, kar že sa-

mo po sebi govori o tem, da so prizadevanja v duhu dialoga in sodelovanja v krščanskih Cerkvah na Slovenskem plodna in živo prisotna.

Stanko Janežič pravilno ugotavlja, ko piše: "Vsekakor veliki jubilej Kristusovega rojstva na poseben način spodbuja vse kristjane k molitvi in delu za edinost Kristusove Cerkve. Slovenski kristjani, pa naj po imenu pripadamo katerikoli Cerkvi ali krščanski skupnosti, naj bi se temu vabilu odzvali z veseljem in zaupanjem". Med avtorji zapisov, člankov in razmišljanj v jubilejnem ekumenskem zborniku *V edinosti* smo

našli slovenske škofo dr. Alojzija Šuštarja, dr. Franca Rodeta, dr. Antona Stresa, dr. Franca Krambergerja, dr. Jožefa Smeja, novega nemškega kardinala Walterja Kasperja. Urednik Stranko Janežič pa je bil med številnimi sodelavci najbolj skrben delavec, saj je v pregleden in dober zbornik prispeval več zapisov, izbral pa je tudi veliko fotografij, s katerimi je publikacija dopolnjena in obogatena.

Ko se večkrat govori o težnji za tem, da bi kristjani že danes dosegli večjo edinost med sabo, se pozablja na preprosto dejstvo, ki pride do izraza v zborniku *V edinosti*, namreč to, da imamo vsi pripadniki raznih krščanskih Cerkva veliko več skupnega, kot pa smo si sami pripravljene priznati, da je torej veliko več stvari, ki nas združijo, kot pa tistih, ki nas razdvajajo in otežkočajo pot k edinosti in Edinemu. Prav na tem bi morali vsi skupaj graditi, saj bi se tako zares lahko uresničilo to, o čemer je večkrat spregovoril sveti oče Janez Pavel II., ko je dejal, da moramo kristjani začeti tretje tisočletje povezani, združeni, saj vsi verujemo in pričamo o enem in edinem Bogu, očetu nas vseh.

JUP

SREČANJE MLADIH Z GORIŠKIM NADŠKOFOM

NADŠKOF O LJUBEZNI IN ZALJUBLJENOSTI

MARTIN MARUSSI

Tudi letos se nadaljujejo srečanja mladih z goriškim nadškofom pod nazivom *Meeting Jesus*, kar pomeni Srečanje z Jezusom. Dne 9. februarja je potekalo že tretje letošnje srečanje na temo *Lepo je biti mladi... zaljubljeni*. Tema zadnjega srečanja je bila uokvirjena v prihajajoči spomladanski čas, s praznovanjem sv. Valentina, zavetnika tudi vseh zaljubljenih. Spomladi se vse prebujajo, tudi naša skrita in najgloblja čustva privrejo na površje izpod zimskega, zaspalega časa.

Nadškof De Antoni je s svojim govorom mlade spet pritegnil in jih navdušil za dar zaljubljenosti, ki je za vsakega človeka nov začetek, novo obdobje v življenju, ki je usmerjeno v najvišjo poklicanost človeka: to je ljubezen. Nadškof se je dotaknil govora o neznosti, ki mora biti temelj vsakega ljubezenskega odnosa. Današnji svet dela veliko napako: sredstvo ljubezni, ki je tudi spolnost, zamenjuje za cilj. V tem zgrešenem cilju človek ostane sam, zaprt vase in nesrečen v svojem bistvu. Potrebno je prislunhiti Bogu Očetu, ki nas je ustvaril, da lahko zaznamo, katera so pravila igre, ki nam jih daje. Ta igra je seveda naše življenje. Čim bolj se bomo držali pravil, bolje bo igrali. Ravno tako tudi narava ima svoja pravila, in z njo povezana tudi zaljubljenost. Kdor ta pravila krši, sam sebi škoduje.

Nadškof je bil tudi zelo zoren z življenjskimi primeri oseb, ki jih je spoznal. Kot cerkveni pravnik je moral reševati veliko zakonskih primerov, ki zaradi številnih vzrokov niso imeli sadu. Tako je omenil fanta, ki je bil zaljubljen v dekle, in sta hodila skupaj nekaj let. Takrat so njunim srečanjem morali prisostvovati starši dekleta, tako je pač zahtevala morala tedanjega časa. Vendar se je zgodilo, da je dekle izgubilo starše v nesreči. Fantov oče pa je iz previdnosti dal "ulimat" sinu, rekel mu je: "Ali takoj poročiš to dekle ali jo moraš zapustiti."

O zaljubljenosti so spregovorili tudi mladi, najprej s tremi pričevanji, nato z vprašanji. Prvo pričevanje je predstavil mlad fant, ki je skušal v kratkem skču prikazati, kako je zaljubljenost nekje do 20. leta. Vse je neko hitenje, absolutiziranje, visoki in nizki padci in podobno. Drugo pričevanje je imelo dekle, ki kljub svojim 29 letom še ni srečalo ljubezni. V popolni realnosti je prikazala lastne šibke točke in tudi vrline. Vendar z neko sitostjo je priznala, da ji čas beži in da je že sita prisostvovati porokam prijateljev. Tretje pričevanje sta imela novoporočenca, ki sta povedala vsak svojo izkušnjo od prvih začetkov do zdajšnjega življenja v zakonu. Za oba je bilo težko se ločiti od rojstne družine, vendar hrepenenje po skupnem življenju ju je vodilo naprej.

PRAZNIK KULTURE NA GIMNAZIJI V VIPAVI

NA TEMELJIH SRČNE KULTURE

V sredo, 7. t.m., dan pred Praznikom slovenske kulture, so se Prešerna in slovenski kulturi poklonili tudi profesorji in dijaki škofijske gimnazije v Vipavi. Novo šolsko poslopje je bilo praznično urejeno in med dijaki je bilo čutiti posebno veselje, seveda zaradi kratkih počitnic, a tudi zaradi same prireditve, ki so jo skrbno pripravili in nekako uglasili na zvestobo slovenstvu in vrednotam, ki so jih v težkih časih preganjanja zagovarjali primorski Čedermaci. Uvodoma je šolski mladinski mešani zbor zapel himno, Premrlovo Zdravljico in pokazal, da imajo dijaki vipavske škofijske gimnazije prenetljivo lepe in zrele glasove tudi v basovski sekciji, kar je za mladinske zборе redkost, ter da znajo pod vodstvom Lore-dane Sajovic zapeti zelo ubrano in zrelo. Slovita pridiga kaplana Čedermaca v obrambo slovenščine v cerkvi je ustvarila v večnamenski dvorani in zlasti med mladim občinstvom vzdušje ponosa in obenem nemoči, ki so jo poznali naši očetje in matere, nonoti in none v času fašističnega etničnega čiščenja. To vzdušje se je še zaokrožilo ob branju nekaj odlomkov iz Tavčar-Kjudrove knjizice o Virgilu Ščeku, ki so želeli izpostaviti razna obdobja iz Ščekovega življenja in uso-de slovenskega življa pod Italijo. Gost tega skrbno pripravljene praznovanja dneva slovenske kulture na škofijski

gimnaziji v Vipavi je bil Marko Tavčar, ki je uvodoma izpostavil skrb za ohranjanje in razvoj slovenskega jezika. Ta skrb je bila med pomembnimi gibali pesnika Prešerna in literarnega kritika Čopa, ker sta se zavedala, da je razvit jezik osnovnega pomena tudi za razvoj narodne zavesti in kulture. Ta ista skrb se je na drugačni ravni odražala tudi v delovanju primorske duhovščine pod fašizmom in med drugo svetovno vojno ter po njej. Med temi duhovniki je imel gotovo vidno vlogo prav Virgil Šček, politik in javni delavec. Problem narodnega preživetja, ki je zaposloval Ščeka in ostale duhovnike v Zboru svečnikov svetega Pavla, pa je tudi danes živ med Slovenci, ki so po drugi svetovni vojni ostali v mejah Italije, je ugotavljal Tavčar. Predstavil je pot zaščitnega zakona, o katerem so ravno tistega dne razpravljali v rimski senatni zbornici. Krajša razprava po nagovoru je pokazala, da je usoda slovenske manjšine v Italiji res pri srcu zlasti profesorjem na tej šoli in da to iskreno skrb znajo tudi pozorno posredovati dijakom. Sploh pa je škofijska gimnazija v Vipavi s svojim ravnateljem prof. Vladimirom Anzelom na čelu tudi tokrat potrdila, da želi graditi svoje pedagoško delo na čim globljih temeljih srčne kulture in ne le šolskega znanja mladine, ki ji je zaupana.

SVETNIK TEDNA

12. FEBRUAR

SILVESTER ČUK

BENEDIKT ANIANSKI,
REDOVNIK

Večina ljudi misli, da na spremenitev življenjske poti nekoga lahko vpliva kaj izrednega, velikega. To ne drži, kajti Bog se lahko v ta namen posluži česa nepomembnega. V življenju današnjega svetnika je odigrala odločilno vlogo navadna nesreča. Ko je se razmišljal, ali naj se po očetovem zgledu odloči za vojaško kariero, za katero je imel vse potrebne lastnosti, ali za kaj drugega, bolj plemenitega, mu je nekega dne padel brat v deročo reko Ticina. Planil je za njim in ga le s težavo rešil. Tedaj je dobil o vrednosti življenja drugačno sodbo in sklenil, da bo raje stopil v službo nebeskega kralja.

Rodil se je okoli leta 750 in pri krstu so mu dali ime Witiza. Njegov oče Aigulf, ki je bil vizigotskega rodu, je opravljal odgovorne vojaške službe pri frankovskem kralju Pipinu in pri Karlu Velikem. Tudi Witizu so obetali veliko prihodnost, kajti bil je bistre glave, prikupnega nastopa, ljubitelj knjig, a tudi vojaško spreten. Bil je kakor rojen za voditelja, vaje temeljito razmišljati, kovati vedno nove načrte in jih uresničevati. Po zgoraj omenjenem doživetju je še tri leta ostal na dvoru, po srečanju s pobožnim menihom pa se odloči, da vstopi v samostan. Ta sklep je uresničil okoli leta 774, ko je potkal na vrata benediktinskega samostana pri Dijonu v Franciji. Dobil je meniško ime Benedikt. Poglobljal se je v redovna pravila sv. Benedikta iz Nursije in ugotovil, da so do kraja preiščena, toplo človeška in skladna z evangelijem.

Okoli leta 787 je na rodnem posestvu ob rečici Aniani severovzhodno od Rima zgradil samostan, po katerem je dobil vzdevek Anianski. V njem je Benedikt skladno povezoval življenje po pravilih sv. Benedikta, obogatena z dosedanjimi izkušnjami in prilagojena novim nalogam meništvu. Zadel je pravo obliko in mero in privabljal razen številnih novincev tudi starejše menihe. Samostan v Aniani se je razvil v matično hišo naraščajočega števila samostanskih ustanov. To je bila v razvoju zahodnega meništvu izredna novost. Po zamisli sv. Benedikta iz Nursije je bil vsak samostan neodvisen od drugih, Benedikt Anianski pa je želel, naj bi vsi samostani ostali med seboj povezani kot ena družina. Ustanavljal je namreč nove in nove postojanke, pač glede na potrebe krajev.

Sposobnega prenovitelja benediktinskega reda je poklical k sebi na dvor Karel Veliki, ker je želel, da bi se frankovska država v verskem pogledu enotno razvijala. Benedikt je cesarju v tem pogledu rad pomagal, ni se pa dal vpreči v državni aparat. Še tesneje je sodeloval s Karlovim naslednikom cesarjem Ludvikom Pobožnim, ki je imel veliko zaupanje v svoje sposobne sodelavce. Na cesarjevo željo je Benedikt Anianski ustanovil zgledni samostan Inden blizu Aachna, ki je bil najvišja šola za vse menihe v frankovski državi. Predstojniki drugih samostanov so se pogosto sestajali v Indenu in skupaj preverjali versko stanje v državi in iskali rešitve za pereča vprašanja. V službo Cerkve je tako stopila urejena duhovna armada, ki si je strnjeno prizadevala za spolnjevanje evangelijskih svetov. Sveti Benedikt se je vse do svoje smrti, 11. februarja 821, trudil, da je ta elita stalno napredovala.

SVETOVNI DAN BOLNIKOV

DOSTAJANSTVO BOLNIH IN OSAMLJENIH

Preteklo nedeljo, na god lurske Matere Božje, je Cerkev že devetih obhajala svetovni dan bolnikov. Na predvečer objave podatkov o človeški dedni zasnovi, ki odpira nove razsežnosti zdravljenja v prihodnjih desetletjih, pa tudi pot nevarnim diskriminacijam med revnimi in bogatimi, je papež Janez Pavel II. pozval vplivne politike in gospodarstvenike v svetu, naj si prizadevajo za zagotovitev primerne zdravstvene nege človeštvu. Nikoli kot prav sedaj ni bilo tolikšnih pravnih in gmotnih pritiskov, ki hudo ogrožajo temeljno človekovo pravico do zdravja.

Mnogi, preštevilni po svetu so sploh brez najnujnejše zdravstvene oskrbe. Družba in veje sodobne kulture prepogosto gledajo na bolnika kot na oviro. Ni zaznavanja dragocenega doprinosa zavestnega prenašanja trpljenja k duhovnosti celotne skupnosti. Pred boleznijo in smrtjo ne moremo bežati, ju prikrivati. Nista nekoristni, gre za etapi na poti. Skrb za trpečega pa mora sloneti na trdnih etičnih osnovah. V ospredju naj bosta človekovo dostojanstvo in ljubezen, ki bodri brate, ko se bolečini pridruži duhovna stiska iz občutka osamelosti.

5

ČETRTEK,
15. FEBRUARJ
2001

ZA PLURALIZACIJO SVETA VREDNOT IN OBVEZUJOČA VREDNOSTNA MERILA

O STRPNOSTI (2)

FRANCE BERNIK

Sodobna kriza vrednot je torej posledica izrazitega prevladovanja subjektivnega nad nadosebnim in socialnim. Porušeno je ne samo najnujnejše ravnotežje med individualnim modelom življenja in življenjem skupnosti, prekinja se celo komunikacija med njima. Most, ki bi povezoval oboje, je lahko samo zavest odgovornosti, toda ta zavest je danes omajana in v duhu strpnosti seveda ne sme postati prisila. Postala naj bi prostovoljna, svobodna pripravljenost posameznika, da obogati lastno subjektivnost in se zavzame za oblikovanje skupnega sožitja.

Najbolj pereče vprašanje, ki se danes postavlja pred človeštvo, je nedvomno sožitje v etnično raznorodnih skupnostih, v interkulturalnih in večreligijskih okoljih. In ključ za sožitje ljudi v takih strukturah je prav strpnost. Strpnost kot odnos, ki je za obstoj posameznikov in skupnosti najpotrebnejši, a tudi najzahtevnejši, najtežje ustvarljiv. Njen pomen je toliko večji, ker je strpno razmerje med ljudmi prvi pogoj za svobodno, demokratično mišljenje in ravnanje. Demokratična družba brez strpnosti ne more delovati ne obstajati. Kako tesno sta v praksi povezana strpnost in demokratični politični sistem, kaže med drugim raziskovalni projekt Bertelsmannove ustanove na univerzi v Münchnu, ki se odvija pod naslovom "Erziehung zu Demokratie und Toleranz" (Vzgoja k demokraciji in strpnosti).

In kaj je strpnost? Po ugotovitvah iz omenjenega projekta je strpnost,

na kratko povedano, maksima oziroma načelo za osebnost in etično utemeljeno odločanje, ki omogoča urejevanje ali obvladovanje konflikte interesov s priznanjem enakopravnosti partnerjev in brez nasilja. Iz povedanega izhaja vse bistveno za poznavanje strpnosti in njeno uresničevanje. Izhodišče predstavlja posameznik s temeljno pravico za lasten svoboden razvoj, posameznik, ki mu je zagotovljena največja možna svoboda in različnost izbire, hkrati pa mora ta posameznik kot dejavni subjekt prevzeti odgovornost za svoje odločitve. V tej luči postanejo realnosti vseh partnerjev v konfliktu legitimne, od drugače mislečih in delujočih priznane, najbolj pomembna in edino odločujoča v takih položajih je seveda pripravljenost posameznika, da ravna v skladu z maksimo sožitja.

Splošno sprejeto stališče je, da morajo biti za strpnost in njeno uresničevanje dani trije pogoji hkrati in v celoti. Najprej: Obstajati mora konflikt, konflikt različnosti. Samo v tem primeru lahko pride do soočenja različnih mnenj, različnih interesov. Drugo, prav tako bistveno za istovetenje strpnosti, je odsotnost nasilja v konfliktnem položaju. Za nenasilno ravnanje se lahko zavzame ena stran, lahko pa tudi drugi partnerji soočanja. Tretje, najbolj bistveno merilo za ugotavljanje strpnosti pa je načelo enakopravnosti, veljavno za vse partnerje, ki si prizadevajo za obvladovanje konflikta različnosti. Navedena merila morajo biti pri resnični odločenosti za strpno ravnanje upoštevana dosledno, brez stranskih motivov ali pre-

računljivosti, sicer gre zgolj za navidezno strpnost, za izogibanje konfliktnemu položaju in spopadanju z njim. In kje se konča strpnost? Velja, da posameznik zadeva na meje strpnega obnašanja tam, kjer se začneja nestrpnost. Nestrpnosti pa ni mogoče sprejeti, popuščanje njej bi pomenilo navidezno, neresnično strpnost. Če pa odpove civilni značaj nenasilnega obvladovanja in razreševanja konfliktov, ostaja na voljo samo še pravni red države, sistem demokratične oblasti, ki je po zakonu dolžna razreševati konflikte interesov ob spoštovanju načela enakopravnosti.

Toda vrnimo se v civilno območje odnosov, k posamezniku in njegovemu ravnanju v svetu napetosti, pritiskov in fonfliktov. Strpnost se spočne v posamezniku, iz njega izhaja, iz njega se uresničuje. Je način, kako posameznik svoje nazore, svoj pogled na svet in svoje interese predstavlja navzven, kako jih uveljavlja v odnosu do drugih. In čeprav se strpnost kaže navzven, je v bistvu odvisna od človeka navznoter, od notranje urejenosti ali neurejenosti, od človekove notranje organizacije. V skladu z njo se posameznik odloči za strpnost ali njeno nasprotje.

Da ponovimo: Najbolj pereče je danes sobivanje v različnih, močno prepletenih državnih in družbenih skupnostih, v raznorodnih kulturah, v večreligijskih okoljih. Zastavlja se vprašanje, kako v takih strukturah sprejeti in uresničevati strpnost. Seveda ni mogoče opisati splošno veljavnega modela, hkrati pa splošno veljavni model ni mogoč zato, ker strpnost pogojujejo tudi zunanji, težkoe

predvidljivi dejavniki. Vendar je možno opozoriti - ne da bi hoteli biti poučni - na nekaj izhodišč in posebnosti takega odnosa.

Na razmerje do socialnega okolja moramo biti pripravljeni. Ne gre za to, da sprejmemo mnenje ali ravnanje drugih, niti, da nam je do drugih vseeno in smo taki, kakršne je imel v mislih socialni filozof Herbert Marcuse, ki je zagovarjal ravnodušno dopuščanje drugačnih. Drugačnost moramo priznati kot realnost, našim pogledom enakopravno, čeprav ne nujno enakovredno, in do nje poskušati najti razmerje. Vsekakor ne gre drugačnosti vnaprej zavrniti, potrditi se moramo, da jo razumemo, razložimo in ovrednotimo. Drugim je treba prisluhniti, znati moramo poslušati, kar ni vedno lahko, in se potem opredeliti: Strpnost je najbolj civilizirana, najbolj demokratična oblika dialoga z okoljem in pomeni nasprotje vsem pritiskom, vsem oblikam nasilja. Strpnost je v bistvu dialog, brez dialoga ni strpnosti.

Dialog z drugimi, kar strpnost v svoji najbolj dejavni vlogi je, ni preprosta naloga. Kot nismo upravičeni zahtevati, da drugi sprejmejo naša stališča ali se strinjajo z našim ravnanjem, tudi mi nismo obvezani, da drugim najljubše spremenimo svoje poglede. To pomeni, da strpnost lahko uresničujemo le, če z največjim spoštovanjem do drugih in drugačnih sprejmemo dialog z njimi, z namenom, da ob razlikah odkrijemo skupne točke, da pa ostanemo, kar želimo posebej poudariti, zvesti svojim pogledom na svet, svoji individualni istovetnosti. Ni torej dileme strpnost ali osebna istovetnost. Oboje je celota, povezana in nedeljiva. Taka je videti strpnost navzven, v dialogu.

DALJE

SOVRETOVA NAGRADA: RAZPIS

Klasičnemu filologu in pedagogu Antonu Sovretu je v slovenskem kulturnem prostoru posvečena nagrada za prevode. Tudi letos organizira Društvo slovenskih književnih prevajalcev enega ali več prevodov izjemne umetniške in strokovne vrednosti. V želji, da bi med kandidate za nagrado vključili čimveč odličnih prevajalcev umetniških in znanstvenih besedil iz tujih jezikov v slovenščino in iz slovenščine v tuje jezike, je Društvo slovenskih književnih prevajalcev povabilo strokovnjake s področja prevajanja, naj sodelujejo s svojimi predlogi prevedenih del, ki so izšla v letih 1999 in 2000. Predloge bodo sprejemali do 5. marca. Društvo slovenskih književnih prevajalcev razpisuje nagrado v sodelovanju ministrstva za kulturo in raznih sponzorjev. Po določilih Pravilnika o Sovretovi nagradi nagrado dobi član ali nečlan društva za posamezen prevod, za več prevodov ali za življenjsko prevajalsko delo. Pri predlogih je treba upoštevati predvsem kakovost, zahtevnost in pomembnost prevoda. Predloge bo obravnavala društvena žirija in med njimi izbrala Sovretovo nagrajenca za leto 2001. Predloge z obrazložitvami in gradivom (izvirnik in prevod) je treba poslati na Društvo slovenskih književnih prevajalcev, Tomšičeva 12, 1000 Ljubljana, z oznako "Sovretova nagrada".

INFORMATIVNI DAN ZA ZAMEJSKE MATURENTE

V usmerjanje, ki jih šole posvečajo dijakom zadnjih letnikov, sodi tudi predstavitev visokošolskega študija maturantom. Zadnja leta posveča posebno pozornost zamejskim maturantom ljubljanske Filozofske fakultete, ki jim na pobudo slovenskega ministrstva za šolstvo, znanost in šport nudi prve informacije za podiplomski študij na visokošolskih zavodih v Sloveniji. Univerzitetni predstavniki obiščejo goriško višješolsko središče, poleg tega pripravijo maturantom sprejem v sami slovenski prestolnici, kjer se ti lahko boljše seznanijo z univerzitetnimi strukturami in vsebinami. Letos se je avtobus zainteresiranih goriških in tržaških maturantov - bilo jih je nekoliko manj, kot so jih pričakovali - odpeljal na informativni ogled 9. t.m. Najprej so se zbrali v vseučiliški predavalnici, kjer so jih nagovorili predstavniki ljubljanske univerze, nato so si ogledali nekaj univerzitetnih struktur. Zadnja leta se sorazmerno velik odstotek zamejskih maturantov odloči za nadaljevanje študija na fakultetah slovenskega glavnega mesta - posebno so to maturanti humanističnega pola - in je s to izbiro zadovoljni. Pri tem je treba seveda upoštevati, da je vsako leto nekaj maturantov iz bližnje Slovenije, ki svojo izobrazbo želijo izpolniti v svoji domovini. HD

TOVORNIKOVA V GORICI

Državna sekretarka Republike Slovenije za Slovence v zamejstvu po svetu Magdalena Tovornik si je z državnim podsekretarjem RS Zorkom Pelikanom in generalno konzulko RS v Trstu Jadranko Šturm Kocjan v sredo, 14. t.m., v Gorici ogledala več kulturnih ustanov slovenske manjšine. To je bil njen prvi obisk v Gorici in na Goriškem. Tovornikova je predstavnikom kulturnih in družbenih ustanov dejala, da je presenečena nad bogatim in živim kulturnim delom Slovencev v Gorici in na Goriškem, ter povedala, da je zelo vesela, ker je prišla na obisk prav na dan, ko je bil sprejet zaščitni zakon. Med svojim poldnevним obiskom je bila v Kulturnem domu, Kulturnem centru Lojze Bratuž, na sedežu SLORI-ja, ogledala si je Feiglovo knjižnico ter se podala tudi v Dijaški dom in si ogledala obnovo Katoliške knjigarnice na Travniku v Gorici. Več o obisku prihodnjic.

NA RADIU TRST A PREŠEREN "ZA VSE OKUSE"

NA REŠETU

Ni kaj - februar ostaja Prešernov mesec, kljub temu da je v lanskem decembru doseglo vrh praznovanje 200-letnice pesnikovega rojstva in kljub temu da so mnogi upali, da bo 3. december - rojstni dan - nadomestil praznovanja ob 8. februarju - dnevu pesnikove smrti. A februarso praznovanje se je tako zadržalo, da ga nič ne more več izrinuti. In se mi zdi tudi prav: saj ne praznujemo njegove smrti, ampak dan, ko je svoj zaključni opus kot dediščino izročil vsem bodočim rodovom.

Prijetno mi je bilo, da je tudi Radio Trst A, skupno s televizijo, posvetil Prešernu toliko pozornosti: časnikarji so (in verjetno bodo še) obširno poročali o raznih Prešernovih proslavah, pa tudi v oddajah glasbenega, dramskega in govornega sporeda je našel Prešeren svoje mesto. Naj se zaustavim samo pri nekaterih. Zelo posrečeno je bilo, da je zadnji del ciklusa Janeza Povšeta *Prešeren in Slomšek, dvoje poti - isto poslanstvo* nekako uvedel Prešernov teden. Tako Prešernova kot Slomškova izbrana besedila - ki začuda nikoli ne zastarijo - je povezoval Povšetov vzni tekst, ki je opozarjal na njune vzporednice in razlike. S primerno zvočno in glasbeno kuliso je oboje zil v lepo celoto režiser Sergej Verč. Morda je nekoliko moteče delovalo pogosto ponavljanje posameznih besed ali verzov. Če namreč recitator pravilno v pesmi izlušči smisel - in to Aleš Valič zna -, je ponavljanje odveč ali pa bi moralo biti ponavljanje podkrepljeno s kakimi efekti kot na koncu igre. Sicer pa je to stvar okusa.

Oddaja *Glasbena skrinjica* Katje Kralj je vedno zelo zanimiva in poučna glede glasbenih dogodkov. Tako je

v preteklem tednu med drugim posvetila pozornost podelitvi Škrjančevih nagrad in uglasbitvam Prešernovih besedil tega skladatelja. Nato pa je še predstavila z glasbenega vidika letošnje skupno Prešernovo proslavo *Neiztrohnjeno srce*.

Na to proslavo sta polemično opozorila tudi gosta četrtkove jutranje oddaje Erika Jazbar in Aldo Rupel zaradi dejstva, da so se organizatorji odločili samo za eno skupno proslavo, in to v Trstu. Njuno nezadovoljstvo s to odločitvijo je bilo razumljivo. Nerazumljivo pa je bilo zvrčanje krivde za to odločitev na Trst, saj sta bila organizatorja tudi Zveza slovenske katoliške prosvete - Gorica in Zveza slovenskih kulturnih društev Trst-Gorica-Videm. Od voditelja oddaje bi bilo korektno, da bi bili dali tudi goriškim organizatorjem možnost pojasniti, zakaj je do te neljube okrnitve prišlo.

Zelo ljubka je bila kratka glasbena oddaja v četrtki pred poročili ob 13. uri, ki je prikazala, kako so Prešernova besedila primerna za uglasbitve vseh vrst: od zborovskih, do solospjevov in do čisto modernih za popevkarje in POP ansamble.

Ne smem pozabiti niti na to, da je postaja 7. februarja podaljšala tako radijske kot televizijske sporede, tako da smo lahko sledili ali radijskemu ali televizijskemu prenosu podelitve Prešernovih nagrad iz Cankarjevega doma v Ljubljani (škoda, da prenos ni bil najavljen v sporedih Primorskega dnevnika!).

Skratka, raznolikost oddaj v znamenju Prešerna je bila tolika, da je vsak poslušalec lahko našel kaj za svoj okus.

TEJ

ČETIRTO SREČANJE V OKVIRU PROJEKTA RAZ/SELJENI

DRUŽINSKI SPORI, PRISPODOBA DRUŽBENIH SPOROV

IVAN ZERJAL

Film *East is East* britanskega režiserja Damiena O'Donnella je predstavljala izhodišče za četrto srečanje v okviru projekta *Raz/seljani*, ki je potekalo prejšnje sredo, 7. t.m., v gledališču Miela v Trstu. Tema tokratnega srečanja se je glasila *Drugačnost v družini: družinski konflikti kot metafore družbenih konfliktov* in je bila posvečena težavam z identiteto, ko sta oba starša različne narodnosti, verske pripadnosti in kulture. Tudi ta večer je nudil lepo priložnost za razmislek o sožitju, identiteti in poskusih premagovanja nestrpnosti med različnimi dejavniki na naši zemlji, ki je od vedno bila križišče narodov in kultur.

O'Donnellov film, ki je izšel v Veliki Britaniji leta 1999, pripoveduje zgodbo o mešani angleško-pakistanski družini, ki živi v mestu Manchester v začetku 70. let. Oče, Pakistanec, si na vse načine, tudi preko nasilja, prizadeva, da bi njegovi otroci živeli v skladu z običaji, ki jih narekujejo islamska vera in pakistansko narodno izročilo in ki se njemu zdijo najboljši porok za srečno življenje njegovega zaroda. Vendar ta namera, ki se najbolj pokaže v očetovi želji po izbiri nevest sinovom, se mu ne uresniči, saj se mu otroci uprejo in si izborijo možnost, da sami odločajo o svojih življenjskih izbirah.

Film je, kot že rečeno, predstavljal izhodišče za kasnejši razgovor, ki so

ga oblikovale zgodovinarica Luisa Accati s tržaške univerze ter psihoterapevtki Renate Cogoy in Teresa Martin Burrone. Govornice so preko analize filma - o katerem je bilo med drugim rečeno tudi, da precej stereotipno prikazuje islamske in pakistanske običaje - spregovorile o odnosu družbe do drugih in drugačnih ter o sobivanju z razlikami znotraj družinske skupnosti. Osnovna misel, ki se je - vsaj podpisane - vtisnila v spomin, je bila ta, da narodna, verska in kulturna različnost niso nujno vzrok za krizo v zakonu in družini. Vendar se marsikdaj zgodi, da se iz različnih razlogov teži po tem, da se te razlike po eni strani minimizirajo, po drugi strani pa se jim daje prevelik poudarek. Eno in drugo pelje do tega, da medsebojno spoznavanje ni poglobljeno, ostane na površini, posledice pa so v vsakem primeru negativne. Zato ne smemo bežati pred razlikami, ampak se je treba z njimi iskreno in poglobljeno soočiti ter jih razjasniti.

V različnih zgodovinskih obdobjih in v različnih zemljepisnih legah se družinski in starševski modeli med seboj razlikujejo. Pred tem dejstvom si ne smemo zakrivati oči, ampak ga moramo vsaj skušati razumeti. Samo tako ima mešani zakon oz. družina, ki iz slednjega izvira, možnost, da plodno zaživi. Pa ne samo družinska skupnost, saj isto velja tudi za širšo družbeno skupnost.

OSREDNJA ZAMEJSKA PREŠERNOVA PROSLAVA V TEŽAVNIH ČASIH

LETO PROSTOVOLJNEGA DELA

IVAN ŽERJAL

"Leto 2001 je leto prostovoljnega dela, ki je naši skupnosti v preteklosti omogočilo preživetje. Izkoristimo to priliko, pritegnimo mlade sile, okrepimo našo organiziranost in jo naredimo učinkovitejšo. Preživeti moramo tudi zdaj in preživeli bomo, če bomo znali strniti naše vrste, skupaj žrtvovati, skupaj nastopati, skupaj braniti naše interese, skupaj načrtovati našo prihodnost."

Tako je predsednik Sveta slovenskih organizacij Sergij Pahor sklenil svoj nagovor pred številnim občinstvom, ki je v nedeljo, 11. februarja, napolnilo dvorano tržaškega Kulturnega doma ob osrednji prireditvi ob dnevu slovenske kulture. Proslavo so priredile Slovenska prosveta iz Trsta, Zveza slovenske katoliške prosvete iz Gorice in Zveza slovenskih kulturnih društev Trst-Gorica-Videm pod pokroviteljstvom Sveta slovenskih organizacij in Slovenske kulturno-gospodarske zveze.

Letošnja prireditev je potekala v času, ki je za našo skupnost nenormalen in težaven zaradi hude finančne stiske, v kateri so se iz znanih razlogov znašle naše osrednje kulturne us-

tanove. Zaradi tega so bili organizatorji prisiljeni odpovedati gorško ponovitev osrednje proslave. In ravno na te težave sta v svojih - sicer ne predvidenih - nagovorih opozorila predsednika SSO in SKGZ Sergij Pahor in Rudi Pavšič.

Manjšina se je znašla v težkem položaju. Kot sta poudarila, se je zaščitni zakon znašel v predvolilnem vrtilcu italijanske vsedrjavne politike, za kar je kriva tudi leva sredina. Poleg tega so se kulturne ustanove znašle brez finančnih sredstev, saj italijanska država ni financirala postavke osmih milijard lir iz zakona za obmejnega območja. Zadnji dogodki v zvezi z zaščitnim zakonom so pokazali, da so Slovencem nasprotne nacionalistične sile na krajevni ravni še vedno prisotne in sorazmerno močne.

Vendar kljub vsemu je treba biti optimisti. Nekaj se vendarle premika, v italijanski civilni družbi se jeza do Slovencev umika, slovenska država pa posveča svoji manjšini vse večjo občutljivost. Zato, je bilo rečeno, Slovenci verjamemo v jasno jutro, ne nazadnje zaradi tega, ker, kot je dejal Rudi Pavšič, "smo živi mi, ker naša skupnost, jezik in kultura dokazujejo nenehno življenjskost: od preprostega

FOTO KROMA

društva do poklicnih ustanov. Proizvajamo bogastvo, ki ne sme mrkniti prav v času širjenja demokracije, padanja fizičnih in drugačnih mej, v času evropske integracije in v času, ko se izostrujejo potrebe po vrednotenju pravic osebe in skupnosti. Iz teh razlogov smo prepričani, da se bodo časi jeze umaknili temu, kar je Prešeren

zapisal v svoji *Zdravljici* in ki pomeni ob Beethovnovi *Himni radosti* najpomembnejše sporočilo zgodovine naši prihodnosti: ne vrag, a sosed bo mejak! Zaradi te globoke upravičenosti naših zahtev verjamemo, da bo po nevihti zasijalo sonce, in globoko upamo, da se ne motimo v naivnosti. Morda je zgodovina res slepa, ven-

dar ljudje vidimo in zato verjamemo v resničnost, a tudi v sanje, brez katerih ne bi bilo ne nas in ne Prešernovih poezij."

Ce se nekoliko zaustavimo ob kulturnem sporedu osrednje proslave, so le-tega oblikovali znani protagonisti osrednje slovenske pop glasbene scene (na sliki). Prireditve je namreč potekala pod naslovom *Neiztrohnjeno srce*, kot je naslov CD-plošči, ki je lani izšla ob dvestoletnici rojstva pesnika iz Vrbe. Znani slovenski pevci - skupina Panda, Patrik Greblo, Meri Avsenak, skupina Avtomobili, Ditka Haberl, Lado Leskovar in Silvester Stingl, Dragica Kladnik-Dada, Vlado Kreslin s skupino, Oto Pestner in Andrej Šifrer, poleg tega pa še Big band RTV Slovenija pod vodstvom Lojzeta Krajčana - so podali vrsto popevk, ki so jih uglasbili na podlagi besedil Prešernovih poezij. Tako so se zvrstile *Judovsko dekle*, *Ukazi*, *Memento mori*, *Slovo od mladosti*, *Nezakonska mati*, *Sila spomina*, *Elegija svojim rojakom*, *O, Vrba*, *Pevcu in Neiztrohnjeno srce*, na koncu pa še pop priredba Premrlve *Zdravljice*, slovenske himne.

Glasbeni spored, ki ga je povezovala Maja Moll Gajič, je vsaj za dobro uro pregnal iz duš in src prisotnih v dvorani hude misli in skrbi, tako da so se za nekaj časa predali sproščnemu užitku ob poslušanju res kakovostnih in vrhunskih priredb in izvedb.

7
ČETRTEK,
15. FEBRUARJ,
2001

ANTOLOŠKA RAZSTAVA V GORIŠKEM KULTURNEM DOMU

PREPRIČLJIV IZRAZ DEMETRIJA CEJA

Na predvečer Prešernovega dne, 7. l.m., so v Kulturnem domu v Gorici svečano odprli antološko razstavo goriskega likovnega umetnika Demetrija Ceja. Razstavo je pripravil Kulturni dom ob umetnikovi 70-letnici v sodelovanju s pri nas gotovo največjim poznavalcem Cejevega umetniškega dela, prof. Joškom Vetrhom. Goriški likovni kritik je razstavi na pot napisal tudi spremni esej v ličen katalog, ki ga je izdal Kulturni dom; prof. Vetrh je tudi spregovoril na sami otvoritvi, ki je doživela izjemen odziv publike.

Demetrij Cej je že pol stoletja prisoten v našem prostoru s svojim umetniškim delom, saj je začel kot kipar, nadaljeval kot slikar, bil vmes tudi scenograf pri Slovenskem stalnem gledališču v Trstu, se spet vrnil živeti v Gorico in se znova vrnil k svoji veliki ljubeznivski likovnosti.

Goriška antološka razstava želi biti skromen, a dokaj pregleden prikaz umetnikovega velikanskega likovnega opusa. Napisali smo, da razstava "želi biti" pregled, in to predvsem zato, ker bi za popolnejšo antološko razstavo morali imeti organizatorji na voljo veliko večjo izbiro Cejevih slik, kot pa so jih imeli, saj večina njegovih del krasi stanovanja in hiše zasebnih ljubiteljev lepega pri nas, v osrednji Sloveniji in na tujem. Vseeno pa je kuratorju prof. Jošku Vetrhu uspelo zajeti na razstavi presek Cejevega umetniškega opu-

sa, saj bo obiskovalec razstave videl razstavljene tudi male plastike, make-te scenskih postavitev v gledališču, risbe večjega formata, olja in mešane tehnike. Na razstavi so zastopana vsa obdobja Cejevega umetniškega dela; seveda smo nekateri najbolj navezani na njegovo toplo, "sredozemsko" slikarstvo, v katerem mu je uspelo združiti širino in odprtost, prešernost primorskega narodnega značaja z jasnimi in navidezno preprostimi likovnimi izrazom, v katerem zaznamo slikarsko znanje in navezanost umetnika na zgovoren, prepričljiv slikarski izraz, morda naslombo na abstraktni ekspresionizem, ki ga pa umetnik omili s samosvojimi barvnimi podtoni in toplo, sredozemsko barvno paleto. Prav pri njegovih, po našem mnenju najboljših slikah, gre za Cejevo znano odslikavanje fantastičnih krajskih izrezov, v katerih mu je uspelo imenitno združiti abstraktni svet s figuralnim, celostno likovno kompozicijo pa so odlikovale izjemno dobro uglasene barve, med katerimi moramo omeniti Cejevo oker, rdeče-rjavo-rumeno barvo, s katero je slikal pokrajino, nad njo pa seveda vedno sonce. Sonce in luna, dva leit motiva Cejevega slikarstva, ki ga spremljata od samih začetkov.

Razstavo Demetrija Ceja, ki bo odprta do 24. t.m., si je več kot vredno ogledati.

JUP

MOČ IZPOVEDI PESNICE IZ AVSTRALIJE

PAVLA GRUDEN ALI SPOPAD S SAMOTO

ALEKSIJ PREGARC

Pesnica in kulturna delavka Pavla Gruden, ki domuje v Avstraliji od leta 1948, je v nekem sestavku, objavljenem v *Zborniku avstralskih Slovencev* izpred 12 let, izjavila: "Avstralija ni za sanjače."

Po vsem gradivu, zbranim za ta njen literarni portret, pa lahko zatrdim, da to velja morda le za njeno dosedanje kulturno dejavnost, nikakor pa tega ne morem reči za njeno pesniško bero..., zakaj samo sanjači si lahko drzne nenehno odstranjevati pajčevino, s katero nas čas neusmiljeno odeva, ko ta pelje v životarjenje; v njem ti namreč postanejo žile ohlapne, oči motne, preizkušnost že bežečni spomin: naslov pesnične zbirke *Snubljenje duha*, nastale v ne več rosnih letih, pa prvotno trditev docela izpodbija. Teme v tej zbirki so tako aktualne, vsestranske in s takim nabojem spesnjenе, da to zmorejo zgolj veliki sanjači. Napisati jih znajo le mojstri besede.

Odkod Grudnovi ta zagnanost in trmoglavost izpovedovanja? Odkod njena izostrena kritika pojavom sprenevanja, hinavstva, nečloveškosti nasploh? Sumim, da je tega nekoliko "kriva" pokrajina Vipavske v zarobju Krasa, od koder izhaja rod njenega očeta, delno pa odziv na izzive, ki jih je življenje natreslo na njeno pot. Sicer pa se je Grudnova rodila v Ljubljani leta 1921 in se po dolgih peripetijah znašla na še deviškem avstralskem kontinentu, kjer pa se je za časa njene prihoda prav ta deviškost prikazala pod čisto drugačno tancico sramežljivosti na komaj dotaknjemem telesu, torej v povsem spremenjeni obliki od dotlej pojmovane klasične nedolžnosti. Prav na tem telesu je naša pesnica odkrivala prikriti ture družbene stvarnosti, izvirna materina znamenja in tudi neprijeten zadah iz sapnika. Lepo je to razvidno v pesmi *Na podzemni postaji*.

Nad razritim srcem Sydneya s čez noč nastalimi škrbinami

*za valovanjem jute in valute
Sonce z ruto iz večernih nians
staro Mestno halo uporno lepotic
in patricijo med stolpniciami
ogrinja in poljublja na oči...*

S pesmimi, objavljenimi v več zbornikih avstralskih in drugih zdomcev, še posebej pa v dvojezični reviji *Svobodni razgovori*, katere Grudnova je dolgoletna urednica - sedaj sourednica, skuša pesnica odstraniti duhovne pregrade, ki razpolavljajo naše zdomske skupnosti. Pogumno se zazira v krepkejši "jutri" tega občestva - kot tudi splošno človeškega -, kdaj pa kdaj pa se prepušča sanjarjenju, kar nedvomno domuje v prabitnem Duhu Dobrega. Pred veliko leti je to stremljenje delila z ljubim sopotnikom; v njej so plale ljubezenska strast, vera in predanost sobivanja.

*Zate v meni naj zapojem eno.
Bogve kolik je moj delež let...
Naj zdaj, kar je med nama, zve ves svet:
Življenje, Luč, Ljubezen in Elan!
Tijaz - jazti do konca. Noč in dan.
v korak greva, naj kamorkoli grem.
Hvala ti za tisto, kar veš, da vem.*

PROSLAVA V LJUBLJANI

PREŠERNOVE NAGRADE

Na predvečer slovenskega kulturnega praznika, 7. t.m., je bila v Cankarjevem domu v Ljubljani osrednja proslava, na kateri so podelili Prešernove nagrade, najvišja slovenska državna priznanja na kulturnem področju.

Letošnjo Prešernovo nagrado je prejel slikar Gustav Gnamuš (na sliki) za življenjski opus. Gnamuš je bil na proslavi tudi osrednji govornik, saj so letos spremenili pravilnik; doslej so namreč govorili tisti, ki so prejeli nagrado leto prej; sprememba ima nepotreben in žaljiv nadih političnega spletkarjenja, kajti tako so onemogočili p. Marku Rupniku, lanskoletnemu odlikovancu, da bi spregovoril kot umetnik in duhovnik.

Nagrade iz Prešernovega sklada so prejeli: igralec Gregor Bakovič za dve vidnejši igralski vlogi Ariela v *Shakespearevem Viharju* in Vladimirja v *Beckettovi drami Čakajoč Godota*, Godalni kvartet Tartini, v katerem igra tudi edini letošnji zamejski nagrajenec Črtomir Šiško, slikar Ivo Prancič za od-

mevni razstavi v Kostanjevici in Benetkah, video-umetnica Nataša Prosenč za video *Gladiatorji*, ki je bil predstavljen na beneškem bienalu, dirigentka Karmina Šilec za izvedbo umetniškega dela *Vampirabile*, ki ga je izvedla z zborom Carmina Slovenica, in pesnik Peter Semolič za svojo četrto pesniško zbirko *Krogi na vodi*. Semoličeve nagrade smo še posebej veseli, saj je to edina letošnja Prešernova nagrada za literaturo; prav je, da je šla v roke nežnemu in subtilnemu primorskemu liriku.

IN MEMORIAM

GIORGIO
DEPANGHER

VERA TUTA BAN

Vsestranska osebnost in plemenitost človeka, kot je bil Giorgio Depangher, puščata globoko sled ne samo v devinsko-nabrežinski občini, kjer se je razdal predvsem kot politični in javni delavec, ampak predvsem v sočasni tržaški kulturi, v katero je vnesel nove poglede na manjšinsko problematiko, tako istrsko kot našo.

Giorgio Depangher se je rodil v Kopru leta 1941; trinajstleten se je z družino preselil v Trst v prvem begunskem valu in je v Trstu tudi ostal, študiral ter diplomiral na fakulteti za sodobno književnost. Poučeval je na vseh stopnjah šol, najprej na osnovnih - njegovo prvo službeno mesto je bilo v Mavhinjah - nato je bil več let profesor na srednji šoli v Nabrežini, zadnja leta pa je poučeval na učiteljski šoli Sandrinelli v Trstu. Plodno je sodeloval tudi kot tajnik pri inštitutu za sodobno zgodovino Gramsci, pa tudi kot sindikalist na šolskem področju. Kulturne in politične interese je delil s svojo življenjsko sopotnico Annamario, profesorico na šoli De Marchesetti v Sesslanu. V devinsko-nabrežinski občinski svet je bil prvič izvoljen leta 1975 in je bil nato deset let med najtesnejšimi sodelavci župana Albina Škerka. V občinskem svetu je bil do svoje smrti, najpomembnejši njegov delež v javni upravi pa je gotovo bil štiriletni županski mandat med leti 1993-97. Takrat sem imela srečo, da sem ga bolje spoznala.

Prva skupna izkušnja so bile občinske volitve leta 1993. Takrat nisem bila več novinka v domači politični areni; lahko bi rekla, da sem bila že do grla sita skritega in odkritega arogantnega odnosa, ki so ga imeli večinski partnerji v koaliciji do nas, ki smo predstavljali slovensko stranko in slovenske volivce. V istih pogojih ne bi nikoli ponovila svoje kandidature. Toda volilna naveza "Skupaj-Insieme" je bila nekaj drugega. Profesionalna politika se je ob ugašanje prve republike morala potuhiniti in civilna družba je nenadoma pridobila na ugledu in pomenu. V krizni situaciji je kultura pridobivala točke pred politiko; ustvarila se je levsredinska koalicija, ki je bila v marsičem predhodnica Oljke in Giorgio Depangher je bil naravno središče novega političnega dogajanja in novih načrtov. Bil je neposredno izvoljen s skoraj 42% glasov. Volivci so imeli zaupanje vanj, on pa je zaupal v volilni program, ki ga je s sodelavci mislil uresničevati. Sožitje na prvem mestu. Začela sem spet verjeti v možnost konstruktivnega dela v javni upravi.

Sledila so naporna štiri leta, ki jim danes pravimo tranzicija, prehod iz enega sistema, ki je bil slab, a je nekako držal, v drugega, ki je pa šele sprti nastajal. Občina je bila na robu finančnega zloma, odborniki so se pogostoma menjavali, uslužbenci so iskali druga delovna mesta ali odhajali v pokoj; predvsem pa je celi strukturi in predvsem županu pila kri vsakodnevna ostra notranja opozicija občinske tajnice,

FOTO KROMA

ki je zavirala in otežkočala administracijo ter celo sestavljala obtožnice proti upraviteljem in jih nosila na orožniško postajo, prefekturo in sodišče. In to je trajalo skoraj vso mandatno dobo. Večkrat si mislim, da je bil pravi čudež, da smo pripeljali mandat do konca. Pa ni bil čudež: bilo je le potrpežljivo in vztrajno delo. Depangher je imel jasno vizijo o svojem poslanstvu, zato ni gledal na lastne koristi ne na lastno škodo; zato tudi pri delu ni gledal na uro niti se ni pretirano razburjal zaradi napadov, ki so leteli z desne in z leve. Vedno zlepa, vedno prijazno, vedno korektno, tudi kadar je imel tisoč razlogov, da bi koga vrgel skozi vrata. Nastopanje ga ni zanimalo, zanimala pa ga je humanost v odnosih, ta neznana čednost v svetu politike, večkrat neznana tudi v delovnih razmerjih. Njegov stil je vnesel svežega zraku v občinsko upravo in celo omilil politična nasprotja. Utrdil je temelje uprave in jo nastavil za prihodnost. Mandat je zaključil z mirno zavestjo o dobro opravljenem delu, vendar s kančkom grenkobe, ker se pozitivna izkušnja skupnega levsredinskega nastopanja ni smela nadaljevati. Profesionalna politika je pač spet dvignila glavo.

Ostal je do zadnjega načelnik občinske svetovalske skupine Levih demokratov, vendar se je zadnja tri leta večinoma ukvarjal s poezijo, ki mu je bila vselej v oddih in veselje. Že v osemdesetih letih je izdal tri svoje pesniške zbirke, nato se je v slovenskem prostoru uveljavil kot prevajalec Prešerna v italijanščino (*Prešernove pesmi, Krst pri Savici*) ter Iga Grudna (*Balada naših dni*), zdaj pa so v tisku njegove pesmi v italijanskem koprskem narečju (*Sbrindoli*). Najino zadnje skupno delo so bili prevodi Grudnovih pesmi. Depangher namreč ni razumel dovolj slovensčine, da bi mogel samostojno dojeti razne pomene pesniških sporočil, zato je delal na dobrednih prevodih. Pri tem delu sem ga še bolj spoznala kot rahločutnega in globokega človeka, obenem pa preprostega in skromnega. Gruden mu je bil zelo pri srcu, najbrž zaradi krajinskih motivov Krasa in morja, verjetno pa tudi zaradi skupne begunske usode in ne nazadnje zaradi politične in socialne občutljivosti, ki jima je bila skupna.

Slovenci smo z njim izgubili iskrenega prijatelja, ki je stvarno in ne le v besedah uresničeval kulturo sožitja, medsebojnega spoznavanja in spoštovanja.

KANDIDAT FRANCESCO RUTELLI ZAČEL V TRSTU POTOVANJE PO ITALIJI

POLEG VOLILNE KAMPANJE TUDI
MEDNARODNA SREČANJA

Kandidat leve sredine za predsednika italijanske vlade Francesco Rutelli je v soboto, 10. t.m., v Trstu začel svoje potovanje s posebnim vlakom, s katerim bo obiskal številna mesta po celi Italiji. Rutelli je tržaški dan (levosredinski prvak je isti dan obiskal še Gorico, Videm in Mestre) je bil karseda natrpan s srečanji, čeprav je treba povedati, da organizatorji niso imeli najbolj srečne roke pri prirejanju začetka kampanje. Morda pa je resnična tudi trditev, da ni več tistega navdušenja, ki je spremljalo Prodijevo volilno kampanjo, ki se je končala z zmago levsredinske koalicije leta 1996.

Kakorkoli že, Rutelli je obisk Trsta je potekal tudi v znamenju sicer kratkotrajnih in vpludnostnih, a zato nič manj zanimivih mednarodnih srečanj. Levsredinski premierski kandidat, ki ga je ob tej priložnosti spremljal pravosodni minister Piero Fassino, se je že v jutranjih urah srečal s slovenskim zunanjim ministrom Dimitrijem Ruplom, ob svojem odhodu iz našega mesta pa s predsednikom odbora Državnega zbora

FOTO KROMA

Republike Slovenije za zunanjo politiko Jelkom Kacinom. Na teh srečanjih je bila potrjena - poleg seveda zagotovil o sprejetju zaščitnega zakona za našo manjšino (o tem je govoril tudi predsednikoma SKGZ in SSO Pavšiču in Pahorju) - tudi obojestranska volja po tesnem medsebojnem slovensko-italijanskem sodelovanju. Med razgo-

vorom s časnikarji je s tem v zvezi Rutelli podčrtal zlasti skupno nadzorovanje državne meje, poleg tega pa še modernizacijo in privatizacijo slovenskega gospodarstva ter pripravljenost italijanskih podjetij, da investirajo v Slovenijo.

Rutelli je svoj tržaški dan posvetil seveda v prvi vrsti volilni kampanji. Pri tem je izpostavil

dosežke petih let vladanja leve sredine v Italiji in pripomnil, da je bilo veliko storjenega, da pa je treba narediti še več. Svoje potovanje je označil kot potovanje za prihodnost Italije, medtem ko se po njegovih besedah desnica (ta ga je pred kavarno Tommaseo tudi glasno kontestirala) zavzema le za prevzem oblasti.

PREŠERNOVA PROSLAVA TRŽAŠKIH SLOVENSkih VIŠJih ŠOL

"KODER SE NEBO RAZPENJA"

JADRANKA CERGOLO

"Koder se nebo razpenja, / grad je pevca brez vratarja, / v njem zlatina čista zarja, / srebrnina rosa trave". Pod navdihom teh verzov iz Prešernove Glose so dijaki vseh višjih srednjih šol na Tržaškem pripravili res sproščeno Prešernovo proslavo, iz katere je vela mladostniška svežina in živahnost. Na dan, ko se Slovenci spominjamo Prešernove smrti in se vsaj za trenutek zaustavimo ob pomenu kulture, se je v Kulturnem domu v Trstu zbrala velika množica pretežno mladih gledalcev, ki je prisluhnila prepletanju besede, plesa, glasbe in pesmi mladih ustvarjalnih dijakov. Za režijo celotne predstave je poskrbela prof. Maja Lapornik, scenografijo pa je pripravil prof. Boris Grigič. Po uvodnem pozdravu ravnateljica Tomaža Simčiča so na oder stopili igralci liceja Prešeren, ki so svoj nastop pripravili pod mentorstvom prof. Matejke Peterlin. V diametralno razdeljenem prizoru so prikazali usodo pesnika na začetku 19. stoletja in pa usodo pesnika danes. Medtem ko je bil Prešeren v svojih časih preziran, zasramovan in nepriljubljen, bi si dandanes vsaka mati želela za svojega zeta pesnika, ki bi njeni hčeri poklanjal ljubezenske poezije, kaj šele *Sonetni venec* z akrostihom v magistratu. Prav tako si dekleta ne želijo več dobrostoječih, a dolgočasnih bogatašev, kot je bil to Juljin zaročenec Scheuchenstuel, temveč pogumne pesnike, za ljubezen katerih se vse potegujejo.

Beseda je nato prepustila mesto pesmi in glasbi. Publiki se je tako pod vodstvom prof. Nade Žerjal predstavil deklški

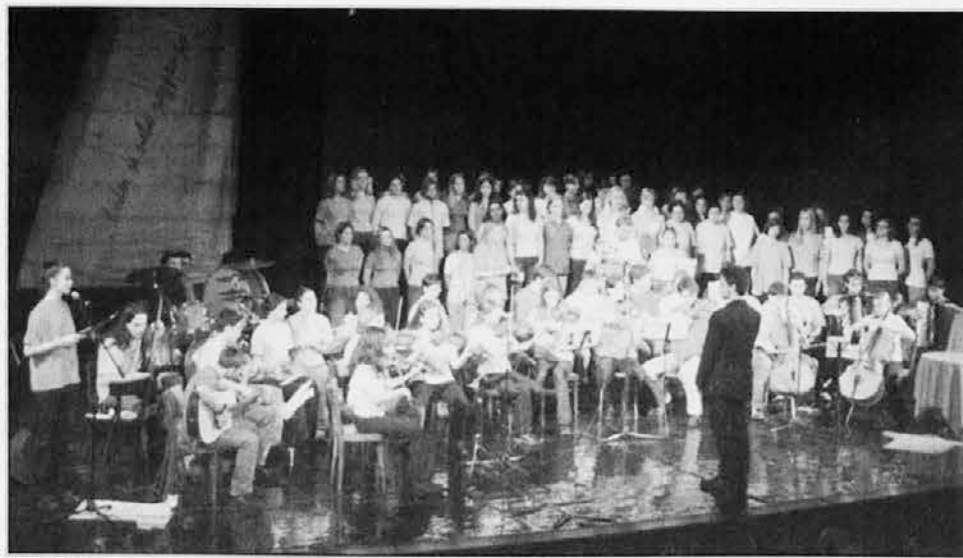

FOTO KROMA

pevski zbor Pedagoškega liceja A.M. Slomšek s tremi pesmimi ob spremljavi harmonikarja prof. Maurizia Marchesicha. Glasbeno plat je še posebej obojena mlada pevka trgovskega tehničnega zavoda Žiga Zoisa Ylenia Zobec, ki je uokvirila nastope svojih sošolcev in pa dijakov poklicnega zavoda Jožef Stefan. Prvi so se pod mentorstvom Danijela Malalana predstavili z recitali iz Prešernove zakladnice, slednji pa so si za svoj nastop izbrali vrsto odlomkov, ki pričajo o pogledu zamejskih avtorjev na Prešerna in na umetnost nasploh. Z besedo in pesmijo se je prepletal ples z nastopom tria plesalk, dijakinj Zoisa in Slomška.

Med nastopi je svoj pozdrav prinesel Borut Pahor, predsednik Državnega zbora Republike Slovenije, ki je pohvalil mladostniško zagnanost in svežino pri nastopu, zaradi katerih se "slovenstvu ni treba bati za njegovo prihodnost". Častni

gost je poudaril pomen Prešernovih časov, ko je slovenski narod dobil tisto prepotrebno samozavest, ki ga je pred desetimi leti privedla k temu, da "je prevzel odgovornost za svojo usodo povsem v svoje roke". V svojem govoru ni mogel mimo problema zaščitnega zakona, odobritev katerega predstavlja prelomnico v zgodovini Slovenice v Italiji. Matica je storila vse, kar je bilo v njeni moči in bo še naprej podpirala slovensko narodno skupnost, da bodo "naši in vaši otroci rastle v nov svet multikulture kot individualisti, posamezniki, kot osebnosti in tudi kot Slovenci, ker smo na to zelo ponosni".

Naslov večera iz Prešernove Glose je bil obenem tudi naslov literarnega natečaja, ki ga je razpisal Sklad Nade Pertot in nagrajevanje katerega je obogatilo Prešernovo proslavo. Pri literarnem natečaju je sodelovalo lepo število mladih udeležencev tako s proznimi

kot pesniškimi deli, ki so bila zbrana v posebni brošuri. Ker je bila izbira precej zahtevna, se je komisija odločila, da bo podelila nekaj nagrad ex-aequo. Tako je v sklopu proznih del zmagala Zulejka Paškulin, na drugo mesto sta se uvrstila Igor Pison in Vesna Hrovatin, na tretje pa Martin Scarcia in Susanna Derganc. V sklopu pesniških del je prvo nagrado prejel Denis Cossutta, drugo Matjaž Kodrič, tretjo pa Jernej Kapun.

Po recitaciji v več jezikih o problemu ras in barve kože je sledil še sklepi in zelo posrečeni del predstave: pod vodstvom Iztoka Cergola je nastopil skupni orkester z zborom, ki je še posebej poudaril iznajdljivost in svežino mladostniškega ustvarjalnega potenciala med zamejsko mladino, tako da lahko kar s Prešernom zaključimo: "Mladost! Vendar po tvoji temni zarji / srce bridko zdihuje, Bog te obvarji!"

POBUDA NAŠIH KNJIŽNIC OB KULTURNEM PRAZNIKU

UPATI JE, DA BO DAN ODPRTIH VRAT POSTAL TRADICIJA

Ob priložnosti praznovanja Dneva slovenske kulture so se vse slovenske knjižnice na Tržaškem – z izjemo dolinske – odločile, da za nedeljo, 11. t.m., priredijo *Dan odprtih vrat*. Šlo je za prvo tovrstno pobudo, do katere je prišlo na predlog knjižničark Narodne in študijske knjižnice. Cilj je bil omogočiti tistim, ki v tednu iz raznoraznih razlogov ne morejo obiskati knjižnice, da jo torej obiščejo v nedeljo. Dan odprtih vrat pa je seveda bil namenjen tudi mladini, ki redno zahaja v knjižnico, še posebej pa otrokom, katerim so bile namenjene dopoldanske prireditve. Vse to je osebje knjižnic opravilo prostovoljno, brez kakršnegakoli plačila.

Tržaške knjižnice so v nedeljo tako bile odprte. Povečini so bile odprte v dopoldanskih urah (le NSK je bila odprta do 16. ure), ko se je zvrstilo tudi več prireditev za najmlajše. Tako so v NSK predstavili knjigo *Sprehod z baronom Eveline Umek*, na ogled pa so bile tudi ilustracije Žive Pahor, ki je knjigo likovno opremila. V občinski knjižnici v Saležu so brali Prešernove poezije, v občinski knjižnici v Nabrežini so se poklonili spominu na pred kratkim umrlega kulturnega in političnega delavca prof. Giorgia Depangherja (o njem je spregovorila prof. Vera Tuta Ban),

FOTO KROMA

v knjižnici Pinko Tomažič in tovariši (na sliki) pa so vrtili film *Pika nogavička*. Kot že rečeno, dolinska knjižnica ni pristopila k pobudi, knjižnica društva Ivan Grbec v Škedenju pa bo svoj *Dan odprtih vrat* priredila to nedeljo, 18. tega meseca.

Pobuda *Dneva odprtih vrat* je naletela na dober odziv, kar je bilo razvidno zlasti v okoljskih knjižnicah, medtem ko je bil obisk v NSK v tržaškem mestu manjši od pričakovanega, verjetno zaradi tega, ker je bil v nedeljo res krasen dan, prvi

zares lep dan po daljšem obdobju muhastega in slabega vremena. Prostore NSK smo obiskali v nedeljo popoldne. Prijazni knjižničarki Ksenija Majovski in Gabrijela Bezin sta obiskovalcem nudili ne samo ogled prostorov in skladišča, ampak tudi poskrbeli za sproščeno vzdušje ob slaščicah in pijači. V NSK so mnenja, da je treba s tako pobudo, kot je *Dan odprtih vrat*, nadaljevati, saj je to tudi promocija knjižnice in oris delovanja in razmer, v katerih knjižnica deluje. Poleg slo-

venskega kulturnega praznika pa razmišljajo še o drugih priložnostih, npr. o odprtju knjižnice v popoldanskih urah na Miklavževno nedeljo: starši z otroki, ki bi se mudili na Miklavževem sejmu v drevoredu 20. septembra, bi lahko obiskali tudi knjižnico. Poleg tega imajo v mislih še druge pobude za popestritev delovanja ustanove, kot npr. razstave domačih umetnikov (ilustracije Žive Pahor bodo še nekaj časa na ogled) in podobno.

iz

DOM JAKOB UKMAR, PD KOLONKOVEC
IN KD IVAN GRBEC

vas vljudno vabijo na

DAN SLOVENSKE KULTURE

POSVEČEN ANTONU MARTINU SLOMŠKU

V nedeljo, 18. februarja 2001, ob 16. uri v dvorani
KD Ivan Grbec (Škedenjska ulica 124)

ROJANSKI CERKVENI PEVSKI ZBOR, KŠD "ROJANSKI KRPAN",
KONCERTNA POBUDA ROJAN, GLASBENA MATICA

vabi na prireditev

PREŠEREN VČERAJ, DANES, JUTRI

V nedeljo, 18. februarja 2001, ob 17. uri v Marjinem domu (ul. Cordaroli 29) v Rojanu. Sodelujejo zbor, solopevci, instrumentalisti in recitatorji ter slavnostna govornica, prof. Diomira Fabjan Bajc. V okviru prireditve bo tudi bogat srečolov za misijone.

OBVESTILA

SLOVENSKO STALNO gledališče. Anton Tomaž Linhart, *Ta veseli dan ali Matiček se bo uoženu* (v primorskem narečju). Režiser Vito Taufer. Vrtoglava komedija za vse čase. Dne 15. februarja ob 20.30 red I; v petek, 16. februarja, ob 20.30 red T (predstava s podnapisi v italijanščini).

SLOVENSKO STALNO gledališče. Federico Garcia Lorca, *Krva svatba*. Avtorski projekt Damirja Zlatarja Freya. Ponovno na programu izven abonmaja. V

petek, 23. februarja, ob 20.30; v soboto, 24. februarja, ob 20.30; v nedeljo, 25. februarja, ob 16. uri. Predstava, ki je očarala. Rezervacije sprejemamo od ponedeljka, 19. februarja, od 10. do 14. ure, telefonska številka 040 362542.

SLOVENSKO STALNO gledališče. Boris Kopal, *Allegro...ma ne preveč*. Kabaretna monodrama v interpretaciji Borisa Kobala, glasba Miran Košuta. V ponedeljek, 26. februarja, ob 20.30. Rezervacije sprejemamo od ponedeljka, 19. februarja, od 10. do 14. ure, telefonska številka 040 362542.

KLUB PRJATELJSTVA toplo vabi na veselo družabno srečanje ob zvokih harmonike na pustni četrtek, 22. februarja, ob 16. uri v ul. Donizetti 3.

DRUŽINSKO SVETOVANJE v Marjanišču na Opčinah. Vsak četrtek od 16.45 do 17.45 od 11. januarja naprej mlade družine lahko dobijo nasvete in informacije glede družinske stvarnosti. Svetovanje bodo nudili zdravnik-ginekolog, babica, mati več otrok in duhovnik. Vhod v dvorišča, prvo nadstropje. V tej uri je mogoče tudi poklicati na tole telefonsko številko: 040 2159882.

DRUŠTVO SLOVENSkih izobražencev prireja v ponedeljek, 19. februarja, srečanje s prof. Tatjano Rejec iz Ljubljane, ki bo govorila na temo *Marginalije k TIGR-u*. Govor bo o vlogi in raziskovanju organizacije TIGR, zlasti o zvezah med tigrovci in Angleži. Začetek ob 20.30. Vabljeni!

DAROVI

ZA OTROŠKI zbor Slomšek: v spomin na nepozabnega prijatelja Rafka Grgiča daruje družina Grgič, Padriče 45, 50.000 lir.

ZA CERKEV na Pesku: v spomin na pokojnega Oskarja Racmana daruje Milka s Peska 50.000 lir; Marija Bernetič iz Gročane v isti namen 50.000; družina Capponi za obnovo cerkve na Pesku 50.000; Liliana Ferfoglia 30.000 lir.

ZA CERKEV v Bazovici: ob spominu na pokojnega moža in starše daruje Marija Smotlak 50.000 lir.

ZA CERKEV v Gropadi: ob smrti pokojne mame Zofke Križmančič daruje hči Leonida 50.000 lir.

DSI / NAGRADE NATEČAJEV MLADIKE IN MLADI ODER

VELIKOST NAŠEGA SVETA JE ODVISNA OD RAVNI POZNAVANJA JEZIKA

IVAN ŽERJAL

"Če smem sedaj zaključiti, bom dejal, da bo naš zamejski svet velik toliko, kolikor bo veliko naše poznavanje slovenskega jezika! In četudi je res, da se učenje jezika začne doma, pa je še kako res, da se pravo učenje jezika začne in utrjuje v šoli. Tudi zato nam mora biti naša šola punčica v očesu in roža v gumbnici, vsem, ne samo tistim, ki vozimo otroke vanjo! Če bo namreč padla naša, slovenska šola, bo padlo pri nas vse, najprej jezik seveda in nato še vse ostalo!"

Tako je ob koncu svojega nagovora na Prešernovi proslavi v Društvu slovenskih izobražencev med drugim dejal kolega Jurij Paljk. Proslava, ki je potekala v ponedeljek, 12. t.m., v Peterlinovi dvorani v Trstu, je bila predvsem v znamenju tradicionalnih podelitev nagrad literarnega natečaja Mladike in natečaja Mladi oder. Vendar je vsakoletna prireditev DSI, katere se vedno udeleži veliko število ljudi, tudi priložnost za razmislek o našem trenutku. V svojem govoru se je Jurij Paljk osredotočil predvsem na dve ključni vprašanji: na vprašanje jezika in na vprašanje slovenske šole v zamejstvu. Živimo namreč v času, ko je - zahvaljujoč se najnovjšim tehnološkim dosežkom - vedno več možnosti

FOTO KROMA

za komuniciranje, istočasno pa vedno manj časa zanj. "Pa vendar je vseeno jezik tisti osnovni element, brez katerega ni ničesar", je dejal govornik, ki je takoj potem opozoril na "porazno padanje vedenja o osnovah materinščine in njene slovnice in porazno padanje znanja slovenskega jezika", tako da "naš svet postaja iz dneva v dan manjši, ker je naše znanje jezika vedno manjše." To je opaziti na žalost še zlasti pri tistih, ki bi morali jezik skrbno negovati, se pravi pri šolnikih, kulturnih delavcih in časnikarjih. Še najbolj pa je zaskrbljujoče

upadanje bralne kulture, k čemur je treba dodati še negledanje oz. ne-poslušanje slovenskih televizijskih in radijskih programov. To vprašanje je Paljk povezal z vprašanjem šolstva, kjer tudi prihaja med nami do razhajanj: "Na eni strani smo tisti, ki trdimo, da je naša šola slovenska šola, da torej ni to samo šola s slovenskim učnim jezikom, ker mora ta šola dati več kot samo znanje in seveda obvladovanje slovenskega jezika. Na drugi strani pa je vse več tistih, ki trdijo, da je to italijanska šola s slovenskim učnim jezikom." Poleg tega so šolniki in

nekateri starši v bistvu prepučeni samim sebi, saj se nihče več ne zanima zanje.

Že uveljavljena tradicija je, da ob prazniku slovenske kulture v Trstu podelijo nagrade zmagovalcem literarnega natečaja Mladike in priznanja Mladi oder. Natečaj Mladike je tokrat upihnil že svojo 29. svečko, po dolgih letih pa se je prva nagrada vrnila v Trst. V kategoriji proznih izdelkov (le-teh je bilo 51, medtem ko je bilo ciklov pesmi 64, vsega skupaj 115 literarnih besedil) je namreč prvo nagrado prejela Majda Košuta iz Trsta za novelo *Odeja*. Druga

nagrada je šla Neldi Štok Vojska iz Marezig za novelo *Rimska cesta*, tretja nagrada pa Marjanu Marinšku za novelo *Tovarišica Samara*. Za poezijo je prvo nagrado prejel cikel pesmi Mihaele Mravljak iz Ljubljane, druga nagrada je šla Angelci Tourešijanec iz Selnice ob Dravi za cikel z naslovom *Razmišljanja in Ljubezenske*, tretjo nagrado pa je prejela Lidija Golc iz Ljubljane.

Priznanja letos že 26. izvedbe natečaja Mladi oder pa je prejelo deset amaterskih dramskih skupin oz. dramskih skupin društev in šol. Med šolami so priznanje prejeli učenci osnovne šole Alojz Gradnik z Repentabra in srednje šole Srečko Kosovel z Opčin ter trgovskega tehničnega zavoda Žiga Zois, poklicnega zavoda Jožef Stefan in klasičnega liceja France Prešeren iz Trsta. V kategoriji društev so priznanja prejeli igralska skupina Prosvetnega društva Mačkolje, dramska skupina Tamara Petaros društva Finžgarjev dom z Opčin in gledališki krožek Slovenskega kulturnega kluba. Med dramskimi skupinami pa sta priznanje prejela Dramsko društvo Jaka Štoka s Proseka in Kontovela ter gledališka družina Slovenski oder iz Trsta. Tako so se v DSI tudi letos lepo oddolžili prazniku slovenske kulture. Ponedeljkov večer je še dodatno popestril recitatorski nastop igralcev Radijskega odra, ki so prebrali odlomke iz nagrajenih literarnih del, ter nastop pianista Paola Biancuzija iz razreda prof. Ksenije Brass na Glasbeni matici.

V SOBOTO PRED ŽELEZNIŠKO POSTAJO

SCGV EMIL KOMEL / SEDMO SREČANJE Z GLASBO 2000-01

MALA PREŠERNOVA
PROSLAVA

FRANCESCO RUTELLI TOPLO SPREJET TUDI V NAŠEM MESTU

Levosredinski kandidat za prihodnjega italijanskega predsednika vlade in vodja italijanske politične koalicije Oljka, v okviru katere nastopajo tudi politični predstavniki slovenske manjšine, je prejšnjo soboto, 10. t.m., med svojim obiskom Furlanije-Juljske krajine, po obisku v Trstu - z vlakom, s katerim bo v naslednjih tednih prepotoval vso Italijo, se ustavil v več kot šestdesetih mestih in prepotoval več kot pet tisoč kilometrov - prispel malo pred

v kateri je bilo veliko predstavnikov slovenskega prebivalstva na Goriškem, med njimi številni predstavniki stranke Slovenske skupnosti in drugi predstavniki slovenskih političnih, športnih, kulturnih in gospodarskih organizacij. Krajevni, v glavnem slovenski, vinogradniki so poskrbeli tudi za predstavitev krajevne žlahtne kapljice ter obnem seznanili uglednega gosta s problemi vinogradništva in s sporom z Madžari glede tokajca. Govor je med drugim bil

VAM UGAJA BRAHMS? SEVEDA, JOHANNES JE BIL NAJBOLJŠI

JOŽE ŠTUCIN

Na retorično vprašanje "Vam ugaja Brahms?", ki ga je potencialnim poslušalcem zastavil organizator sedmega koncerta Srečanij z glasbo, smo v nedeljo, 11. februarja, dobili nadvse konkreten odgovor. Ljubiteljev romantičnega skladatelja se je zbralo precej, oba nastopajoča, klarinetist Luca Lucchetta in pianistka Anna Baratella, pa sta dostojno in zavzeto oživila dve mojstrovini sonati. Najprej *Sonata v f-molu op. 120 št. 1*, nato pa še *Sonata v Es-duru op. 120 št. 2*.

Brahms je zelo izrazen romantik, na trenutke celo pretirano emotiven, psihodinamična komponenta njegove glasbe pa je vse prej kot plehka. Brez težav te potegne vase, v svoja vulkanska in razburljiva doživlja, ki jih je nadvse domiselno oblikoval v kompozicije brez šibkih členov. Glavna, tudi prepoznavna lastnost njegove umetnosti je kontrastiranje. Slike se menjavajo v ritmu viharne strasti, osnovne kompozicijske načelnosti pa skladatelj kljub temu nikoli ne skuša izigrati. Do sebe je strog v oblikovnem smislu, v izrazu pa je prost spon in razumskih vezí. Odlična kombinacija svobode in reda ima globoko romantične temelje, poustvarjalcem pa njegova dela tudi dandanes dopuščajo raznovrstne interpretacije. Mlada glasbenika sta

FOTO BUMBACA

Brahmsa oblikovala v strogem, skorajda klasičnem slogu. Melodije so natančno izrisane, poudarki so celostni, kontrastnost posameznih sekvenc je dosledna, čustva se zlivajo v skupni glasbeni tok radodarno in polnokrvno. Klarinet je sicer glasbilo z izredno gibkimi lastnostmi in mu virtuoznost pritiče nekako sama od sebe, klavirski part pa je komponiran enakovredno in z izrednim občutkom za harmonizacijo. V obeh sonatah je zelo živ dialog med glasbiloma, kar sta nastopajoča izredno lepo izpeljala, izkoristila pa sta tudi dinamične možnosti in barvno lestvico. Klarinet kot svetloba, klavir kot mavrični preliv sončne luči, klarinet kot tanka nit belih nians, klavir pa kot mogočen konstruktor ozadja, katerega pastozne barve ustvarjajo učinkovito podlago

absolutne zvočne slike. Oživljati taka dela je seveda težko, predvsem pa je to izredno delikatno početje, saj že rahel odmik od zasnovane oblike umetnino lahko spremeni v zmazek, ki ga ni mogoče sprejeti.

Resda je že pri obeh glasbenikih nekaj kreativne, predvsem pa tehnične rezerve, ki bo sčasoma dozorela v vrhunsko igro odličnega poustvarjanja, brez zadrege pa lahko rečemo, da sta že ta hip dokaj uigrana in natančna, predvsem pa čustveno predana zvočni materiji, ki ji iskreno skušata vdahniti delček svojega srca. Slednje so začutili in nagradili tudi poslušalci, dodan stavek iz Poulencove sonate je tako le še podčrtal talente, ki jih imata Luca in Anna v zakupu od skrivnostnih glasbenih muz.

DAN KULTURE V OTROŠKIH OČEH

Odrasli na Goriškem smo letos bili zaradi znanih finančnih težav, v katerih so se znašle ustanove naše slovenske narodnostne skupnosti, prikrajšani za osrednjo Prešernovo proslavo, goriški otroci pa so se dostojno poklonili velikani slovenskega pesništva s svojo Malo Prešernovo proslavo, ki je tokrat bila že tretja po vrsti in prvič v dobro zasedeni veliki dvorani Kulturnega doma v Gorici, na sam praznični popoldan. Njeno izvedbo so omogočili Kulturni dom, Športno združenje Dom, Dijaški dom Simon Gregorčič Gorica in Zveza slovenskih kulturnih društev.

Oblikovali so jo gojenci Dijaškega doma, ki so se zadnje tedne v popoldanskih urah, po opravljenih domačih nalogah, posvečali tudi petju, govorjeni besedi in "gledališki" igri. Otroški zbor Dijaškega doma Simon Gregorčič je pod temperamentno taktirko Irene Pahor že nekajkrat presenetil poslušalce z živahnim izvajanjem za uho prijetnih otroških pesmic. Tudi na četrtkovem nastopu so mali pevci potrdili, da radi pojejo in da se njihovi glasovi zvonko in ubrano oglašajo ob klavirski spremljavi Dine Slame in pod odličnim vodstvom Irene Pahor.

Zvršeni na odru v pisanih brezrokavnikih, so v ponos staršev in veselje ostalih poslušalcev zapeli štiri pesmice, *Ugan-ka za 8. februar, Januarja, Muckov dokaz in Pesem miru*, za tri je besedilo in glasbo napisala Dina Slama. Gostje doma, ki obiskujejo peti razred - v glavnem osnovne šole Oton Župančič v Gorici -, so udeležili zamisel Igorja Tomasetiga in pod naslovom *Prešeren, Kdo je to?* s pomočjo Irene Ferlat na neobičajen, mestoma duhovit način v obliki pogovora povedali marsikaj o Prešernovem razburkanem življenju.

Ko so se ti po zasluženem ploskanju umaknili z odra, so se na njem pojavile majhne "kulise": dve steni z okencem in lesena skrinja z naslonjalom so označevale prizorišče pravljice *Šivilja in škarjice*. Zgodbi-co pesnika Dragotina Ketteja so s pripovedovanjem in animacijo prikazali gojenci zavoda, ki obiskujejo tretji razred osnovne šole Oton Župančič v Gorici.

Kaj se je dogodilo revni, delavni šivilji in prevzetni, nečimrni grajski gospe, je pripovedovala Anida Talič; Lucija Rossano-šivilja, Giulia Battisti-ošabna, poželjiva gospa in Silva Marincič kot drobna ptičica pa so s kretnjami, gibom in seveda besedo oživile pripoved, kot jih je naučila vzgojiteljica Nadja Kovic, ki jo poznamo tudi kot dirigentko otroškega zhora iz Štavra.

V približno polurni prireditvi so se nastopajoči dobro izkazali. Lepo bi bilo, če bi v prihodnje pristopili k tej čisto posebni Prešernovi proslavi tudi drugi otroci, ki ne zahajajo v Dijaški dom, oziroma da bi na proslavi morda sodelovala tudi kaka šola z Goriškega. Tako bi šolarji boljše začutili veličino in pomen tega dne.

IK

10

ČETRTEK,
15. FEBRUARJA
2001

FOTO BUMBACA

13. uro tudi v Gorico, kjer je na trgu pred železniško postajo najprej položil venec na spomenik vsem žrtvam v koncentracijskih taboriščih. Z njim se je na obisku po F-Jk mudil tudi kandidat za vicepremiera, sicer pa pravosodni minister, Piero Fassino.

V vlakcu je z Rutellijem iz Trsta prispel v Gorico tudi Jelko Kacin, ki se je z uglednim italijanskim politikom pogovarjal o političnih vprašanjih, ki zadevajo obe državi, in seveda tudi o vprašanju zakonske zaščite za slovensko manjšino v Italiji. Na vlakcu je nekdanjega rimskega župana spremljal tudi predsednik goriške pokrajine Giorgio Brandolin, ki je med drugim odgovoren za odbor, ki podpira Rutellija. Ta se je srečal z novogoriškim županom Črtomirojem Spacapanom, koordinatorjem Čezmejne zaveze, ki mu je predstavil sodelovanje Nove Gorice z goriško pokrajino in čezmejno sodelovanje v luči priprav na vstop Slovenije v Evropsko unijo.

Francesco Rutelli je pred železniško postajo v Gorici nagovoril številno zbrano množico,

o poteh 5. koridorja ter o goriškem zornem kotu.

V svojem kratkem, a odločnem posegu je Rutelli povedal, da mora leva sredina na prihodnjih političnih volitvah v Italiji zmagati, če hoče Italija imeti demokratično prihodnost. Dejal je, da desničarski vodja Silvio Berlusconi obljublja vse, vendar ob sloganih nimajo njegovi govori konkretne vsebine. Povedal je, da nihče ne more verjeti Berlusconi, ki je trenutno v Londonu srečal tako premiera Blaira kot nekdanjo "železno" lady Thatcherjevo in po srečanju z njima dejal, da se z obema strinja. Odločno je tudi dejal, da Berlusconi gradi vso svojo volilno propagando na lažeh in neresničnih, predvsem pa neizvedljivih obljubah. Rutelli je tudi dejal, da se je v Trstu srečal s slovenskimi župani in predstavniki Slovencev in jim zagotovil zakonsko zaščito, ki jo je po njegovih besedah Italija dolžna dati slovenski manjšini. Zatrnil je tudi, da bo senat v prihodnjih dneh zagotovo izglasoval zaščitni zakon za Slovence v Italiji. Naglasil pa je tudi, da so slovenski ljudje sestavni in pomembni del prebivalstva v deželi Furlaniji-Juljski krajini.

Med govorom Francesca Rutellija na trgu pred železniško postajo v Gorici je prišlo do manjšega incidenta, saj so maloštevilni v glavnem tržaški predstavniki neofašistov vzklikali gesla proti Slovincem in dvojezičnosti, na kar so se odzvali zbrani predstavniki levih političnih strank in poseči je morala policija, ki je fašiste in druge italijanske nacionalistične prenapeteže mirno, a odločno razgnala.

Rutelli je po toplem sprejemu na goriškem trgu pred železnico ob 13.30 s spremstvom odpotoval v Videm.

JEP

NA ZASEDANJU PREJŠNJO SREDO

POKRAJINA DOLOČILA OBMOČJE ZA ZAKON 482

Goriški pokrajinski svet se je sestel prejšnjo sredo popoldan ter z glasovi levsredinske večine, ki legitimira Brandolinovo upravo, določil območje zaščite, na katerem bo veljal zakon 482 iz leta 1999. Kot znano, je že marca lani Brandolin poslal vsem županom, ki oblikujejo pisano goriško pokrajino, poziv, naj se izrečejo o prisotnosti manjšin, ki jih ščiti zakon 482, na njih teritoriju. Pokrajinski svet je namreč pristojen, da na podlagi odzivov s strani občin določi območje, na katerem potem lahko posamične občine izvajajo omenjene zaščitne norme. V zadnjem času se je okoli zakona veliko govorilo in pisalo, predvsem zaradi molka, ki je prihajal s strani občine Gorica. Večina, ki legitimira Valentijevo upravo, ni namreč do danes še odgovorila na poziv pokrajine in kljub pismom, prošnjam, ki so v Gorico prihajale iz vseh koncev in krajev. Temu v prid se je oglašil sam goriški nadškof De Antoni, vendar se zaenkrat občina Gorica še ni izrekla oz. ni zavzela nobenega stališča razen molka. Odgovorni na pokrajini so se tako odločili, da bodo občino Gorica vnesli v omenjeno "zaščiten" območje, ko se bo večini zdelo uместno, da bi odgovorila. Občina Gorica je med drugim, ob občini Krmin edina, ki lahko v pokrajini vpraša za aplikacijo omenjenega zakona tako za furlansko kot za slovensko skupnost.

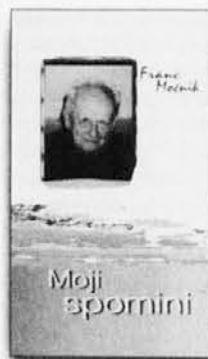
Zaenkrat je torej pokrajinski svet lahko določal o občinah, ki so na poziv odgovorile, to pomeni vse občine, razen Gorice. Občine goriške pokrajine, ki so na poziv pokrajine odgovorile pozitivno v smislu, da so se izrekle v prid zakonu 482/99 in aplikaciji le-tega na svojem območju, so za furlansko manjšino Dolenje, Koprivno, Gradišče, Fara, Marian, Medea, Moraro, Vileš, Moš, Romans, Slovrenc in Krmin. Slovensko prisotnost pa so potrdile tri slovenske občine Doberdob, Števerjan in Sovodnje, občine Trzič in Ronke ter Krmin.

S tem v zvezi se je ponovno oglasila tudi konzulta za slovensko manjšino, ki deluje v sklopu goriške občine, in spet pozvala občino, naj čimprej popravi napako in naj se vede odgovorno, saj bi sicer še naprej oškodovala njene občane, ki bi lahko izkoristili omenjene zaščitne norme in se jih zaenkrat ne morejo. Občina Gorica po drugi strani pa še naprej vztraja, da čaka na odobritev potrebne pravilnika.

Kako se bo celotna zadeva razpletla, je torej še odprto vprašanje. EJ

GORIŠKA MOHORJEVA DRUŽBA IN DUHOVNIJA SV. IVANA

vabita na predstavitev knjige

Franc Močnik

MOJI SPOMINI

CERKEV SV. IVANA V GORICI,
sobota, 17. februarja 2001:

- ob 19. uri maša za pokojnim msgr. Francem Močnikom;
- po maši bo o knjigi spregovoril g. Jožko Kragelj;
- sodelovala bo pevska skupina Musicum.

GORIŠKI NADŠKOF OB ZAŠČITNEM ZAKONU

Nadškof msgr. Dino De Antoni je ob izglasovanju zaščitnega zakona v senatu v posebnem tiskovnem sporočilu izrazil vse svoje zadovoljstvo. Pri tem poudarja, da je to nedvomno prispevek k priznanju jezikovne različnosti v naši pokrajini in nadškofiji. Vse to je tudi doprinos k odprtju naše dežele v odnosu do Evrope in Slovenije. Ob koncu je nadškof podčrtal, da pomeni ta odobritev zakona spremembo meje v most med narodi.

NAGRADE MLADI ODER IN NASTOP ŠTANDREŠKIH IGRALCEV

"BODEČA" BOŽO IN MAJDA OSVAJALCA DVORAN

IVA KORŠIČ

FOTO BUMRACA

Iskrivi smeh na ustih vseh je že tretje leto prepodil v zimskem času za nekaj ur mrke skrbi vsakdanjika in podaril obilico smeja pri štirih uspešnih predstavah. V januarju so v veliki dvorani KC Lojze Bratuž gostovali igralci Amaterskega gledališkega odra PD Soča iz Kanala s "črno" komedijo Vinka Moderndorferja *Mama je umrla* dvakrat v režiji Staneta Lešana, za njimi je Oder 90 premierno postregel s simpatičnimi liki komedije Marca Camolettija *Strogo zaupno* v režiji Jožeta Hrovata, za tem je v februarju dramski odsek PD Štandrež odigral s duhovito prepričljivostjo *Namišljenega zdravnika* avtorja Hansa Weigla v režiji Emila Aberška. Dramska srečanja iz niza veseliger ljubiteljskih odrov, ki sta jih priredila Kulturni center Lojze Bratuž in Zveza slovenske katoliške prosvete, sta sklenila vrhunska zamejska ljubiteljska igralca Božidar Tabaj in Majda Zavadlav, več kot tridesetletna člana dramskega odseka PD Štandrež. Severjeva nagradjenca za zasluge v ljubiteljski gledališki poustvarjalni umetnosti sta v torek, 6. t. m., na velikem odru KC Lojze Bratuž drugič odigrala na Goriškem satirično enodejansko Janeza Povšeta *Politika tudi prav pride*. Prvič sta jo izvedla lani junija na domačem Prazniku špargljev v župnijskem parku med lipami v Štandrežu, ponovila pa sta jo v Novi Gorici. Povšetovo besedilo z blagim ironičnim pridihom sta prenesla v sočno štandreško narečje in ga z režiserjem-igralcem Janezom Starino, članom PDG Nova Gorica, nekoliko prirojila, tako da so se vsestransko zaostriili komični trenutki. Vsebinska prikljice v spomin Povšetovo

uspešnico *Kandidiraj, le kandidiraj!* (1995), saj avtor tudi v tej kratki komediji napne svoj satirični lok in pomeri puščice v vrhove zamejske politike, krovnih organizacij in v vidne posameznike. Politične, kulturne in celo cerkvene osebnosti "priskočijo na pomoč" možu, ki se po prekrokanem večeru vrača okajen domov. Da bi prikril svoje popivanje, mu pade na misel, kot naročena, politika. Z "visoko politično" razpravo tako zelo zmeša misli svoji ženi, da se še sama potolaži s kozarčki vina in nazadnje gre kar s steklenico še ona "v rožicah" spat.

Na torkovem nastopu sta naša igralska "ljubljenca" dodala še nekaj bodic na rovaš goriške občinske uprave in zakona 482, tako da se je občinstvo pošteno nasmejalo, čeprav je bilo kot v vsakem dobrem satiričnem tekstu tudi nekaj grenkega pelina vmes. Ta pa še zdaleč ni skalil zabave, tudi zaradi spontane, naravne drže igralcev, ki sta kot odrška dvojica res neprekosljiva. Njuni nastopi so pravzaprav "unikati", saj kot prava komedijanta pri enodejankah v narečju vsakokrat prilijeta nekaj novega olja na žerjavico.

Praden sta Božo in Majda s svojim izvajanjem napolnila dvorano z iskrivim smehom, je na odru potekalo nagrajevanje

natečaja *Mladi oder*. Le-ta je nastal pred več leti na pobudo Zveze slovenske katoliške prosvete Gorica in Slovenske prosvete Trst, da bi v zamejstvu spodbudil gledališko dejavnost in njeno rast. Na natečaj so se kot vsako leto prijavile odrasle, mladinske in otroške skupine. Tajnica ZSKP Anka Černic je nagovorila zbrano občinstvo in dejala, da je to praznični dan za nagradjene in gledalce, saj ni gledališča brez enih ali drugih. Amaterski igralci se z nesebično ljubeznijo in požrtvovalnostjo posvečajo odrskim deskam in s tem izpovedujejo zvestobo materni besedi in svojemu narodu. Slavnostni večer, je dejala, naj izzveni kot iskren poklon našemu velikemu predniku Francetu Prešernu. Povabila je k sebi predsednika obeh Zvez, Damjana Paulina in Marijo Maverja, in začelo se je slovesno podeljevanje plaket in cvetličnega daru.

Na odru so se zvrstili predstavniki nagradjenih skupin, in sicer najprej najmlajši. Nagrado so prejeli: Kulturno društvo Sabotin iz Štmavra za igrice *Veselo na delo*, ki so jo otroci pod vodstvom Irene Ferlat in Nadje Kovic odigrali na prazniku sv. Valentina v domači vasi 21. februarja 2000; Slovensko katoliško prosvetno društvo F. B. Se-

dej iz Števerjana, otroci so namreč ob sv. Miklavžu s Cristino Corsi pripravili igrice Franca Juvana Dobrinček; Kulturni center Lojze Bratuž, ki je v režiji Anke Černic naštudiral igrice Lidije Jarc Sv. *Miklavž prihaja*; Prosvetno društvo Štandrež za igrice *Pričakovanje*, ki jo je z otroki postavila na oder Majda Zavadlav; Slovensko kulturno društvo Hrast iz Doberdoba za igrice *Miklavževanje 2000*, z otroki so vadile Mateja Černic, Marta Ferletič, Majda Gergolet in Lucija Lavrenčič.

Priznanje je prejela tudi mladinska skupina društev Rupa-Peč (Rupa) in Sabotin (Štmaver) za skupinsko igrice *Čau Darwin* ob prazniku sv. Miklavža.

Nagradjene so bile še odrasle gledališke skupine:

Dramska družina Slovenskega katoliškega prosvetnega društva F. B. Sedej iz Števerjana za uprizoritev kriminalke Patrika Hamiltona *Plinska luč* v režiji Emila Aberška (premiera 9. aprila 2000); Oder 90 - Slovensko katoliško prosvetno društvo Mirko Filej (Gorica) za postavitev komedije *Dohodnina* Jana Jacquesa Bricarieja v režiji Darka Komaca (premiera 27. februarja 2000); Dramski odsek Prosvetnega društva Štandrež za uprizoritev celovečerne igrice *Poročil se bom s svojo ženo* Marjana Marinca v režiji Emila Aberška in s strokovnim sodelovanjem Janeza Starine (premiera 29. januarja 2000) in za enodejansko *Politika tudi prav pride* Janeza Povšeta v režiji Janeza Starine (premiera na Prazniku špargljev 4. junija 2000). Vsem nagradjenim gledališkim poustvarjalcem čestitamo in jim želimo še veliko navdušenega zagona na odrskih deskah in zadoščenja ob nastopih, pa tudi, da bi se katera izmed goriških skupin prijavila na četrti zamejski festival amaterskih dramskih skupin, ki bo v letošnjem juniju in juliju na prelepem trgu v Mavhinjah.

OBVESTILA

FEIGLOVA KNJIŽNICA vabi v ponedeljek, 19. februarja 2001, ob 17. uri na Otroško ulico: *Tiho, tukaj beremo*. Pripoveduje Nataša Paulin.

SREČANJA Z GLASBO. V nizu Srečanj z glasbo, ki jih prireja Slovenski center za glasbeno vzgojo Emil Komel, bo naše občinstvo v torek, 20. februarja, lahko поблиže spoznalo skladateljico Bredo Šček. Izbor iz njenega opusa bodo podali mešani zbor Lojze Bratuž, člani Ars Ateljeja in učenci SCGV Emil Komel. Koncert bo ob 20.30 v komorni dvorani Kulturnega centra Lojze Bratuž.

SLOVENSKO STALNO Gledališče: Anton Tomaž Linhart, *Ta veseli dan ali Matiček se bo uožen* (V primorskem narečju). Režiser Vito Taufer. Vrtoglavica komedija za vse čase. V Kulturnem domu v Gorici: ponedeljek, 19. t. m., ob 20.30, red A, in torek, 20. t. m., ob 20.30, red B.

DAROVI

ZA POTRESENCE v Indiji: druž. Malič, Peč 14/a, v spomin na Stanka Maliča 50.000; N.N. Gorica 100.000 lir.

ZA MISIJONE: Ludvik in Lojzka Čevdek v spomin na brata oz. svaka Jožefa 600.000; Martina Drosghig in Jasmine Moro po 10.000 lir.

ZA LAČNE otroke: Cilka 50.000 lir.

ZA NOVI GLAS: Marinka Terčon 100.000 lir

ZA CERKEV Gabrijah: Nada Žerjal Zaghet 100.000 lir.

ZA CERKEV na Peči: v spomin na Jožefa Čevdeka darujejo žena Marija in otroka z družinama 200.000 ter za potrebe cerkva 150.000, druž. Romana Čevdka v spomin na bratrance 50.000, druž. Angela Peteana 50.000, druž. Ožbot 20.000 za cvetje, Metoda Čevdek v spomin na očeta za cvetje 85.000, druž. Malič Peč 14/a 50.000. Ostali darovi prihodnjic.

PROSVETNO DRUŠTVO ŠTANDREŽ IN OŠ FRAN ERJAVEC IZ ŠTANDREŽA

prirejata

PREŠERNOVO PROSLAVO

v petek, 16. februarja, ob 20.30, v župnijski dvorani Anton Gregorčič v Štandrežu

POD POKROVITELJSTVOM ZVEZE SLOVENSKE KATOLIŠKE PROSVETE

KULTURNO DRUŠTVO SABOTIN

SLIKE V CVETJU

PRAZNOVANJE SV. VALENTINA

17. - 18. februarja in 11. marca 2001

SOBOTA, 17. FEBRUARJA

- ob 20.30 otvoritev razstave Vilme Zotti: *Slike v cvetju*; Razstavo bo predstavil dr. Damijan Paulin

NASTOPIJA:

- Mpz Sraka, dirigent Pavel Durčič, umetniški vodja Bogdan Kralj;

- Mpz Štmaver, dirigent Nadja Kovic

NEDELJA, 18. FEBRUARJA

- ob 10.30 odprtje kioskov z jedmi na žaru in domačimi štruklji;

- ob 14.30 slovesna sv. maša;

- razstava bo odprta: 18. februarja od 9. do 20. ure, od 19. do 23. februarja od 18. do 20. ure.

SKRD JADRO IZ RONK

vključno vabi na proslavo

DNEVA SLOVENSKE KULTURE

SODELOVALI BODO: otroci slovenske osnovne šole iz Romjana; lutkovna skupina Zapik iz Ljubljane; prof. Majda Artač Sturman, slavnostni govornik

Ronke, župnijska dvorana v Romjanu, sreda, 21. februarja 2001, ob 19. uri.

POD POKROVITELJSTVOM ZVEZE SLOVENSKE KATOLIŠKE PROSVETE

KROŽEK ANTON GREGORČIČ IN KC LOJZE BRATUŽ

vabita na štiri večere z naslovom

TEČAJ PREŽIVETJA ZA SLOVENCE V ITALIJI

Predaval bo prof. Samo Pahor

Prvo srečanje bo v petek, 16. februarja, ob 20.30, v komorni dvorani Kulturnega centra Lojze Bratuž - Gorica

Naslednji večeri bodo 23. februarja, 2. marca in 9. marca

SEKCIJA SLOVENSKE SKUPNOSTI ZA ŠTEVERJAN

vabi prijatelje in somišljenike na proslavo

50. OBLETNICE USTANOVITVE KMEČKO-DELAVSKE ZVEZE

Sedejev dom v Števerjanu, petek, 23. februarja 2001, ob 20. uri.

SLOVENSKI POZDRAVI!

POJASNILO

PRIPOMBA UREDNIŠTVA

Minuli teden smo prejeli pismo gospoda Kazimirja Černica, ki ga nismo objavili v našem tedniku, ker smo bili v uredništvu mnenja, da je žaljivo do naše stalne in cenjene sodelavke Ive Koršič, ki na Goriškem edina zgledno, redno in strokovno sledi gledališkemu dogajanju v slovenskem kulturnem prostoru. V telefonskem pogovoru smo se z gospodom Černicem hoteli pogovoriti, razumeti, kje ga čevlji žuli, a pogovora ni sprejel in je pismo poslal Primorskemu dnevniku, ki ga je objavil. Na tem mestu tudi poudarjamo, da njegovega napada na našo sodelavko nismo razumeli in ga imamo za žaljivega ter seveda neupravičenega, saj Iva Koršič zgledno, poglobljeno in skrbno sledi do-

gajanju na odrskih deskah pri nas, za kar smo ji hvaležni, poklicni gledališčniki pa so o njenem delu že večkrat izrecno pohvalno izrazili tudi na javnih mestih. - Uredništvo

PRIPOMBA ZSKP

Odbor Zveze slovenske katoliške prosvete se je na svoji zadnji seji 13. februarja seznanil s pismom Kazimirja Černica, ki je bilo pred kratkim objavljeno v Primorskem dnevniku. Odbor ugotavlja, da gre za stališče posameznika in ne včlanjenega društva SKPD Mirko Filej in da je ocena o poročanju Ive Koršič v Novem glasu neosnovana in hudo žaljiva. Zveza zelo ceni delo Ive Koršič, ki stalno, celovito in zgledno spremlja in poroča o delovanju naših in drugih ustanov na gledališkem področju.

22. FEBRUARJA V KULTURNEM CENTRU BRATUŽ

SERENISSIMA VABI!

KULTURNI CENTER LOJZE BRATUŽ

OB ZVOKIH SERENISSIME

VENEZIAN SOLIST ENSEMBLE

Claudia Pavarin, oboa; Maria Letizia Pizzato, flavta;

Chiara Cattapan, violina; Anna Barina, viola;

Valentina Rinaldo, violončelo; Anna Toffolo, klavir;

Enrico Pizzati, violina

Kulturni center Lojze Bratuž, četrtek, 22. februarja 2001, ob 20.30

SKUPNOST DRUŽIN SONČNICA

vabi na

DRUŽINSKO PUSTOVANJE

(...igre, ples, animacija, nagrajevanje najlepših mask, krofi...)

Nedelja, 25. februarja 2001, ob 16. uri, telovadnica Kulturnega centra Lojze Bratuž v Gorici

VSTOP SAMO Z VABILI

tel. 0481 536455 ali 0481 530063 do četrta, 22. februarja

PESMARICA VIDEMSKÉ NADŠKOFIJE

Že večkrat je bilo ugotovljeno, tudi v Novem glasu, da je v deželi Furlaniji-Juljski krajini prav Cerkev tista ustanova, ki v dokajšnji meri upošteva tudi jezike narodnih manjšin.

To je zasluga vseh treh škofov, goriškega, tržaškega in videmskega, prav tako tistih laikov in duhovnikov, ki si v resnično krščanskem in koncilskem duhu prizadevajo za spravo in sožitje. Največji raznarodovalni pritisk so v preteklosti doživljali prav slovenski duhovniki in verniki v videmski nadškofiji, tj. v Beneški Sloveniji, zato je bila zelo na mestu izjava nekdanjega videmskega nadškofa msgr. Alfreda Battistija pred četrstoletja, ki se je Slovencem opravičil za vse krivice. Vendar nasprotovanje do beneških Slovencev še ni povsem zamrlo, kar dokazujejo tudi besede enega od senatorjev med nedavno razpravo o slovenskem zaščitnem zakonu v Rimu, ki je ponovno privlekel na dan preživele teorije o praslovanskem značaju ljudstva, ki živi v Nadiških dolinah.

Podpisani sem se pred kratkim mudil v videmski stolnici, kjer sem si nabavil uradno pesmarico oz. molitvenik videmske nadškofije, ki nosi naslov: *Alleluia. Libro di canti e di preghiere per le comunità cristiane del Friuli*. Razmeroma obsežno knjigo malega formata, ki je izšla leta 1993, je uredila škofijska liturgična, pastoralna in glasbena komisija, uvod pa je napisal prejšnji videmski nadškof msgr. Battisti, v katerem je v zvezi s pesmarico med drugim podčrtal, da "ponuja besedila in pesmi v različnih jezikih, ki se govorijo v Furlaniji, z namenom, da bi prišlo do polnega razumevanja in sodelovanja kristjanov v življenju in bogoslužju Cerkve."

Ko sem si pesmarico podrobneje ogledal, sem opazil, da je v posamičnih poglavjih poleg italijanščine in furlanščine enakovredno upoštevana tudi slovenščina, mestoma prilagojena posebnim narečnim oblikam in naglasom, kot se uporabljajo v Nadiških dolinah. Tako v prvem delu knjige najde-

mo celoten Red svete maše v slovenščini, v enem od naslednjih poglavij Križev pot, dalje še Rožni venec ali rožar in druge molitve, običajne pri našem ljudstvu. Upoštevana so slovenske ljudske cerkvene pesmi za različna liturgična obdobja, prav tako mašne, darovanske, obhajilne in Marijine. Tako kot italijanske in furlanske pesmi v pesmarici so tudi slovenske opremljene z notami in besedilom. Med njimi najdemo take, ki se pojejo tudi v drugih pokrajinah, kjer živijo Slovenci, oz. po celotnem slovenskem ozemlju, še posebej zanimive pa so tiste, ki jih poznajo samo beneški Slovenci (npr. znana božična *Te dan je vsega veseja*, katere melodija je še srednjeveška in se je med Slovence razširila v zelo oddaljenih časih).

O slovenskem deležu v videmski pesmarici bi lahko napravili celo analizo, v tem zapisu hočem le opozoriti na njen aktualni pomen, saj ta liturgična knjiga dokazuje pozornost vodstva videmske nadškofije do tam živeče slovenske manjšine. Upati je le, da uporaba slovenskega jezika pri bogoslužju v Beneški Sloveniji v prihodnosti ne bo zamrla in da bo tamkajšnje ljudstvo še naprej gojilo slovensko tradicijo, kakor se odraža v pesmih in molitvah.

MV

SLOVO OD PREDSEDNIKA FURLANSKEGA FILOLOŠKEGA DRUŠTVA

UTIHNIL JE PROFESOR MANLIO MICHELUTTI

Konec prejšnjega tedna je furlansko javnost pretresla vest o smrti Manlia Michelutti, ki je tudi za tiste, ki ne poznajo zelo dobro utripa furlanske stvarnosti, verjetno predstavljal omenjeno kulturno specifično naše dežele. Profesor in predsednik ustanove Societat filologiche furlane je bil star komaj 67 let, klonil pa je zahrbtni bolezn, proti kateri se je boril le nekaj dni. Profesor Michelutti se je rodil v Flagogni pri Vito D'Asio, poučeval je med drugim na Inštitutu za romansko filologijo na videmski univerzi, njegove zasluge pa lahko iščemo predvsem v delovanju pri furlanskem filološkem društvu, katerega je bil predsednik od leta 1995, v njem pa je aktivno

sodeloval že vrsto let prej. Manlio Michelutti je bil med drugim več let urednik revije *Sot na nape* in furlanskega almanaha *Strolic*.

Z velikim zadoščenjem je leta 1999 pozdravil odobritev zakona 482/99, ki predstavlja za furlanski jezik prvo državno pravno podlago, večkrat pa je tudi izrazil, da mora italijanski parlament sprejeti za našo narodno skupnost specifičen zaščitni zakon. Zelo konkretno in pozitivno je sodeloval s predstavniki slovenske manjšine predvsem na Videmskem, sam pa je v društvu, ki mu je predsednik, vnesel bolj odprte in širše poglede na vlogo in razvoj furlanske skupnosti.

FURLANI NA NAŠI STRANI

ERIKA JAZBAR

V prejšnjih dneh smo lahko z velikim zadoščenjem zvedeli o dveh pozivih, ki so jih ugledni predstavniki furlanske narodnostne skupnosti iz naše dežele poslali v Rim, v italijanski senat z namenom, da bi drugi dom parlamenta odobril zaščitni zakon za slovensko manjšino, ki živi v Italiji. V torek, 6. februarja, so se oglasili furlanski mediji in kulturne organizacije in naslovili pismo predsedniku Mancinu ter poročevalcu našega zakona senatorju Besostriju. Zapis so podpisale osebnosti, ki predstavljajo jedro furlanske skupnosti, predsedniki in predstavniki kulturnih ustanov ter uredniki medijev, revij in prilog, ki izhajajo v furlanskem jeziku. V pi-

smu podpisani med drugim poudarjajo, da sprejeti naš zakon "pomeni izvajanje ustave, okvirne konvencije o narodnih manjšinah in Evropske listine o manjšinskih in regionalnih jezikih, kateri je Italija prostovoljno dala soglasje". Z odobritvijo našega zakona se premostijo minule napetosti ter se pripomore k boljšemu sodelovanju s sosedo Slovenijo. Dežela F-Jk je med drugim dobila svoj poseben avtonomni statut tudi zaradi prisotnosti slovenske narodne

skupnosti, ki tu živi več kot 13 stoletij. Zaščita je pomembna in potrebna predvsem za Slovence, ki živijo v videmski pokrajini, saj slednji ne poznajo nobene zaščitne norme in so doživljali nelahko polpreteklo zgodovino.

Naslednji dan so italijanski senatorji in predsednik skupščine dobili v roke drugo podobno peticijo, tokrat pa so jo podpisali škof vikar za kulturo, msgr. Duilio Corgnani (na sliki levo), ki ga marsikdo pozna po njegovih doslednih posegih v prid furlanskemu jeziku, rektor videmske univerze Marzio Strassoldo (na sliki desno), ki se je skupaj z nadškofijo večkrat izkazal za doslednega branilca furlanske kulture, videmski župan Sergio Cecotti, ki je prvi začel z izvajanjem zakona 482/99 za Furlane, in bivši poslanec Arnaldo Baracetti. Tudi v tem zapisu lahko preberemo podobna stališča, ki neposredno govorijo v prid zaščiti slovenske narodnostne skupnosti. V zadnjih stavkih pa pišejo naslednje: "Gre za zakon, ki je sad soočenja in kompromisa med političnimi silami in različnimi komponentami slovenske manjšine. Zato ne zadovoljuje vseh, a je vendar odraz nekega ravnovesja, ki ga bo težko znova doseči, če ta zakon ne bi bil sprejet".

GLOSA JURIJ PALJK

O PREŠERNOVIH PROSLAVAH

najmočnejša vez in hkrati najmočnejše orodje proti asimilaciji pri nas.

Seveda ni vse lepo tudi pri Prešernovih proslavah, ker so le te vse prevečkrat utrujajoče ponavljanje že slišane in videne. To je res, kot je res, da je tudi naše življenje mestoma utrujajoče in duhamorno in ni vsak dan praznik in tudi vsi prazniki si niso enaki, po načelu pač, da so eni bolj praznični od drugih, da nekateri uspejo in drugi ne. Če povemo še to, da je navadno še križ z glavnimi govorniki, ker smo običajno to vedno eni in isti, se bo marsikomu zdelo čudno, da sploh še prirejamo Prešernove proslave in zdelo se mu bo najbrž tudi to, da imajo prav tisti, ki trdijo, da so naše Prešernove proslave preveč tradicionalno prirejane, da skratka ne odgovarjajo več potrebam našega časa in naših ljudi.

Seveda se takoj postavlja vprašanje, kakšne Prešernove proslave si želimo in kakšne prireditelje bi odgovarjale "potrebam časa" in bi privabile v prostore naših

društev, v naše dvorane več ljudi, med njimi še posebno mlade, ki jih je zadnje čase vse manj v naših prosvetnih in kulturnih društvih. Kar se tiče govornikov na proslavah in vsesplošne kritike, "da gre pretežno vedno za ene in iste ljudi", povejmo vsaj to, da si ti "vedno eni in isti" sami ne želijo tolikokrat nastopati, in to ne v javnosti in tudi na Prešernovih proslavah ne, a drugih med nami in pri nas ni ali pa nočejo nastopati, in to iz več razlogov, predvsem pa iz preprostega razloga, ker so leni, "se jim ne da", "je vse to premalo zanje" in tudi zato, ker je veliko lažje udobno sedeti doma ali pa v dvoranci med publiko in po govoru kar počez in podolg kritizirati, "imeti svoje mnenje" in početi se kaj.

Tudi o kakovosti pevskih zborov bi lahko rekli kakšno in tudi na tem področju imamo niz izbrancev in glasbenih strokovnjakov, ki vedo povedati, kako slabo in povprečno pojejo zbori, ki nastopajo na naših Prešernovih proslavah. Pri tem pa pozabljamo na preprosto dejstvo, na

PRAZNIK SLOVENSKE KULTURE

Ko je bil naš časopis že v tisku, smo dobili prejšnji teden sporočilo, da bo letošnja Prešernova proslava, ki jo že vrsto let prireja Študijski center Nediža iz Špetra, v četrtek, 15. februarja, in ne v petek, 9. februarja, kot je bilo najavljeno. Letošnji Dan kulture bodo v Špetru priredili torej v četrtek, za organizacijo in miselno postavitev proslavljanja pa so poskrbeli pri omenjenem centru Nediža ob sodelovanju Društva beneških umetnikov in pod pokroviteljstvom špeterske občinske uprave. Prireditelji so se pri letošnjem snovanju programa držali načela, da gre tokrat ovrednotiti in predstaviti predvsem domače kulturnodružbeno ustvarjanje, skratka utrip slovenskega človeka, ki živi pod Matajurjem. V ta namen se bo tudi letos proslavljanje odvijalo v dveh pomembnejših momentih in krajih, ki so sicer v neposredni bližini, in sicer v Beneški galeriji in v špeterski občinski dvorani. Ob 19.30 bodo namreč v hramu beneških umetnikov odprli razstavo domačega ustvarjalca Serafina Loszacha, umetnika, doma iz Topolovega, katerega dela smo lahko spoznali na letošnjem Trinkovem koledarju. Ob 20.30 se bo praznovanje nadaljevalo, kot rečeno, v špeterski občinski dvorani. Na večeru bodo predstavili prvo kaseto Moškega pevškega zbora Matajur iz Klenjega ter novi Trinkov koledar, ki je izšel za letošnji Dan emigranta. Srečanje bo posebno prisrčno, ker bomo na njem lahko poslušali bogato pevsko in glasbeno zakladnico Nadiških dolin, za predstavitev pa bosta poskrbela omenjeni MoPZ Matajur in skupina Beneške korenine. Protagonist prisrčnega večera z naslovom *Naša pesem in beseda* bo torej domača slovenska ustvarjalnost.

PRIPRAVE NA PUST

V teh dneh se vrstijo srečanja, na katerih v slovenski Benečiji razmišljajo o organizaciji letošnjih pustnih sprevodov in skupin, pa tudi drugih pobud, ki so vezane na staro in bogato tradicijo te zemlje. Pustne navede, domače maske in plesi se v beneških dolinah zavestno spopustujejo, saj so domače šeme pomemben del etnološkega gradiva. Za pustni čas oživi marsikatera vasica Nadiških dolin, saj se pustno razposajenje in pustne navede, ki so jih zavestno spoštovali do nedavnega, vračajo v omenjene zaselke. Kaj pa se pripravljajo v Nadiških dolinah? Ob manjših prisrčnih praznovanjih po vaseh in zaselkih se na "institucionalni" ravni pripravljajo v Špetru za drugo čezmejno pustovanje, ki bo kot lanske leto povezovalo Čeplesišče v občini Sovodnja na italijanski strani meje z Livkom pri Kobaridu v Sloveniji. Tudi letos zajema organizacija praznika širše razsežnosti in pomen, saj bo objela obmejne kraje od Sovodnje do Kobarida. Najpomembnejši sprevod bo v nedeljo, 18. februarja, ko se bodo domače maske zbrale na Livku ob 12. uri za prvi sprevod tradicionalnih beneških pustnih skupin, modernjših šem ter vsakdanjih ljudi. Ob 14.30 pa bodo sprevod ponovili v Čeplesišču. Nekaj dni prej, in sicer 16. februarja, pa bo tudi letos, tokrat v Podboscenu v občinski dvorani, zanimiv večer, posvečen strokovnemu srečanju o pustnih maskah podbeneške občine. Na večeru z naslovom *Maske v zimskem času, pustovanje in druge šege v Furlaniji, Sloveniji in na Koroškem*, bodo predstavili filme in diapozitive, ki so jih posneli v zadnjih letih, na večeru pa bodo sodelovali trije strokovnjaki, in sicer Roberto Dapit, Roberto Colle in Naško Križnar.

to namreč, da ti zbori in pevci v njih vsaj pojejo, medtem ko "glasbeni izvedenci" in drugi podobni kritiki pri nas med njihovim petjem molčijo, ne hodijo vsak teden na vaje, preprosto nič ne delajo, a imajo v zameno polna usta kritike in včasih prav zlobnih opazk. Na kratko bomo potegnili črto pod našimi Prešernovimi proslavami in bomo rekli, da jih imamo take, kakršne smo sposobni sami organizirati, da so odsev stanja naše kulture pri nas, da so tako (ne)kakovostne, kot je pač (ne)kakovostno stanje v naši družbi, da boljših govornikov, kot jih premoremo na Prešernovih proslavah, pač nimamo.

To so preprosta dejstva, s katerimi računamo in moramo računati. Drugega nimamo. Vse ostalo so samo puhle besede še bolj puhlih glav, ki vedno in povsod ogromno vedo, sami pa niso, in ne bodo nikdar ničesar storili, "da bi se kakovostna raven naših Prešernovih proslav dvignila".

Ne gre torej za nobeno samozadostnost in površnost, ampak za preprosto preverjanje dejstev. Če bomo v prihodnje hoteli imeti boljše Prešernove proslave, si jih bomo take morali sami narediti, drugi nam jih ne bodo.

V SPOMIN NEUKLONLJIVEMU RODOLJUBU

Na državni praznik slovenske kulture, na Prešernov dan, 8. t.m., so na Dobrovo v Brdih na pročelju njegove rojstne hiše svečano odkrili spominsko ploščo velikemu sovaščanu, narodnemu buditelju, politiku, članu TIGR-a in velikemu Slovencu dr. Avgustu Sfiligoju.

Na dela prost dan se je v Brdih zbralo veliko ljudi, da bi se s krajšo slovesnostjo spomnili velikega goriškega Slovenca in ustanovitelja prve protifašistične odporne organizacije v Evropi TIGR. V imenu domačinov je prisotne pozdravil župan iz Brd Franc Mužič, ki je med svojim nagovorom dejal, da so Brici ponosni na svojega velikega moža, in tudi to je povedal, da se narodnostni boj Slovencev v Italiji nadaljuje, ker pripadniki slovenske manjšine še vedno čakamo na zaščitni zakon.

V imenu organizatorjev postavitev spominske plošče v čast dr. Avgustu Sfiligoju je prisotne pozdravil tudi predsednik združenja za ohranjanje spomina na organizacijo TIGR Franjo Batagelj, ki je slikovito orisal težko življenjsko pot dr. Avgusta Sfiligoja, saj je slovenskega odvetnika in rodoljuba preganjal tako fašizem kot kasneje tudi komunizem. Predsednik združenja TIGR je tudi povedal, da si pri združenju močno prizadevajo, da bi na Krasu postavili skupen spomenik vsem velikim primorskim Slovencem, ki so se prvi v Evropi postavili po robu fašizmu.

Spominsko ploščo je odkrila hčerka dr. Avgusta Sfiligoja, ravnateljica Majda Sfiligoj Corsi, ki se je udeležila slovesnosti s sorodniki. Na slovesnosti je bilo tudi veliko somišljenikov pokojnega odvetnika in več vidnih predstavnikov slovenske narodne skupnosti iz zamejstva.

Kratek kulturni program so popostrili tudi domači pevci, medtem ko je bil slavnostni govornik na odkritju spominske plošče goriški politik in trgovec **Marijan Terpin**, čigar govor objavljamo v celoti.

Spoštovani gospe in gospodje, spoštovani gospod župan, spoštovani sorodniki

Zbrali smo se tu sredi sončnih Brd, da skupaj vrnemo domačemu kraju in ljudem v trajen zgled in spomin zaslužnega moža, ki je bil po krivici predolgo zamočan.

Advokat doktor Avgust Sfiligoj, ki je v sebi nosil vso odločnost in upornost briškega kmeta in kolona, je bil vse življenje zvest izročilu svojih prednikov in neizprosno, ko je šlo za pravice našega človeka, si to trajno obeležje več kot zaslužil.

Moramo izreči zato vse priznanje tistim, ki so si to omislili in udeležili. V prvi vrsti gre priznanje Občini Brda in županu gospodu Mužiču, društvu Tigr iz Primorske in Komisiji za postavitev spominske plošče, zlasti predsedniku prof. Petru Stresu.

Za doktorja Sfiligoja sem prvič slišal v domači hiši okoli leta 1950, ko se je oče, ki je bil njegov politični somišljenik, o njem pogovarjal skorajda skrivnostno in zaupno z nekaterimi števerjanskimi možakarji. Razumel sem, da gre za veliko, sposobno in vplivno osebnost. Ko smo ga potem kot slovenski študentje

srečevali in s spoštovanjem pozdravljali po goriških ulicah, nam je vzbujal občudovanje s svojo mogočno, markantno postavo in odločnim glasom, da smo iztisnili iz sebe ves pogum in se po goriškem Korzu tudi mi na glas pogovarjali slovensko, kar je bilo v tistih časih zaradi vsenega strahu tvegano početje. Sliši se skoraj neresnično, toda časi so bili napojeni z ostanki fašističnega mišljenja in duha, s protislovensko miselnostjo in sovraštvom. Prav v tistem času, namreč sredi poletja leta 1950 so dr. Sfiligoja, verjetno na pobudo samega predsednika vlade krščanskodemokratskega voditelja De Gasperija ponovno aretirali in ga iz strahu pred javnostjo prepeljali z vso naglico daleč od Gorice v zapore Porto Azzurro na Elbo, kjer naj bi prestal še ostalih 17 let zapore, ki mu jih je 14. decembra leta 1941 prisodilo posebno fašistično sodišče zaradi njegovega neuklonljivega in ponosnega odpora proti krivicam in smrtonosni politiki, ki so jo izvajale fašistične oblasti nad našim narodom.

Dr. Avgust Sfiligoj je bil namreč mož neuklonljive odločnosti, ko je šlo za pravice slovenskega človeka.

Ko je še kot mlad študent meseca novembra leta 1926 videl, s kakim hrščem in besom so se v Gorici fašisti zagnali proti slovenskim organizacijam in posebej proti Trgovskemu domu, kot bi ga hoteli uničiti z ognjem, kakor so storili z Narodnim domom v Trstu leta 1920, je zagorela v njem odločnost, da bo s tovariši ustanovil obrambno organizacijo na Goriškem.

Dr. Sfiligoj, Berti Rejec, Zorko Jelinčič, dr. Joško Pavlin, dr. Josip Gručen in dr. Ivan Rudolf so to uresnili leto kasneje na tajnem sestanku v ulici Sv. Ivana v Gorici. Organizirali so mrežo zaupnikov in bojne trojke, ki so v naslednjih letih vlivale skrb in strah v kosti fašističnim mogočnikom. Kot Bric je še posebej skrbel, da se je Organizacija, kakor so jo takrat imenovali, razširila po briških vaseh od Medane do Števerjana.

Ljudstvo samo je sicer obsojalo in odklanjalo nasilno fašistično raznarodovanje, a treba ga je bilo bodriti, da ohrani narodno zavest v družinah in sploh v vsem slovenskem občestvu. Predvsem je bilo treba prepričevati starše ob pomankanju slovenskih šol, da držijo otroke tesno ob sebi in jih doma vzgajajo v ljubezni do materinega jezika in slovenskih izročil. Tudi slovenska molitev doma in v cerkvi je k temu mnogo pripomogla.

Ker so Organizacijo odkrili, so ga vkleknjenega kakor razbojnika prepeljali v večno mesto Rim in ga 5. decembra 1931 obsodili na deset let zapore. Po petih letih so ga iz zapore izpustili, ker so si naduti črni veljaki domišljali, da so ga uklonili. Prav njega.

FOTO BUMBACA

Še z večjo vnemo in odločnostjo se je posvetil delu vse do leta 1941, ko se je, kot smo že povedali, znašel ponovno v zaporu. Propadel je zasovraženi režim Gorja pa ni hotelo biti konca.

Dosledni borec za slovenske pravice, kakršen je bil, se je vključil v partizansko gibanje, vendar je zaradi svoje odločne resničnosti, ki je ni zatajil, niti ko je šlo za glavo, končal v ajdovskem zaporu. Imel je srečo, da so se našli razsodni ljudje, ki so mu rešili vsaj golo življenje.

Razočaranje po razmejitvi, ko je velik del Goriške ostal pod Italijo, in silna politična razklanost, ki je zavladala med Slovenci, ki so ostali v Italiji, ga ni potrla.

Kot izkušen in prekaljen organizator, ki ga ni upognilo niti prelinjeno fašistično nasilje, prepričan, da je možna ohranitev Slovencev v Italiji le ob politični osveščenosti in samostojni politični organiziranosti, ki je kakor hrbenica vsemu narodovemu življenju, je s prijatelji dr. Antonom Kacinom, Ivanom Krpanom in Slavkom Uršičem že januarja 1947 ustanovil samostojno slovensko stranko Slovensko demokratsko zvezo.

Ker so v programu, v skladu s takratnim napetim in nestrpnim ozračjem zapisali, da je: "namen in cilj Slovenske demokratske zveze obramba Slovencev v Italiji pred komunizmom in obramba ter zaščita Slovencev v okviru republiške ustave", so si nakopali jezo in nasprotovanje tako takratnega jugoslovanskega režima kakor italijanskih političnih činiteljev. Takojšnja tragična posledica je bila ugrabitev in umor Slavka Uršiča, enega od starih ustanoviteljev.

V zaorane brazde samostojnega političnega udejstvovanja pa je bilo zasejano bogato in plodovito seme, ki je v vsem tem zadnjem polstoletju rojevalo vedno nove pobude in akcije, ki so ohranjemale visoko narodno zavest po vsem zamejstvu in še posebej na Goriškem.

Ko bodo prav te dni v Rimu končno po vseh mukah in krčih iz sebe le iztisnili t.i. zaščitni zakon za Slovence v Italiji, ki bo, oklešččen najbrž tak, da se bomo za naše pravice morali začeti boriti po vsaki posamezni občini, kjer Slovenci živimo, je potrebno povedati, da je prvo peticijo s podrobnimi in razčlenje-

nimi zahtevami, natanko podobnimi tistim, ki jih ponavljamo pol stoletja, sestavil in poslal v Rim prav dr. Avgust Sfiligoj 15. decembra leta 1949.

V vsem najtežjem povojnem času, v času strahotnih pritiskov, je bil dr. Sfiligoj ne samo politični voditelj demokratičnih Slovencev, temveč tudi njihova opora in njihov buditelj. S svojimi odločnimi nastopi in govori bodisi na političnih shodih bodisi na političnih volilnih občinskem svetu, kjer je dolgo vrsto let veljal za najboljšega govornika tudi med italijanskimi kolegi, je s ponosom povzdigoval slovensko narodno zavest.

Ko je danes slovenski narod dosegel tudi svojo narodno samostojnost in svojo državo, mora take borce spoštovati in gojiti do njih spoštljiv spomin, saj so njihove žrtve, konfinacije, mučenja, procesi in zapori veliko doprinesli k doseženemu slovenskemu cilju, slovenski državi.

Za tako priznanje, čeprav posredno, lahko štejejo tudi izjavo slovenskega zunanjega ministra dr. Dimitrija Rupla, ki jo je nedavno izrekel na srečanju na Pleševem prav v Brdih, ko je dejal, da se je slovenska politika ob osamosvojitvi v devetdesetih letih napajala in učila prav ob samostojni slovenski stranki v Italiji. Brez dr. Sfiligoja bi tudi take samostojne slovenske stranke v Italiji gotovo ne bilo.

Sam kaknega posebnega priznanja ni pričakoval, saj je v svojih spominih poudarjal, kar je njemu in soborcem polagal na srce tigrovec Danilo Zelen: "Ne bomo želi nobenega priznanja. Za naš boj ni plačila. A sam vendar vidim, da tega stanja ne moremo več trpeti, da moramo to suženstvo zlomiti, ta prezir naše slovenske govornice moramo zalučati nazaj v gobec tem fašistom."

In ko se z Gradnikom, velikim briškim pesnikom, sprašujemo: "Bo še živela naša tu beseda? / Bo še med brati sladko mila vez? / Ne bo nikoli bratu brat krvnik?", lahko odgovorimo z zgledom, dejanji in junastvi takih ljudi, kakršen je bil dr. Avgust Sfiligoj. Zato nam ostaja sveta dolžnost, da ohranjamo spomin na take ljudi prav v tem času, ko živimo v svobodnih državah in se odpravljamo na skupno pot v novo evropsko domovanje.

VSAK DAN NA DELO ČEZ MEJO 13 TISOČ OSEB

V Sloveniji razni organi (statistični urad, obmejna policija, Carinska uprava in državni organi v obmejnih občinah) nudijo različne podatke o številu prebivalcev, ki vsak dan potujejo čez mejo na delo v sosednje italijanske oz. avstrijske kraje. Zdaj so o tem objavili izsledke nedavne raziskave, ki jo je pripravil Inštitut za ekonomska raziskovanja v Ljubljani po naročilu vladne službe za evropske zadeve.

Strokovnjaki omenjene ustanove ugotavljajo, da dnevna migracija Slovencev v sosednji državi, članici EU, ni velika, ohranila pa naj bi se tudi potem, ko bo Slovenija postala polnopravni član omenjene evropske povezave. Iz Slovenije, zlasti iz obmejnih krajev na Primorskem in na Gorenjskem, vsak dan odhaja na delo na sosednji obmejni območji okoli 13 tisoč ljudi. Od tega števila jih kakih 7.400 oz. 57 odstotkov dela v Trstu, Gorici in v Vidmu, drugih 5.550 ljudi ali 43 odstotkov pa se vsak dan odpravlja na delo

v Avstrijo, največ v Celovec ali Gradec. Medicinske sestre iz Slovenije pa se zaposlujejo predvsem v Beljaku in Gradcu.

Ob ugotovitvah Inštituta za ekonomska raziskovanja omenjamo prizadevanja Čezmejne zaveze, to je skupnega organa političnih strank, krajevnih ustanov ter civilnih organizacij in združenj, ki delujejo na obeh straneh slovensko-italijanske meje na Goriškem, da bi se prebivalci tega območja lahko prosto, to je brez dovoljenj ali drugih formalnosti, zaposlovali na italijanskem oz. slovenskem območju.

Po podatkih Statističnega urada Slovenije pa v Sloveniji vsak dan dela 33 tisoč tujcev. Po večini gre za delavce, ki prihajajo iz sosednjih krajev na Hrvaškem, pa tudi za delavce iz drugih območij nekdanje Jugoslavije. V državi nadalje prebiva okoli 1.200 državljanov EU, od tega pa jih je 300 zaposlenih. Od teh jih je več kot tretjina prišlo iz Italije.

IZ KOMENTARJA ČASNIKA PROFIT

ZAPRAVLJANJE DENARJA DAVKOPLAČEVALCEV

Profit, poslovni štirinajst-dnevnik, ki ga izdaja družba Alpha v Ljubljani, je v zadnji številki objavil aktualen in zanimiv komentar o kadrovske politiki prejšnje in sedanje vlade dr. Andreja Bajuka oziroma dr. Janeza Drnovška ter o nerazumnem trošenju oz. zapravljanju denarja slovenskih davkoplačevalcev. Zapravljanju se po trditvah komentatorke omenjenega časnika, Andreje Rednak, pridružuje tudi parlament.

Tako piše, "da po prejšnji vladi, ki je odstavila in nastavila na desetine, če ne celo stotine ljudi, gre po podobni poti tudi nova vlada, zapravljanju pa se pridružuje tudi Državni zbor. Koliko stane, nikogar ne zanima, saj ne trošijo svojega, ampak naš denar. V isti sapi pa si upajo napovedovati še krčenje socialnih pravic in trši davčni primež. V javnem sektorju, v državni upravi torej, se uslužbenci veselo bohotijo. "Pravovernih", ki so jih zaprosili prejšnji oblastniki, novi zaradi zastarelega zakona o delovnih razmerjih ne morejo odpustiti, pomembnejšega dela jim ni zaupati, mar ne, zato pa posejajo po raznih kotih in "vlečejo" plačo. Tisti, ki so jih le od-

stavili, pa trkajo na vrata "svojih" pomembnih podjetij in političnih strank. Kakšno uslugo iz preteklosti je pač treba plačati; s službo seveda. (Para) državnih in politično pomembnih podjetij je še na pretek. Da bi se država umaknila iz podjetij, kot napovedujejo - to so pravljičice za otroke, takemu vplivu se pač ne bodo odpovedali. No in če služba le zmanjka, jih je treba narediti; na primer z idejo, da mora imeti vsak poslanec svojega strokovnega sodelavca. Nepremišljeno kadrovanje in premalo premišljena liberalizacija pomembnih gospodarskih področij imata tudi hude posledice. Na primer v energetiki. V Elektro Slovenija so v desetih mesecih štirikrat zamenjali direktorje, zamenjali so se nadzorni sveti. Elektrogospodarsko podjetje Slovenije (ELES) je začelo, čeprav naj bi bilo pristojno le za prenos elektrike, omrežje in organizacijo trga, z elektriko tudi trgovati. Menda z dobičkom, a hkrati je povzročilo tudi zmedo in zastoje pri domačih proizvajalcih in dispečerjih. Igračkanja s sistemom, od katerega so odvisni vsi državljani in celotno gospodarstvo, ne bi smeli dovoliti.

Zaradi političnega trgovanja gre vse več denarja iz proračuna za plače, na odgovornih mestih pa so vse bolj nespособni ljudje, zaradi katerih se običajen človek težko prebije skozi birokratske mline pri urejanju najbolj preprostih zadev. A brez skrbi - liberalizirali bomo telekomunikacije (kar si predstavlja vsak po svoje) in privatizirali Telekom. Proračun bo poln, državljani pa bodo deležni vrhunskih storitev in zvez. Brez podražitve naročnine in impulza seveda ne bo šlo. Za to pa že poskrbelo novo ministrstvo za informacijsko družbo."

OBVESTILO

ZA SOLIDARNOST tujci vseh vrst. Združenje avtonomnih skupin Urad za intervencije vabi na manifestacijo za solidarnost s prebežniki, prebežnicami, manifestacijo proti nestrpnosti, saj odnos do letih dobiva, po mnenju privediteljev, razsežnosti vsesplošne moralne panike, celo psihoze. Manifestacija se bo začela z zbiranjem v sredo, 21. februarja, med 14. in 16. uro v parku Zvezda v Ljubljani. Zatem se bo razvila v miren, a pisan pohod po mestu.

ITALIJANSKO PRAVO

EVRO IN DRUŽBENA GLAVNICA

DAMJAN HLEDE

Že s 1. januarjem 1999 je proces uveljavljanja skupne evropske denarne enote vstopil v svojo drugo fazo, ki se imenuje "prehodna". Označuje jo pridružitve skupne evropske denarne enote evro obstoječim državnim valutam. V tem obdobju lahko uporabljamo tako državne valute kot evro, v veljavi je načelo "no compulsion, no prohibition" (ne obveznost in ne prepoved uporabe evra). Evro pa seveda v tej fazi ne kroži prek bankovcev ali kovancev, uporabljen je le na računovodski ravni, kot "knjižni" ali "dematerializiran" denar. Ta vzporednost pa bo trajala le do 31. decembra letos. 1. januar leta 2002 bo pomenil dokončen prehod na evro, z emitiranjem bankovcev in kovancev v evru namesto nacionalnih valut.

V zvezi z odnosom med družbami in evrom naj spomnimo na nekaj načel v zvezi s pretvarjanjem družbene glavnice v evro. Od 1. januarja 1999 se lahko kapitalske in osebne družbe ustanovljajo z družbeno glavnico izraženo alternativno v državni valuti, v evru ali pa v obeh denarnih enotah (čeprav je ta zadnja možnost nekoliko kontestirana zaradi negotovosti v tem, katera normativa se potem aplicira, prejšnja ali nova). Vsem, ki ustanovljajo novo družbo, se sicer gotovo izplača, da glavnico in deleže ali delnice že takoj v ustanovni listini izrazijo v evru. V drugačnem primeru bodo morali do 31. decembra leta 2001 poskrbeti za pretvorbo glavnice in deležev ali delnic v evro, kar bo najprej zahtevalo od njih nekaj časa za potrebne izračune, v primeru osebnih družb in delniških družb, katerih vrednost delnic je nižja od 200 lir ali pri katerih obstajajo tudi privilegirane delnice, pa tudi organizacijsko in finančno breme, saj bo potreben občni zbor z notarskim zapisom. Za delniške družbe, pri katerih je vrednost delnic višja od 200

lir, pa bo zadostoval sklep upravnega odbora, ki ga bo moral - po začetni zakonski formulaciji - odobriti sodnik (homologacija), razen v primeru, ko bo sklep upravnega odbora o pretvorbi kapitala, po presoji upraviteljev samih, sprejet z notarskim zapisom.

Ta opravila, ki bodo za nove družbe (ustanovljene po 1. januarju 1999) potrebna le v primerih, ko bo družbena glavnica v ustanovni listini izražena le v lirah, bodo pa nujna za vse "stare" družbe, za vse tiste torej, ki so bile ustanovljene do 31. decembra 1998.

V zvezi s t.i. poenostavljenim postopkom, torej s tistim, po katerem sklep o pretvorbi lahko sprejme upravni odbor, se postavljajo vprašanja v zvezi z nedavno reformo sodnih homologacij, ki so v bistvu sedaj odpravljene. Postavlja se torej vprašanje, ali je sedaj sklep upravnega odbora, ki ni bil sprejet pred notarjem in je moral doslej prestatiti sodno kontrolo, po odpravi te kontrole podvržen nujno notarskemu zapisu - kontroli ali je prost vsakršne formalnosti in podvržen le formalni kontroli legitimnosti v trenutku vpisa v register podjetij. Za to zadnje, nadvse olajšano možnost, se je pred kratkim izreklo milansko sodišče, ki ima na področju trgovinskega družbenega prava nedvomno velik vpliv, obstajajo pa tudi številna ugledna mnenja, ki zatrjujejo nasprotno rešitev.

Ob omenjeni pravni negotovosti je vsekakor potreben opomin, da je pretvorba glavnice v evro večkrat lahko delikatna zadeva, saj pri njej nujno pride do decimalnih in do zaokroženj, kar lahko precej vpliva na nekatere "upravne" članske pravice, predvsem na volilno pravico. Razmerja sil znotraj družbe se lahko s pretvorbo tudi odločilno spremenijo, zato je pri tej operaciji potrebna precejšnja pozornost, da bi se ne kdo kje uštel.

POSVET V KOPRIVNEM O BRIŠKIH VINIH

Dne 14. t.m. je bil v Koprivnem zanimiv posvet o določanju primernosti raznih trtnih vrst glede na strukturo in naravo tal, na katerih naj bi jih zasadili. Gre za pobudo Konzorcija za zaščito vin Collio-Brda o sodelovanju med prof. Attiliom Scienzo z milanskega vseučilišča in deželnim eksperimentalnim središčem za vinogradništvo, ki ga upravlja Ers. Pred letom dni so začeli pripravljati priročnik, v katerem bodo vinogradniški tehniki, a tudi kmetje dobili koristne napotke o raznoliki strukturi tal v Brdih in jasna navodila o primernosti takih ali drugačnih vrst trst za določeno zemljo. Gre za temo, ki je zlasti zanimiva briške vinogardnike, ker je po nekaterih ocenah prav v Brdih 350 ha starih vinogradov, ki bi jih morali obnoviti, da bi bili prilagojeni sodobnim potrebam. Dežela bo v kratkem predstavila podrobnosti razpisa, na osnovi katerega bodo morali kmetje predstavljati prošnjo za obnovo vinogradov.

NOVA LADJA V TRŽIČU

V tržiški ladjedelnici Fincantieri so v teh dneh splavili in opravili poskusno plovbo nove turistične potniške ladje Golden Princess. To je dvojčica slo vite Grand Princess, ki so jo splavili pred dvema letoma. Nova turistična ladja je dolga 285 m in visoka kot 15-nadstropna palača. Nanjo se bo lahko vkrcalo do 2.600 potnikov. Na ladji bo zaposlenih 1.200 oseb, ob mornarjih in ostali posadki bo večino zaposlenih predstavljalo gostinsko osebje, ki bo zadolženo za dobro počutje turistov, ki si bodo privoščili križarjenja po toplih morjih. Na novi ladji je 1.296 kabin. Na njej so tri gledališke dvorane s 1.400 sedeži, štiri bazeni različne velikosti, tri restavracije, prostorna kavarna in diskoteka ter druga zabavišča. Ladjedelnica Fincantieri pa je ponovno potrdila, da je med najboljšimi izdelovalkami luksuznih ladij ter da bodo tudi v prihodnje imeli veliko naročil, saj po svetu slovi zaradi kakovosti izdelave ter spoštovanja sprejetih rokov in obvez.

SEŽANA / POSVET O PROJEKTIH EVROPSKEGA PROGRAMA PHARE CBC

PROJEKTI ZA SLOVENSKO-ITALIJANSKO ČEZMEJNO SODELOVANJE

Agencija Republike Slovenije za regionalni razvoj je 7. t.m. priredila v Sežani posvet, na katerem sta bila predstavljena dva projekta v sklopu evropskega programa Phare CBC za čezmejno sodelovanje med Slovenijo in Italijo. Pravzaprav je bil projekt, poimenovan Strategija malih in srednjih podjetij, že izveden in so na sredinem sežanskem posvetu predstavili njegove rezultate. Projekt Regionalna razvojna struktura pa se je uradno pričel s sredino predstavitvijo in bo trajal dve leti.

Projekt Strategija malih in srednjih podjetij (ali SME Strategy) je vodilo tržiško podjetje SEED v sodelovanju s podjetjem Informest, z London Scho-

ol of Economics in slovenskim podjetjem Sloveneta. Namen strategije je preobrazba slovensko-italijanske obmejne regije v nosilca nove ekonomije. S tem projektom so malim in srednjim podjetjem, podpornim ustanovam za podjetništvo ter političnim ustanovam, odgovornim za regionalni razvoj na slovensko-italijanskem obmejnem območju, omogočili povečanje usposobljenosti za koriščenje sredstev iz strukturnih skladov Evropske zveze, do katerih bo Slovenija upravičena kot polnopravna članica EZ. Strategije MSP vsebujejo razvojni scenarij s predlogi projektov, ki jih je potrebno uresničiti v sklopu programov Interreg III A / Phare CBC. Izvedba stra-

tegije MSP naj bi potekala med leti 2000 in 2006, se pravi sočasno z uresničevanjem programa Interreg III A na italijanski strani. Temu projektu je namenjenih 343 milijonov evrov, ki jih bodo razdelili med 19 mest v obmejni regiji. Polovico sredstev naj bi prejela Obalno-kraška, polovico pa Goriska podregija. Za infrastrukturo je predvidenih 137 milijonov evrov, po 103 milijone evrov pa naj bi šlo za razvoj malih in srednjih podjetij ter za izobraževanje in usposabljanje. Program investicij bo predvidoma uresničen med leti 2004 in 2006.

Projekt Regionalna razvojna struktura pa ima za cilj nov pristop spodbujanja regionalne-

ga razvoja preko razvojnih agencij. Tako naj bi dosegli smotno programiranje teritorija, razvoj mreže regionalnih agencij in usposabljanje kvalitetnega strokovnega kadra. Okvirno naj bi trajal dve leti, strošek pa bi znašal 1,64 milijona evrov: milijon evrov bi črpali iz sredstev programa Phare CBC, preostala sredstva pa bi morali nuditi slovenski ministrstvu za gospodarstvo ter za delo, družino in socialne zadeve, poleg njiju pa še občine. Ta projekt vodi irska agencija Shannon Development, ostali partnerji pa so še druga irska agencija, Moy Valley Resources, podjetje SEED, špansko podjetje ACE in podjetje Sloveneta.

ZARADI KRIZE V ZVEZI Z "NORIMI KRAVAMI"

EVROPA IŠČE SREDSTVA ZA REJCE

Finančni ministri EU, ki so se zbrali na rednem zasedanju v Bruslju, so sprejeli popravek proračuna EU, s katerim naj bi krili stroške, ki so nastali zaradi krize boleznih norih krav.

Popravek proračuna je po podatkih evropske komisije dosegel 971 milijonov evrov. S temi sredstvi naj bi financirali prispevke za pomoč govedorejcem in odkup govejega mesa, ki ne gre v promet. Evropska zveza je namreč odobrila načrt za odkup določene količine zdravstveno in kakovostno neoporečnega mesa, ki ne gre v promet. Živinorejcem, ki bodo morali poslati vso živino v zakol in jim bodo črede uničili, pa nameravajo plačati tudi nekakšno odškodnino, sploh pripravljajo nekakšen

program za zakol govedi. Poglavje zase pa sta postavitev in organizacija laboratorijev, ki bodo namenjeni pregledom tkiv za ugotavljanje možne okužbe živine z boleznijo norih krav, saj zaenkrat ni drugega načina za ugotavljanje, ali je meso zaklane živine užitno ali ne.

UGODNOSTI V NAŠI DEŽELI

NEOBDAVČEN BENCIN ŠE NASLEDNIH ŠEST LET

Evropski finančni ministri, povedani v skupino Ecofin, so pred dnevi v Bruslju vzeli s pretres finančne dokumente, se pravi obračun in proračun italijanske države ter jih ocenili v luči dogovorov iz Maastrichta. Ocena italijanskega finančnega manevra je bila v glavnem pozitivna, saj so priznali, da je Italija temeljito začela odpravljati hudi primanjkljaj in dobro zastavila razvojno strategijo, opozorili pa so, da bo morala paziti na javne stroške. Za naše kraje je zlasti pomembno, da so ministri v Bruslju potrdili možnost podaljšanja olajšav za goriva, se pravi za cenejši bencin v tržiški pokrajini in v mejnih občinah videmske pokrajine. Olajšava, ki sicer ni bila še ura-

dno sporočena pristojnim zbornicam, bo veljala za dobo prihodnjih šestih letih. Cena bencina se bo prilagajala ceni goriva v Sloveniji, saj je znano, da so te ugodnosti sprejeli, da bi preprečili odliv gore denarja v bližnjo Slovenijo, kamor smo hodili na nakup cenejšega bencina. Tržiška trgovinska zbornica je dodala, da se s tem ne le podaljšajo olajšave za avtomobiliste, ampak da to prinaša tudi nov priliv denarja Skladu za izkupiček neobdavčenega bencina, ki deluje v okviru tržiške zbornične ustanove. Prav iz tega sklada pa tržiška trgovinska zbornica črpa sredstva za številne druge gospodarske pobude in naložbe.

JE, KAR JE

NORE KRAVE ALI MINISTRSTVA?

PETER SZABO

Kako lahko ljudje sploh dajo denar za vodo v plastenki?, se zgraža moj bratranec. Kam je šel ta svet, da moramo vodo kupovati v plastenkah? In če dobro pomislim, so nekateri ljudje res zmedeni. Namesto mikrobiološko čiste vode, ki priteka v Novo Gorico iz izvira Mrzlek, kupujejo vodo, ki jo veliko podjetje pakira v Ljubljani, priteka nekje izpod ljubljanske železnice in so raziskave pred nekaj meseci dokazale, da je mikrobiološko, pa tudi mineralno in še kako drugače, milo rečeno, precej oporečna.

In če že govorimo o vodi, je jasno, da bomo kmalu govorili še o kravah, ovcah, piščancih in prašičih. Zdi se mi, da so vse vrednote postavljene na glavo in da vsi divjamo kot norci v krogu, ne da bi se spoprijeli z bistvenimi vprašanji. Velikokrat, se mi zdi, gre pri razpravah na politični ravni za enako odtujene razprave kot pri filozofskih debatah. Filozofi so si namreč v stoletjih izoblikovali poseben slovar in nato še posebne misli,

ki nimajo nobene praktične vrednosti ter obstajajo samo zato, da bi filozofi imeli kaj delati. Imam diplomu iz filozofije in sem zadnji stavek vedno pripravljen potrditi. Filozofija je na svoji najvišji ravni popolnoma nepotrebna in nesmiselna znanost. Edini smisel je v filozofiji sami.

In včasih se evropski ministri obnašajo kot filozofi, ki razpravljajo v vase zaprtih krogih o vprašanjih, ki imajo smisel samo še v teh krogih, izven njih pa so enaki pogovorom norcev. Tega pa si politiki ne smejo privoščiti, ker je politika razmišljanje o konkretnih rečeh. Morda se vam bo zdelo moje politično razmišljanje preveč poenostavljeno, gostilniško, toda tak sem, kaj morem?

Smisel vseh evropskih normativ pri pridelavi ali izdelavi hrane naj bi bil varovanje človekovega zdravja. Danes dopoldan sem videl oddajo o izdelavi parmezana. Debelušen sirar je v desni držal neko sito in z njim mešal sirotko, levo roko pa je globoko namakal v sirotko in razlagal, da samo z roko občuti, kdaj je dozorela za naslednjo fazo. Groza! bi rekel kak evrop-

ski inšpektor - neki debeli Italijan mi namaka golo roko v to, kar bodo ljudje jedli! Prepovedano! In tako so pred časom hoteli prepovedati krušne peči za peko pizze, češ da niso higienske. Bodo peki slaščic morali nositi medicinske rokavice, da se ne bi z golimi rokami dotikali marcipana? Čeprav lahko sklepamo, da gre pri teh poskusih omejevanja za meddržavne spore (nekomu bi pač bilo v interesu, da Italijanom uniči trg pizzerij), me najbolj moti druga perversnost v tem načinu razmišljanja.

Najbolj naravne stvari, ki človeku od nekdaj niso škodile, ki so se stoletja varno uporabljale, naj bi sedaj po neki znanstveni logiki bile nehigienske, nevarne in škodljive, medtem pa naj bi nove znanstvene metode racionalizacije bile v redu. Po eni strani skuša industrija racionalizirati in zaslužiti čimveč v najkrajšem možnem času. Zato je treba tele hraniti s kostno moko in prašiče s hormoni, da dosežejo čim večjo kilažo v čim krajšem času. In to razumem. Vendar bi pristojna ministrstva morala skrbeti za naše zdravje in to naravi nasprotno težnjo mesne industrije prepovedovati. Namesto tega pa jo podpirajo, ker se držijo neke zastarele logike, po kateri je človeška znanost bolj pametna od narave. Držijo

se torej znanstvenega pozitivizma ali scientizma, ki pa je kot teorija ovržen že vsaj dvajset let. Lahko si pričakujemo, da v tem načinu razmišljanja prepovejo kravam jesti travo, ker ni higienska in jih začnejo hraniti z umetnimi preparati, ki so bili pripravljani v sterilnih industrijskih obratih in vsebujejo vse potrebne snovi za hitro in učinkovito rast.

Tega pa človek ni jedel toliko stoletij in nihče ne pozna posledic. Enako je bil komunizem umetno ustvarjena družba, ki preprosto ni mogla delovati. Komunisti so mislili, da so pametnejši od narave in narava jim je dokazala, da se motijo. Zato sem vesel norih krav in horonskih prašičev in vseh teh škandalov, ker upam, da bodo dokazali, da se je treba držati tradicionalnih navad, za katere vemo, da ne škodijo. Nihče še ni dobil infekcije, ker je pil vino, ki so ga s svojimi nogami step-tale kmetice. To so dokazala stoletja. Vemo pa, da je natrijev monoglutamat škodljiva snov in vendar ga lahko najdemo v vseh slanah konzerviranih jedeh, ki so tako okusne. Ta dodatek namreč ima edini namen, da krepi okus. In zakaj hrana nima več okusa? Morda zato, ker Gian-ni ne sme več mešati parmezana s svojo roko.

TRŽAČAN, LEGENDA ITALIJANSKEGA BOKSA

UMRL JE BOKSAR TIBERIO MITRI

Če bi se dalo napisati roman o življenju in tragični smrti nekdanjega boksarja, ki je iz Trsta odšel po kratkotrajno slavo v svet, da bi pozabljen umrl na tihem železniške proge v Rimu, potem bi danes morali najti romanopisca, da bi napisal knjigo o Tiberiu Mitriju.

Dne 12. t.m. so svetovne agencije sporočile, da je v Rimu umrl Tiberio Mitri, nekdanji slavni boksar srednje kategorije, ki je bil celo tako dober boxer, da je postal evropski prvak v tej kategoriji in je boksal celo s slovitim ameriškim mitom boksarja, z Jackom La Mottom v še bolj slovitim Madison Square Gardnu v New Yorku, kar je v boksu isto kot milanska Scala za opero in njene ljubitelje. Mitri je umrl na železniških tračnicah, povozil ga je vlak in strojevodja je po nesreči pripovedoval, da se ni obrnil, ko mu je dolgo in večkrat presunljivo zatrobil, ko ga je opazil na tihem...

Zadnje čase je Mitri živel v revščini, bolehal je za Alzheimerjevo boleznijo in za tisto strašno boleznijo, ki se ji danes reče samotna starost. Mitri je bil star 74 let in prepoznali so

ga samo po potnem listu, ki so ga našli v suknjiču tistega, kar je od telesa ostalo.

Tiberio Mitri je bil Tržačan in z boksom je kmalu zaslovel, poročil se je s someščanko Fulvio Franco, najlepšo Italijanko v letu 1948. To so bila leta sanj in obetov, ki so se izkazali za lažno prevaro. Fulvia je Tiberia zapustila takoj, ko so prišli močnejši udarci v ringu in posredno v življenju, njun zakon je trajal le nekaj let, pa čeprav sta imela sina Alessandra in je Tiberio zdržal proti strahovitemu ameriškega bokskarja Jacku La Mottu vseh petnajst rund na nogah, kar je takrat pomenilo isto kot zmagati ali pa samo malo manj.

Po končani boksarski karieri, ki jo je Mitri kronal z osvojitvijo evropskega naslova v dvoboju s Turpinom, se je Mitri poskušal brez večjih uspehov v filmu. Ves svoj denar je porabil za odvajanje edinega sina od težkih drog. Ko mu je sin umrl za prekomerno količino mamila leta 1979, se je začela njegova pot navzdol, do smrti, za katero se nikdar ne bo vedelo, če je bila hotena ali ne.

ZUT

SVETOVNO PRVENSTVO V ALPSKEM SMUČANJU

TUDI SLOVENIJA DO MEDALJE!

ERIK DOLHAR

V tirolskem zimsko-športnem središču St. Anton se je končalo svetovno prvenstvo v alpskem smučanju. Največ medalj - enajst - so osvojili Avstrijci, italijanska reprezentanca se je uvrstila na osmo mesto, Slovenija pa na deveto. Za Slovence se je vse končalo ne pričakovano dobro.

Epilog prvenstva je bil tak, kakršnega so si želeli prireditelji - Avstrijci. V moškem slalomu je bil namreč najspretnjši med ozkimi količki in na slabo pripravljene progi domačin Mario Matt, ki je bil doslej sicer bolj poznan zaradi svoje barvane pričeske. Matt, ki je doma prav pod Arlbergom, je za 15 stotink sekunde ugnal rojaka Benamina Raicha; tretji pa je bil slovenski veteran, sicer veleslalomist Mitja Kunc (na sliki), doma iz Črne na Koroškem. Kunc je z najboljšim časom druge vožnje prismočal Sloveniji edino medaljo na tem prvenstvu.

Zadovoljila sta tudi ostala slalomista slovenske reprezentance: Rene Mlekuž je bil peti, Mojstrančan Jure Košir, ki je po strmini z novimi kratkimi smučmi vozil kot prerojen, pa je na koncu zasedel osmo mesto. Zabeležiti gre podatek, da je trojica slovenskih smučarjev dosegla tudi tri najboljše čase drugega teka, medtem ko je zmagovalec Matt imel le šesti čas druge vožnje. Veselje v slovenskem taboru je bilo v ciljni areni seveda nepopisno. Na licu mesta je slovenskim tekmovalcem čestital ministrski predsednik Drnovšek, ki si je sklepno poglavje tokratnega svetovnega prvenstva ogledal v živo ob ruskem predsedniku Putinu; telegram s čestitkami, zlati Črnjani Mitji Kuncu za osvojenost bronasto odličje, pa sta v Sv. Antonu takoj poslala

tudi slovenski predsednik Milan Kučan in predsednik parlamenta Borut Pahor.

Mitja Kunc je tako postal novi slovenski športni junak. Njegova medalja je enajsta slovenska na svetovnih prvenstvih in po uspehih Bojana Kržaja, Borisa Strela in Tomaža Čizmana četrta moška. Mitja Kunc se je rodil 12. novembra 1971. Prihaja iz Črne na Koroškem, svojo smučarsko znanje pa je izpopolnjeval v smučarskem klubu Črna. Svoj prvi večji uspeh je dosegel leta 1990, ko je bil na svetovnem mladinskem prvenstvu leta 1990 v Zinalu tretji v veleslalomu. Veleslalom je njegova najljubša disciplina in v njem se je tudi najprej uveljavil v članski konkurenci. V tekmah svetovnega pokala je na stopničke prvič stopil v sezoni 1993/94, ko je bil v veleslalomu v Crans Montani drugi, isti dosežek je ponovil še leto pozneje v Kranjski gori. Med tem je odlično nastopil na olimpijskih igrah v Lillehammerju, kjer je prvič presenetil v slalomu, saj je zasedel četrto mesto; za bronasto medaljo, ki jo je osvojil Jure Košir, pa je zaostal le devet stotink sekunde. Po uspehih pa so se začele težave s poškodbami. Izgubil je stik s svetov-

nim vrhom; da se je nanj vrnil, pa je potreboval kar nekaj sezon. Slalom je počasi postajala njegova boljše disciplina in v njej je lani v Yong Pyongu dosegel svojo prvo in za zdaj tudi še edino zmago v svetovnem pokalu. Z letošnje sezone je njegova druga najboljša slalomski uvrstitev, na nočni tekmi v Schladmingu je bil tretji. Na svetovnih prvenstvih do St. Antona ni beležil vrhunskih uvrstitev. Bronasta medalja v Sv. Antonu pa je prav gotovo višek njegove kariere: "Prav gotovo. Z njo je poplačan ves moj 20-letni trud. Moj uspeh je dober napotek in vzpodbuda za mlajše tekmovalce. Treba je vztrajati, tudi če ti stvari ne gredo po načrtih. Sam sem beležil vzpone in padce. Trenutno sem na vrhu in kar letim," je bil po uspehu kariere presrečen oče sina Jana, ki ima tudi tri naslove državnega prvaka v veleslalomu, ter državne naslove v slalomu, superveleslalomu, smuku in kombinaciji.

Samostojna Slovenija je tako dočakala prvo moško smučarsko medaljo na svetovnih prvenstvih. "Mislim, da sem si zaslužil medaljo. V smučarski šport sem vložil ogromno dela, imel veliko težav z zdravjem.

Vse to pa se mi je zdaj poplačalo. Zahvalil bi se vsej ekipi, trenerjem, skratka vsem, ki stojijo za mano. Naše moštvo je fenomenalno. Vsek bi lahko bil med prvimi. Za moj uspeh sta zaslužna tudi Jure in Rene, ki sta mi z odličnima nastopoma v drugi vožnji dala krila. Presrečen sem," se je veselil Kunc.

"To je izreden moštveni uspeh. Ponosen sem, ker imam tako slalomsko ekipo. Fantje so res pokazali svojo moč in dokazali, da so vrhunski smučarji, žal pa vsi ne morejo dobiti medalje. V drugi vožnji smo videli, da tudi Avstrijci niso nepremagljivi. Vesel sem, da se je Mitji uspelo prebiti do bronca. To odličje si je po vseh nesrečah, ki so bile njegov stalni spremljevalec, še kako zaslužil. Mislim pa, da še ni rekel zadnje besede," je ponosno razlagal slalomski trener Marko Jurjec.

Kuncu so uspeh privoščili vsi drugi slovenski reprezentanti in slovensko moštvo je še znova dokazalo svojo homogenost. "Veselim se Mitjevega uspeha, zaslužil si ga je. Od nas je prav vsak zmožen osvojiti medaljo, to je tokrat uspelo Mitji. Sam si nimam kaj očitati, poskušal sem vse, a danes ni bil najboljši dan, tako kot bi to lahko rekel za tekmo v Kitzbühlu. Upam pa, da bodo še priložnosti," z osmim mestom ni bil posebno razočaran Košir, ki je na velikih tekmovanjih že beležil tudi boljše uvrstitve. Z osebnim dosežkom je od Mojstrančana lahko bolj zadovoljen Mlekuž, ki je s petim mestom dosegel svoj uspeh kariere: "Presrečen sem. Peto mesto mi pomeni enako kot medalja. Bil sem blizu tretjega mesta, toda nimam si kaj očitati. Uspehi sta mi dve super vožnji in peto mesto je nagrada za vse, kar sem preživel zadnji dve leti."

15

ČETRTEK,
15. FEBRUARJA
2001

AKTUALNO

SVETOVNI SLOVENSKI KONGRES / RESOLUCIJA KONFERENCE ZA ITALIJO

ZA OHRANITEV IN RAZVOJ SLOVENCEV V ITALIJI

Potem ko je prejšnji odbor Konferenca Svetovnega slovenskega kongresa za Furlanijo-Juljsko krajino pred nekaj leti nehal s svojim delovanjem, si je Upravni odbor SSK prizadeval, da bi organizacijo spet oživil. V ta namen je bil pooblaščen v letu 2000 prof. Tomaž Pavšič, ki je idejno propagiral in nagrajal mnogo ljudi iz zamejstva. To je storil tudi Cvetko Falež, predsednik Konference iz Avstralije.

Upravni odbor SSK je na redni seji v Ljubljani dne 20. decembra 2000 pod predsedstvom dr. Borisa Pleskoviča pooblašil Marjana Terpina, naj vodi v sodelovanju s Pavšičem razgovore in priprave za ponovno oživitev.

Po sestankih in razgovorih je prišlo dne 30. januarja t.l. do ustanovnega sestanka Konference za Italijo SSK-ja. Prišlo je do razširitve organizacije na vso Italijo, kjer živijo razseljeni slovenski ljudje, saj so se v raz-

govorih mnogi želeli dejavno vključiti v to delo.

Na sestanku 31. januarja letos v Števerjanu so prisotni ugotovili, da je potek spoštval določila statuta Društva SSK. Objeli so določbe in namene SSK, ki so ohranjanje in krepitev slovenstva in slovenskega jezika, vzajemna pomoč med vsemi Slovenci, spodbujanje kulturnih, znanstvenih in drugih vezi, enakopravnost vseh Slovencev, uveljavljanje slovenskih narodnih koristi v domovini, zamejstvu in po svetu, povezanost vseh ljudi slovenskega rodu in spodbujanje duha vzajemnosti, strpnosti in medsebojnega spoštovanja.

Zaradi specifičnosti, v kateri živimo Slovenci v Italiji, so soglasno odobrili naslednjo resolucijo:

RESOLUCIJA

Podpisani smo se zbrali, da bi obnovili konferenco Svetovnega slovenskega kongresa za Italijo, pri kateri menimo, da

ima zamejska komponenta zaradi svojih zgodovinskih in družbenopolitičnih danosti preminentno vlogo. K pobudi smo pristopili iz prepričanja, da je še vedno prisotna potreba po stimuliranju skupnega slovenskega kulturnega prostora v najširšem pojmovanju te besede.

Pri tem bi radi objasnili nekaj pojmov, ki jih imamo za bistvene pri našem delovanju.

Zavedamo se, da imamo v naši sredi lahko različne poglede na našo polpreteklo zgodovino, vendar menimo, da to dejstvo ne more vplivati na poglede na vseslovensko stvarnost, ki morajo biti uprta v bodočnost slovenskega naroda. Menimo, da mora biti, po osamosti svojitvi, samostojna slovenska država vsem Slovincem skupna domovina ne glede na politično usmeritev vladne koalicije, ki jo trenutno vodi. Zato mislimo, da se mora SSK oteži opozicijske miselnosti ob upravičenosti kritičnih pogledov

na delovanje državnih organov, ki lahko prispevajo k uspešnejši prihodnosti celotnega slovenskega občestva.

Ob tej priložnosti bi radi podali nekaj dejstev o naši zamejski stvarnosti v tem zgodovinskem trenutku.

1. Ob mitizirani globalni zaščiti slovenske manjšine v Italiji ugotavljamo, da bo to le neka etapa boja slovenske manjšine v Italiji za zakonitev, zlasti pa za konkretno realizacijo njenih pravic. Polstoletna zamuda ter nejasna in nedodelana zakonska ureditev bosta v vsakem primeru od manjšine zahtevali še zelo dejavno aktivnost bodočih rodov in pri tem ne bo nikoli mogoče nadoknaditi zamujenega.

2. Zavedamo se, da se moramo, ob načelni podpori matične domovine, za praktično realizacijo pravic naslanjati predvsem na lastne moči.

3. Pri tem ugotavljamo, da je slovenska civilna družba v zadnjem času v določeni meri preseгла staro, po zgodovinskih okoliščinah pogojeno polarizacijo. To daje upati v združevanje moči in racionalizacijo sredstev.

4. Po propadu t.i. družbenega gospodarstva je manjšina za delovanje svojih glavnih ustanov navezana na denarno po-

moč matične države in Republike Italije ter na lastne gospodarske činitelje. Glede slednjih bi bilo želeli, da bi presegli zgolj zasebniško usmerjenost in pristopili k neki koordinaciji, ki bi lahko v določeni meri nadomestila propadlo družbeno gospodarstvo.

5. Enotni slovenski kulturni prostor je pojem, ki se še vedno ne realizira v zadostni meri. Kajti še vedno so velike težave pri konkretnem in nemotenem kroženju kulturnih dobrin. Emonocentriem pa, ki ga samostojni slovenski državi do neke mere privoščimo, ne opravičujeje marginalizacije drugih slovenskih kulturnih stvarnosti.

Menimo, da bi moralo delovanje Svetovnega slovenskega kongresa upoštevati tudi nakazane probleme, ki so za ozemlje, na katerem živimo in delujemo, življenjske važnosti.

Izvolili so, kakor smo javnost tudi obvestili, nov ožji in širši upravni odbor, ki se je po utrditvi organizacije in njeni razširitvi (odprt je seveda vsem tistim Slovincem, ki pri tem želijo sodelovati in zlasti pomagati) ponovno obnovil.

Odbor sestavljajo Marjan Terpin, predsednik (Gorica), dr. Raško Dolhar, podpredsednik (Trst), Dino Del Medico, pod-

predsednik (Čedad), dr. Erika Jazbar, tajnica (Gorica), Antek Terčon, odbornik (Trst), Fabio Pahor, odbornik (Trst). V širšem odboru so še Wanda Gradnik (Krmim), Mitja Komjanc (Trento), David Pintar (Trento), Marjan Bregant (Turin), dr. Tadeja Fatur Volante, zdravnica (Como), dr. Karlo Brešan (Gorica), Dominik Humar (Gorica).

Na seji so začeli pripravljati pobude, ki so potrebne, da bo Konferenca za Italijo lahko uspešno opravljala delo v skladu z omenjenimi nameni. V tem okviru bo že v kratkem pripravila nekaj konkretnih pobud in akcij, ki bodo vedno v okviru pristojnosti SSK. Sodelovala bo pri vseh skupnih pobudah, ki so potrebne za ohranitev in razvoj Slovencev v Italiji, posebno spriču sprejetja zaščitnega zakona, ki ne nudi nobene neposrednega jamstva za pozitiven razvoj slovenske skupnosti. Prizadevala si bo, da bo delo dobilo širši odmev tudi s tesnim sodelovanjem z matičnim odborom in konferenco za Slovenijo ter z vsemi konferencami po večjih državah po svetu. Odbor bo z velikim veseljem sprejemal pobude in predloge ter sodelovanje vseh Slovencev.

NOVO pri Goriški Mohorjevi družbi

Umetnost 20. stoletja na Goriškem in v Posočju

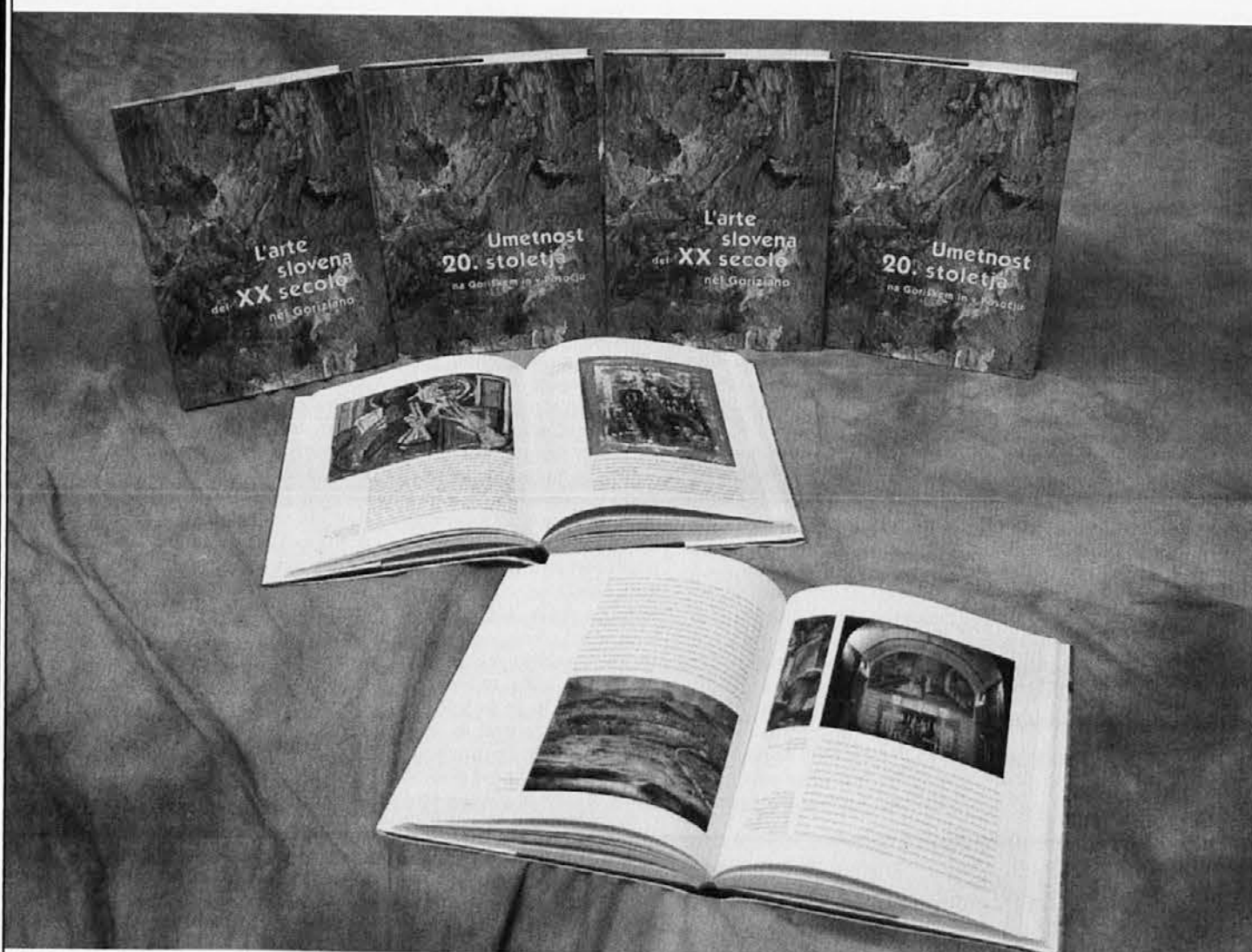

FOTO BUMBACA

L'arte slovena del XX secolo nel Goriziano

Publikaciji v slovenskem in italijanskem jeziku prinašata umetnostno zgodovinski vpogled na bogato likovno ustvarjanje na Goriškem od prvih let 20. stoletja do sodobnih umetnikov.

Knjigo posveča Goriška Mohorjeva družba 1000-letnici prve omembe Gorice.

Predstavitve bo v petek, 2. marca 2001, ob 17.30 v dvorani Državne knjižnice, ul. Mameli 12, v Gorici. Sodelovali bodo prof. Sergio Tavano, dr. Peter Krečič in prof. Marko Vuk.

Goriška Mohorjeva družba

